Κ. Χρηστοβασιλείου

Τεσσαράντα Διηγήματα

1) Το Κάδρο της Νερείδας
(Παιδική ιστορία σε πανσέληνο Περιγιαλιά)
2) Ο Αγιο-Θεόδωρος, ο Καλοκαιρινός κι ο Δεκαφόδουλος Βρύση Γιαλού
3) Ο Παύλος μου και οι Σουρτέρες
4) Η Λιζιά
5) Ο Γρηγορόδιος
6) Οι Πετρογιοί.
7) Ο Καλοχωριάνος
8) Ο Νάξιμος.
9) Το Καϊκάκι το Γιαρμά μας
10) Ο Μέγας Σήφης
11) Το Καϊκάκι το Γιαρμά μας

Αθήνα

ΕΘΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΡΙΤΣΑΝΗ

159 ΦΥΛΛΑ, Α' ΟΤΗ, ΣΕ ΛΕΥΚΟ ΚΑΡΤΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ «ΤΑ ΝΕΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑ», ΜΜ. ΜΠΛΕ, ΑΡΧΕΙΟ Π.
Εχ: 35 × 23

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΑΡΧΕΙΟ ΡΑΠΤΑΝΗ

†

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

PATRIARCAT GREC ORTHODOXE

ALEXANDRIE

Μεσσηνία

1) Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος
2) Τό χαϊμένο τό Γραμμένας
3) Ἀφορμή Ἀθήνα καί Πάτρινα σέ 1 ὥρα 2 1/4
4) Πεῖρα Γλῶσσα σέ χαμηλότερο χρησιμοποιεῖται

Ὑπαίθρια

Grèce

159/1416 Α' ΟΡΗ | 1 ΕΛΛΗΝΟΓΡΑΦΑ ΕΘ. "ΕΛΛΗΝΟΓΡΑΦΙΚΟΝ" 2x · 35 x 23, ΜΜΑ-ΜΤΠΑ, ΑΡΧ. Α.Μ.

I

Τὸ Κάλεσμα τῶν Νεραϊδῶν

(Παιγνιώδης ἱστορία τοῦ μεσαιωνικοῦ Πειραιῶς)

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΛΛΑΔΟΣ · ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΤΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

1 + 18 ΦΥΛΛΑ ΕΛΛΗΝ. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ. Α' ΟΤΗΛ, ΕΧ. 35 x 23, ΜΑΥ ΜΑΤΖΑ, ΑΡΧ. Α. Μ.

1

Τό Κάλεμα τῶν Νεράϊδων

(Παιγνίδι τοῦ Καλοκαιριοῦ Περάσματος)

Ἀφηγήσεις διάφορες ἀπομνημονεύματα ἐνός Σκοπελίτου.

Μιὰ φορὰ κι' ἕνα καιρό, ἦταν ἕνα μικρὸ χωριὸ μέσα στὶς δάφνες, στὶς ἐλιὲς καὶ στὰ κυπαρίσσια κοντὰ στὴ θάλασσα, ποὺ τὸ ἔλεγαν Νεραϊδοχώρι. Ἐκεῖ ἔμεναν μιὰ γριὰ καὶ τὰ ἐγγόνια της, ὀρφανὰ ἀπὸ πατέρα καὶ μάνα. Ἡ γριὰ τοὺς ἔλεγε παραμύθια κάθε βράδυ, γιατὶ δὲν ἤξεραν γράμματα καὶ δὲν μποροῦσαν νὰ διαβάσουν μόνα τους. Ἀπὸ ὅλα τὰ παραμύθια ποὺ τοὺς εἶπε, τὰ πιὸ ὡραῖα ἦταν ἐκεῖνα γιὰ τὶς Νεράϊδες.

Ἔλεγε πὼς οἱ Νεράϊδες εἶναι μικρὰ κορίτσια, ποὺ χορεύουν τὰ βράδια στὶς ἐξοχὲς καὶ στὰ δάση. Ἔχουν μακριὰ ξανθὰ μαλλιὰ καὶ φοροῦν ἀσημένια φορέματα. Ὅποιος τὶς βλέπει χορεύοντας στὸ φεγγάρι, μένει μαγεμένος καὶ δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ φύγει ἀπὸ κεῖ. Ἀλλὰ ὅποιος τὶς ἀκούσει νὰ τραγουδοῦν καὶ δὲν τὶς κοιτάξει, αὐτὸς εἶναι τυχερός, γιατὶ θὰ ζήσει πολλὰ χρόνια καὶ θὰ εἶναι πάντα καλότυχος.

Τὸ καλοκαίρι ἐκεῖνο ἡ γριὰ ἀρρώστησε βαριὰ καὶ τὰ δυὸ ἐγγόνια ἔμειναν μόνα τους. Ἔτσι ἀποφάσισαν νὰ πᾶνε νὰ καλέσουν τὶς Νεράϊδες, γιὰ νὰ γιατρέψουν τὴ γιαγιά τους. Ἔπρεπε ὅμως νὰ περιμένουν τὴν πανσέληνο τοῦ Ἀυγούστου, ποὺ εἶναι ἡ μαγικὴ νύχτα τοῦ περάσματος τοῦ καλοκαιριοῦ.

Ὅταν ἔφτασε ἡ νύχτα, πῆραν ἀπὸ τὸ σπίτι ἕνα κόσκινο καὶ μιὰ χρυσὴ κλωστὴ καὶ βγῆκαν στὴν ἀκρογιαλιά. Ἐκεῖ ἁπλώνεται μιὰ μεγάλη πέτρα, ποὺ τὴ λένε Τραπέζι τῶν Νεράϊδων. Ἐπάνω της ἄφησαν τὸ κόσκινο καὶ τὴν κλωστή, καὶ κρύφτηκαν πίσω ἀπὸ τοὺς βράχους νὰ περιμένουν.

Ἡ ὥρα περνοῦσε ἀργὰ καὶ ἡ θάλασσα ἦταν ἀκίνητη σὰν καθρέφτης. Ξαφνικὰ ἄκουσαν μουσικὴ ἀπὸ μακριά, σὰν νὰ ἔπαιζαν χιλιάδες μικρὰ κουδουνάκια. Τότε εἶδαν τὶς Νεράϊδες νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὸ νερὸ καὶ νὰ ἔρχονται χορεύοντας στὴν ἀκρογιαλιά. Ἦταν ἑπτὰ ἀδελφές, ὅλες ὅμορφες, ἀλλὰ ἡ μικρότερη ἦταν ἡ πιὸ ὄμορφη ἀπ' ὅλες. Τὰ μαλλιά της ἔφταναν ὣς τὰ γόνατα καὶ ἔλαμπαν σὰν τὸ φεγγάρι.

Τὰ ἐγγόνια τῆς γριᾶς δὲν τόλμησαν νὰ βγοῦν ἀμέσως. Περίμεναν νὰ χορέψουν τρεῖς φορὲς γύρω ἀπὸ τὴν πέτρα, ὅπως ἔλεγε τὸ παραμύθι. Μόλις τὸ ἔκαναν, βγῆκαν μαζὶ μὲ τὸ κόσκινο καὶ τὴν κλωστὴ καὶ τὶς παρακάλεσαν νὰ γιατρέψουν τὴ γιαγιά τους. Ἡ μικρότερη Νεράϊδα χαμογέλασε καὶ τοὺς ἔδωσε ἕνα μικρὸ μπουκαλάκι μὲ νερό, λέγοντας πὼς μὲ αὐτὸ θὰ γίνει τὸ θαῦμα.

Ὅταν γύρισαν στὸ σπίτι, ἡ γριὰ ἦταν ἀκόμη βαριά. Τῆς ἔβρεξαν τὰ χείλη μὲ λίγες σταγόνες ἀπὸ τὸ μπουκαλάκι καὶ τῆς ἔπλυναν τὸ πρόσωπο. Τὴν ἄλλη μέρα ἄνοιξε τὰ μάτια της καὶ ρώτησε τί εἶχε συμβεῖ. Τὰ ἐγγόνια τῆς τὰ εἶπαν ὅλα, καὶ ἐκείνη χαμογέλασε καὶ εἶπε πὼς ἴσως νὰ μὴν ἦταν ὄνειρο.

Ἀπὸ τότε, κάθε καλοκαίρι, τὰ παιδιὰ ἔβγαζαν τὸ κόσκινο καὶ τὴν κλωστὴ στὴν ἀκρογιαλιά, ἀλλὰ ποτὲ πιὰ δὲν ξαναεῖδαν τὶς Νεράϊδες. Ἴσως γιατὶ δὲν τὸ εἶχαν πραγματικὴ ἀνάγκη. Ἢ ἴσως γιατὶ ἡ γριὰ ἔζησε πολλὰ χρόνια ἀκόμη καὶ δὲν χρειάστηκε ποτὲ νὰ τὴ γιατρέψουν ξανά.

Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ δὲν ξέχασαν ποτὲ ἦταν ἡ μουσικὴ τῶν κουδουνιῶν καὶ τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ πάνω στὰ ἀσημένια φορέματα. Καὶ κάθε φορὰ ποὺ ἄκουγαν τὸ νερὸ νὰ χτυπᾶ ἀπαλὰ στὴν ἀκρογιαλιά, ἔλεγαν πὼς ἴσως οἱ Νεράϊδες νὰ χορεύουν ἀκόμη ἐκεῖ κάτω, στὸ βαθὺ γαλάζιο.

---

(1) Νεραϊδο-δες: ὡς ἑρμηνεύεται ἡ ἀρχαία λέξις «Νηρηΐς» νύμφη-ες τῶν νερῶν, ἀναφερόμενες μὲ τὴν ἐξέλιξη τῆς ἱστορίας τους. Παραμένει ἄκυρα τὸ πόσο τὸ ἐξηγεῖ λαὸν τὴ φράση «ὡραία σὰν Νεράϊδα».

(2) Ζωλιὰ, -ιὲς. = Νύμφη - ες τῶν δασῶν = δρυάδες, ἁμαδρυάδες, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐξέλιξη τῆς ἱστορίας τους περιέρχεται καὶ τὸ γυναικεῖον λαοῦ τὴ φράση: «ὡραία σὰν Ζωλιά».

2

Γοργονίτσα Δημητρίτσα

Χορεύανε τὰ ξημερώματα φτέρα τῶν δέντρων, ποὺ εἶταν ὅλα μέρα πελαγωτὰ κι' ἔμοιαζαν μ' αὐλὰ ὁλόχρυσα ξόλα. Καὶ τῶν καὶ τῶν Νεράιδων, σπανιόντανε ἔνες μεγάλος ἀντρόγυνος (3), ποὺ βλάνε ὡς τὰ σήμερα, μ' ἔχει μ' ἐχολόγιανο, εἶν' ἐνεφλε αὐδένα — ὁ χορό τους παίνεται ὡ θυμός μὲ τὸ πουλάδι του! Τὸν θύμωνε ὁ χορός τους ὡς τὰ σήμερα μ' αὐτὸν καὶ τὸ πουλάδι του, μ' ἐνὰ οἱ Ζωλιὲς μ' οἱ Νεράιδες χορέβοντανε, ἔμπνες γιὰ τὰ χόρτα τους καὶ τοὺς γιὰ τὰ νερά τους, ὁ θυμός καὶ τὰ χρόβατά του ἔβοσκαν αὐτὸ τὰ σήμερα ~~καὶ τὰ χόρτανε~~ στὴν δάσους καὶ ὡς τὸ χόρτα, τὰ ὁλά χόρτα καὶ ὁλόλόνοντανε ~~καὶ τὰ χόρτανε~~ τὰ ὄρνια καὶ τὰ κορόιδα.

Σήμερα ὁλά τοῦτα χρόνια, ποὺ χόρεψαν ἔμπνες, δὲν ὑπάρχουν γιὰ Νεράιδες καὶ Ζωλιές, ἀλλὰ σώζεται ἡ θρύλος τους ἀκόμα στὰ χείλια τοῦ λαοῦ κι' ὅσος ὁ Κόσμος, ὅλον δίχνει νὰ —«Ὥρεφε, σὰν Νεράιδα γυναῖκα, τὴ μορεσιὰ χάνει:
—«Ὥρεφε, σὰν Ζωλιὰ»

Εἶταν οἱ Νεράιδες ὡραῖες, σὰν ἐλάχιστο, καὶ δὲν ἔβρεναν λὶν ὑπερβολὴ, ὡραιὰ καὶ μεγαλόκορμες τοῦ παραμυθιοῦ. Ὅλαν χορεύανε ἔχασε ἐκεῖνο ὁλό ἀγκαλιάζανε εἶδε τὸ μεγάλο παίρνα, κι' ἀγκάζανε ὁ Κόσμος καὶ μεσημέριαζε μέσα στὰ σπίτια τ' νεῦλε εἶδε τὰ ἀγνυπόλεγα καὶ τὰ ἀγριόνερα δάκρυα, καὶ τὰς νύχτας μὲ τὸ φεγγάρι, τ' μὲ λὶν εὐτροφεγγιά. Τὰς εἶγες ὥρας βρίσκοντανε μέσα στὰ νερά, σὰν τὰ γέφυρα. Φορεσανε γύρω εἶδε ἕνα παλαιόχωρο ἀρειχνόνερίο μεταξωτό σπίτι καὶ ἴσοδε δίχνο. Εἶχεν μαῦρα καὶ ξέσπια μαλλιά, ἀδοῦ χτενάνε τὰ μέσα τώρα εἶδε τὰς ὥρας τους, καὶ τὰ μέσα, χωρισμένα σὰν σὲ δυό, μέσα εἶδε τὸ δεξὶ τ' αὐτὶ καὶ τ' ἄλλο τὰ μέσα ἀπὸ τὸ ἀριστερὸ, καὶ φαίνοντανε τὰ ὄμορφα στήθια τους καὶ τὰ ὄμορφα παγαρικὰ δαιρά τους. Κοντάρια (4) καὶ σὰν τὰ πέτσινα καὶ τὰ γερακίσια (5), σὰν τὰ φεγγαρόγυρα καὶ γαῖρια ὁλά νερά λὶν ὑπερβολὴ, μαλαματένια καὶ σὰν ἀνθρώπου μ' ἐβγάνεν τὰς νύχτας μὲ τὸ φεγγάρι σὰν τὰ προσκυνητάρια, τὰς ἐμορφιὲς καὶ τὰς ἐμορφιάς, καὶ τὰ καὶ χόρευαν καὶ τραγουδοῦσαν, ἐγὼ ἐχοῦ μ' ἐχολόγιανο, ὁ ἀκόμα τὸν ἄντρα, καὶ ὁ ἴσιάν λὶν γυναῖκα ἀκόμα, ὡσὰν δαί βγάνανε κοντὰ τους καὶ τὰ ἴδοῦ! Ἂν εἶταν γυναῖκα, λὶν ὁλοφάγιαζαν σὰν σηγμή, ἐν ὅμως εἶταν ἄντρας, τὸν πάγαιναν μέσα

(3) = ανθρωπόμορφος
(4) = εἶδος ὑδρόβιων καὶ ὑδροχαρῶν πουλιῶν
(5) = " " " " " "
(6) = " " " " " "

Οἱ Νερεϊδες τοῦ Κέδρου.

Σὲ σπίτια τοῦ νεροῦ, ὅπου εἶχαν τὶς παλιοκαιρές τους, ἐκεῖ ἔρχονταν μεγάλο κι' ὀμορφιὰς πολλὲς "κόρες, αὐτὲς ποὺ ξέρανε ἀνῆρα πολλὰ, κι' ἔτσι ἔκαναν νερεϊδοπαντρειὲς, ἄρρενες ἐμένουσε ἔτσι τὰ μεσάνυχτα σ' ἕνα σπίτι ὅλοι μαζί, κι' εἶναι σ' ἕνα σπίτι γέρτρι κι' ὅσους ἀνθρώπους, τὸ χτενίσανε, τὸ σκαρφε, τὸ βαφῆς καὶ ἄλλαν γυναικωνῖτι του.

Οἱ Νερεϊδάκηδες βοῦσε ἐκεῖ μέσα σὲ σπίτια σκοτεινὰ νεροποντίσανε σπίτια χωρὶς νὰ τοῦ γείνῃ κακὸ, εἶχὰ μαρεμένες, τοῦ δάβγαξε ἀπὸ τὸν δόδο τοῦ Κόσμου, ποὺ κεῖσε, ὡς ἀπὸ βάγι τοῦ κ' ὁλόκληρο δρόμο του. Τὰ ἀκούσανε ἀρκοὺς καὶ τὸν ἔβαβλαν καὶ μεσάνυχτα μέσα σὲ σπίτια μαγεμένες, κ.ο.κ. ἀρκοὺς ἀκόμα.

Τὰ Νερεϊδόσπιτα, ἀφόρια κ' ποριὲς, γίνονταν ἐξαφάνισης, καὶ βοσκάνανε τὶς ἀρχοντοσοῦλες καὶ τὶς βασιλοπούλες, καὶ τὰ Νερεϊδοπούλια ἦ ἀρχοντόπουλα καὶ τὰ βεζυροπούλια, γιὰ νὰ παντρευτοῦν.

Οἱ Νερεϊδες ἤβγαινε, καλὰ τὰ μεσάνυχτα, ἀπὸ τὶς αὐλὲς τους, ὅπου εἶχαν μέσα τὰ νεροσπίτια τους, γυρόνανε ἀπάνω σὲ ἄρρενα κάμπους καὶ σὲ ἀρχόσπιτα καὶ χορεύανε καὶ τὰ βρεγοῦσε μὲ ἀσήμι καὶ χρυσάφι, κ' ἦταν ἐξαφάνισης, ὡς τὸ ἐξαφανίσου —«Κυνηγήσου ου ουουουουου!

Ὁ ψηλὸς μαῦρος πελώνης (7) τὰ ἀκούσανε χτυπορα-χτυπορά κ' πάνω σὲ ἕνα σπίτι, μέσανε φοβισμένες τὰ μεσάνυχτα, κ' ἔβγαλε ἐξαφάνισης τὰ ἀκούσανε ὅλοι τοῦ Κόσμου, κ' ἔκαναν

Διονυσίου Διηγήματα

Οἱ Ζωλιές. Πολλοὶ παραλόγισαν τὰ παιγνιδάκια, καὶ εἰδολα-
τροῦσαν μέσα στὴν παραδεισένια τους θλογερὴ τόπον μὲ τὴν γυναίκα
τὴν ἀμαθοφοβιὰ μερόνυχτα νὰ σώσουν ὅλες ἀπροοπτικιάσεις, ὅλες ἀπορ-
ρίψεις, ἢ ὅλες ἀπροσδιάρτες γιὰ ν' ἀποχτήσουν Νεραϊδες μέσα
γυναικεῖες τους, ἐμμὲ τοῦ σπαίνια τὸ παλιόρδονεν αὐτὸ γιατὶ
προφυλάγονταν τοῦ οἱ Νεραϊδες, ὅταν ἔβγαιναν ἀπὸ τὰ νερὰ
καὶ ξαγναντόρουσαν τ' ἀϊτόγονεν ἢ τύχα τους ὅλα μαγεμένα καὶ
νύχτες ἢ τὰ μεσημέρια, ~~καὶ πάντα πάντα~~ τὸ παραπαίρα καὶ
χόρευαν. Κι' ὅταν κάνένας νέος παλιόρδονε ἀπὸ ἐκεῖ
παγαίνα τὸ κόσμο παλιόπαιδο Νεραϊδούλα, τότε ἡ Νεραϊδα
εἰδὲ ἔχανε τὴν ἰδιότητά της, ὡς Νεραϊδα, ἔμενε εἰδὲ μονάχα τον
ομοιόμορφα καὶ ταπεινωμένα νὰ τὸν δώσουν τύχη τὸ κόσμο ἢ
τ' ἔβλαπτε ἕνα ὡς τὸ σπίτι του τὸ δὲν δὲν τὴν μπορούσανε
νὰ τὸν δώσουν, — ὅπως καὶ δὲν τὸν ἤθελε — ἔμενε εἰδὲ καὶ
καὶ γέρνανε γυναίκα του, παρεδουλῶνε νὰ μισορέσουν
νὰ ζοῦ τὸ μέρη παλιομά φορὰ καὶ νὰ γυρίσῃ πίσω
στὶς ἀδερφές της τὶς Νεραϊδες, μέσα στὰ νερά
~~παλιόρδονε~~

Ἐμένανε τὸν καιρό, ὅπου ὑπῆρχαν οἱ Νεραϊδες ~~πολὺ~~ Ζωλιὲς
~~πολὺ~~ στὰ νερά τ' οἱ Ζωλιὲς στὰ βάγια, δὲν εἶναι ἀπόμε
μένανε ἀκόμα ἀκόμα διαντικρὺ μας ἐδῶ, ὅπου βρίσκονται σήμερα,
ὅλα ὑπῆρχε παιδόγυρο τσουβαλιὰ τσιμπιὰ μὲ λίθινο ὄνομα
ὑπῆρχε ὅμως μέσα βαρὺ τσιμπιὰ, μέλι ἀπὸ τὸ καίσερο τὸν
Ἐμμανουὴλ(8), ποὺ γίνεται σήμερα Καισαρίδα(9), αἰῶνες ὕστερα γυρε-

---

(8) Καίσερο, τώρα ἐμμανουήλι = φρούριο. Ὅλες οἱ σωζόμενες ἀ-
πομνημονεύσεις σήμερα θεωροῦνται ἀπὸ τὸν Ἡσυχαστικὸν λαό ὡς ἔργα
τῶν πανάγιων ἀρχαίων Ἑλλήνων, ποὺ μισοροῦσαν νὰ σπ-
μώνουν στοὺς ὥρους τοὺς δύσβατους βράχους καὶ νὰ χτίζουν μὲ
αὐτοὺς τὰ σπίτια τους καὶ τὰ παλάτια τους. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες
ἦταν τόσο γιγαντόκορμοι καὶ χοντροί, ὥστε μισοροῦσαν νὰ χτίσουν
νοῦν ὁ ἕνας ἀπὸ τὸ ἕνα τὸ βουνὸ (καὶ ὁ ἕνας ἀπὸ τὸ ἕνα
τὸ βουνὸ) μ' ὁ ἕνας ἀπὸ τ' ἄλλο, καὶ νὰ πουλοῦν μόνον
ἀπὸ τόσο μακρυνὰ ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον. Ὅταν ἔφτιαχναν
ἔχτιζαν τὰ παλάτια ἄλλοι σὲ ἕνα τὸ βουνὸ μ' ἄλλοι σὲ ἄλλο,
εἶχαν ὁ ἕνας ~~μὲ ἕνα μέρος τὸ τσιμέντο~~ ἀπὸ ἕνα τὸ
βουνὸ μ' ἕνα μέρος τὸ τσιμέντο τοῦ ἄλλου ἀπὸ τὸ ἄλλο.

(9) Ἡ Διηγήσου, ποὺ σώζεται ἀπόμερα ὡς τὰ σήμερα
ἔχουλες ἀπὸ τὴν μιὰ μεριὰ τὸ Μεγάλο Μοναστήρι
μ' ἀπὸ τὴν ἄλλη τὸ Παρδίνι.

Ἡ Νεράϊδα τοῦ Κολόφου

-μισμένο εἰδώ ἀπ' Μονοβήλα(10). Ἀπ' ἐκεῖ ἡ πορεία γύρω
Ἐροῦδα(11). Τήν ὥρεψε ἕνα βασιγόπουλο(12) τσ' ἐνέμορφο, μὲ
ὅλον τόν τόπο γύρα-γύρα: λουλούδια καὶ πέρδικους, δόλα
καὶ βύρνες, σολάρια καὶ γιδάδια. Ἀπὸ τό βασιγόπουλο
ἐνῶ εἶχε ὅλα ~~ἀπαραδάϊαστα~~ τό παιγνίδι του καὶ γιατί
δάντον, ὡς βασιγιοῦς, τοῦ εἶπαν: σύρνες(13) γυρεῦλες
Φλωρί(14), ἀμύριστα ποδάρια γιδοπρόβειες, χυλάδες
εἰγογοφόρεσα, μαγεμένα καὶ δύσκολα καὶ γειτόνισσα,
δέν γνωρίζει τόλα παγιά μύρα. Τώρωγε ἡ τύρα τήν
καρδιά του καὶ τήν ἐφερμάτωνε ~~τόλα~~ μύρα-νύχια
δέν γεράτσι, δέν ἀρεγονδοῦσε, δέν χειρονόμα τό νταϊλέι
του, τήν ὡμορφιά του καὶ τήν γενετιά του(15) καὶ δέν κατα-
-φρόνεσε, γιατί δέν μποροῦσε νά βρῆ γυναῖκα ἀπ'
ἀριστερά του: "Τήν γυναῖκα, τσ' ὥγγισε, πάει νύχια ὁλόν
νόμο του. Περβάλλει ἀταλάντη καὶ δυνατή, γυρεύοντάς την,
ἀγγαί δέν τήν εὕρισκε πουθενά, φουντάρει, ὅπου νά 'ἄν
κατάφερε, ὅπου νά 'ἄν γύρεψε, φουντάρει, ὅπου νά 'ἄν
χαϊλοσοῦρες καὶ βασιλοσοῦρες, σύμορφες, σάν τόν ἀνύμφι-
νό καὶ σάν τόν ἀπόσπερη, ἀγγαί παμμυρά-παμμυρά δέν
ἔγανε παντρεμένα, σάν τήν ἀνεμμύνα γαμπρόσπιτα.....

(10) Γυναῖκα παπουτσά, ποῦ τόρεσε ἀπό τήν "Ἠπειρο, σάν πα-
πό Σλοχικό, πού 'ταν τσ' ἀλβανίτικα φορέματα.
τοῦ λέρριχνε τσιτσάκια, ὅλαν τσ' ἀλουσύνες. Εἶχε ἔτσι βυζί μυνοχέρα
τόν Κόσμο τόν ράϊτσε μὲ τό γέλιο του βυζιοῦ της καὶ τόν φαρ-
μάκωνε. Ράϊτσε κάτι τά ματιά καὶ τά πόδια καὶ τόν φαρ-
μάκι καὶ τόλαγε γλυκόλογα. Σάρκα ἀπ' ὅλες τίς ἀρχαῖες Ἠπειρωτίσσες
Ἠπειρωτίσσα λαιμό ἀπ' ὅλες τίς ἀρχαῖες Ἠπειρωτίσσες
ἐρωτεύτηκα ~~ἀπ' ἐκεῖ~~ ἀπό τήν Μονοβήλα. Ἄλλο ἄγριο φρούμα ἔχει γύρω
μοιράνει ἀπό τήν Μονοβήλα. Ἄλλο ἄγριο φρούμα ἔχει γύρω
μαι, ἱστορικό τρόπωμο, ἐρχόμενα ἀπό Μονοβήλα ἔχει πάντα γύρω
τοῦ ἔχει διαφορέτσι τσ' ἀλβανίτικα παπούτσια τσ' ἀρβανίτικα
ἴσως, γιατί τό τρόπωμο τῆς Μονοβήλας εἶναι "Ἠπειρο καὶ
τσι Βενίτσσα ἀπ' γιατί ἀπ' Γιάννα, τσ' εἶχε κατράμι
καὶ παλαιόφερε ὅλα τά ἀλβανίτικα παπούτσια.

(11) Παραδόξως ὁ ὀνόματος τῆς ἀρχαίας Ἠπειρωτικῆς πόλεως
Ἐροῦδας, τῆς ὁποίας ἡ τοποθεσία βρίσκεται νά εἶναι πάνω ἀπό τήν
Σημερινή Κορυτσά, βορείως ἡ νοτίως. Τό ὄνομα τῆς Ἐροῦδας
σώζεται σ' ἕνα χωριό ἐκεῖ, βορείως ἡ νοτίως. Τό ὄνομα τῆς Ἐροῦδας
σε Παίσιο εἶδε καὶ δέν τρόμαξε τσ' ὅσον ἀντίκρυσε τούς ἀνέμους ὅλους.
εἰμή στήν ὥρα δέν τσ' ἀκούσε τσ' Ἐροῦδας τό πάρτυ.
" Γιατί ἐμπαίνουν ἀπρωτοι, στήν ἄκρη δέν σκαλώνουν,
" Καὶ φύλλα περπατοῦνε ἀπρωτοι, μὲ στάλα πάνε φύλλα φύλλα.....»

(12) Βασιγόπουλο = νεαρό βασιλόπουλο
(13) Λέξη ἀκόμα σήμερα στήν Κορυτσά = ὡραῖες κόρες νεφοῦ
(14) " " " = ὡραῖα κορίτσια
(15) Λέξη σημαίνει ἐμμηνόρροια, ὡμορφιά καὶ ἐμμηνόρροια = ὡμορφιά
αὐτή ἐμμηνόρροια καὶ ἐμμηνόρροια καὶ ἐμμηνόρροια

Γιαννιώτικα Δημοτικά

Χ Έχει ο εγγλέζος δούγος του παγκιού του, επαλοχρονιάρης, βλέπει τον Βασιλόπουλο να περπατάει μέρα μη μέρα, τον πόνεσε η καρδιά του και το ρώτησε:

— Βασιλιά μου! Ο νους σου πού δίνει σήμερα που σε βλέπω σ' όλα τα μαγαζιά; Βαριανασαίνεις, βασιλιά μου, σαν να σου πνίγεται η καρδιά σου... Γιατί δεν γελάς, γιατί δεν χαίρεσαι, μόν έλεγαν πάντα μαγεμένος και μαραίνεσαι; Πέ μου τον πειρασμό σου, γιατί άμα έχεις πολλά χρόνια γέροντας να 'χουν ιδρώ σαράντα λεβέντες σαν εμένα να σε υπηρετούν, και ζήσω τόσα παλάτια.... Τον νιό μου τον έστειλα να σου δώσω πατρικές συμβουλές, κι' ο Βασιλιάς του επαίνεσε την ευγένειά του.

— Αρνιώ μια φορά πανηγύρια πολλά, τρεις φορές κι' απ' αυτό τον ανηφορικό κι' απ' αυτόν τον απόσωρο, τρεις φορές κι' απ' αυτό την χρυσαυγή.... Μια παράσια, που δεν βγάνω ποτέ νύχια δεν νιώθω μου κι' έχω γυρίσει όλον τον Κόσμο, άπειρη και δίνω και δεν μπορώ, δίνω μπορώ και δεν βρω.... Τι λα γώ, φωνάζει, λα παγαίνει, και τ' αρνάκι, σώπα. Τι είν' δεμένα δεν μπορώ να βρω και ν' ενοχλώ εμένα, που μου καρδιά μου να μαλώνω; Έχω ο Κόσμος εν' ερημιά σαρά να πηδάνω παπούτσια και να βαίνω γυαλινος κι' έλαφος!

Τότε το επαίνεσε ο επαλοχρονιάρης γέροντας:

— Αφού δεν σου αρέσει παίρνει γυναίκα όλον Κόσμο, τότε να προσπαθήσω να σύμβουλος[17] παίρνει Νεράιδα και να 'ναι γυναίκα σου. Είναι δίκαιο πράγμα αυτό, που σου γίνει αρέσει δεν υπάρχει άλλος τρόπος να βρω και να 'χεις, που ορκίστηκαν. Εκεί να το παίρνεις αυτό, αρέσει και σας μια νύχτα, αρέσει αυτό και μπορείς να 'ναι γυναίκα μας, όχι να βγουν οι Νεράιδες να σίνουν τον χορό τους και να γυρίζεις σ' έναν παγερμένα έλα παγαίνει, που να μπορεί να σε ιδεί μέλι ανθρώπου, και να σκοτώνεις επειδή σε λίγους, να ζηλεμένους, και ζηλεμένους, και οι Νεράιδες έτσι και βάλουν τάξη και τέχνη τους, και ν' αρχίσουν να χορεύουν και να τραγουδούν, τότε να πλησιάσεις εσύ την πρωτινή σου, σαν γερόντισσα και ν' αρωτάσεις ένα πράγμα, όπου άς' όλα, εσύ να ζητήσεις όμως παγαίνει να μην σε γελάσουν οι Νεράιδες όλα

(16) λέμε ταπεινοφροσύνη = απλότητα
(17) " σύμβουλος = συμβουλεύω.

Τό Καστρο τής Νεράϊδας

Ἦσαν μεγεμένος, γιατί δέν τόν νοιώσουν, νά σ' ἐρωτέζουν
ἀλλες, ἐκεῖ ν' ἐρωτέξης τόν γιατί τους καὶ τόν ἐξοίκονο τοῦ.
Ἀπ' καλοκαίρι μ' ἐρωτέξης ἕνας γέρος τους, τόν ἐλεγαν
τοῦ δέν τής τόφερνε τό νοῦτο, καὶ τρέχει ἐπού μονιά του,
μαζεύοντας καὶ φαρεσιαγώντας, γιατί νά τής τό δώσουν
ἐγγὶ ἐκεῖ νά μήν τήν χωρίσῃ ἀπό τά μεγέματά της,
μ' ὅλα νά δώσῃ προσοχή σ' ἐκεῖνες φαρεσιές της, ἐγγὶ
ἀνεμοδος καὶ μουδός, νά φεβίζῃ ἔτσι τό φα-
γάϊ του.... καὶ φέρνοντας τό νεράϊ νά τοῦ δίνῃ
ἐμπρός τό νοῦτο τήν ἐνοιεί καὶ μαζί καὶ νά
χάνῃ ὁλάχα.... Ἕως τόν ἐλεγαν ἡ Νεράϊδα καὶ-
δέν χάνῃ γυναίκα του...

Ἀνθρώπους αὐτά τά χωριά τό Βασιλόπουλο τόνε
μήν ἤξεν νύχια σέ μιάν ἐκκλησιά, ὅπως τόν εἶχε
δεσπαγέρι ὁ γέρος, μπῆκε μαζί-μαζί μέσα στά
μαγέρια καὶ τήν ἄφα, που, ἐγκάνοντας οἱ Νεράϊδες
ἀπό τήν χάρη, σκαίρουν ὅλες ὅλες, ἀπλώσαν τά
νοῦτα τους στόν μαγειρῶνα, κι ἔβγαιναν καὶ χορεύ-
καὶ καὶ φεγγοῦσαν, τό Βασιλόπουλο φιλέχτηκε, ὅπου
χράμι ἀπό τήν προσπάθεια του, ἀρωτέξη ἕνα νοῦτο,
ἀπό τά σκαλτσια, που εἶχαν ἐπλωμένα καὶ
σκόρο, σάν ἀγέλι, γιά τό φαγάϊ του.

Βέβαιοντας αὐτό ἡ Νεράϊδα, που τής εἶχε ἐρωτε-
χτῆ τό νοῦτο, ἔπιασε, σάν χαρτί, τότου αὐτό τό Βα-
σιλόπουλο, φαρεσιαγώντας καὶ μαζεύοντας, μή φανῇ
σέ κανένα, νά τής τό δώσῃ, ἀμμέ που τής ἔδωσε
τοῦ φαγάϊ του, αὐτό μονομιᾶς, που ρώτησε στήν αὐλή
βρῆκε τούς χρυσάϊδες νά χορεύουν γύρω του
τούς φοβεροὺς ἀνεμένους καὶ χωρίς νά χασομερήσῃ
πιστόλι ἔριξε τό νοῦτο τής Νεράϊδας στήν ἐμπέ-
τα ἔφυγε ὁλάχα!

Τότε ἡ Νεράϊδα, βλέποντας πώς ἔχασε τόν μικρό
εὐτυχῆσαν τό νοῦτο του, ἔκανε τίς φαρεσιές καὶ
τά μεγέματα ἔτσι πού γύρισε τά χάλια του Βασιλόπουλου
τά ἔφτιαξε ὅλα νεράϊδες τής λέρνης ὅλα χάλασαν χαρτιά
του σ' ὅλη της τήν χάρη. Ἔτσι τήν ἔβρε πάλι ἡ Νερά-
δα καὶ τό Βασιλόπουλο χάρηκε καὶ τήν πῆρε

Γιαννούλαινα Δημήτρακα

Μιά τρώλη φορά ποὺ γυρεύοντας[18] σὲ μιὰ ἐξοχούλα της, μιὰ γκέρισσα ὄλη εἶταν ἴσια καὶ παλαΐδια ἐμπρὸς, ὡσὰν ἐφτὰ τόσον πουρὸ ὁλάνα ἐσυφωλειάζονε, καὶ μεγγρίνος αὐτὸ μὲ ἔρριξε μιὰ ξοχούλα της, διαγέμισε ἐρμάτσα σ' ὅλο τὸν τὸ βασίλειο, ὁλοῦθε μὲ βρῆκε μὲ γυναῖκα, ἐξοῦ γύρεψε, πάγασε ὁλόγερο τὸν ὅλον μὲ ἀρχοντολογιά: ἐλᾶτε, γυναῖκες καὶ ὡσπέλια, μ' ἔφαγε ὁ γέρος μὲ τὸ χαρεμί, σὰν βασιλιὰς βεζυρᾶδες.

Ἐδὰ τρελεύτηκε ἡ παϊδούλα ἡ Νεραΐδα ἔφυγε βαθυγέλασσα, μ' ἔχασε κάθε ἐλπίδα νὰ γυρίσῃ πίσω ὁλάκερα καὶ νεροδρεμμένα σὰν γέρος μὲ γέρο καὶ νὰ ~~ξαναπάρῃ~~ ἀδέρφια μ' ἐγκρασὴ μὲ τὶς ἀρλαρλα ἐννιὰ Νεραΐδες ἀδερφές της, βαρβιόπιασε ἀρόδοξη χριστιανή, μ' ὠνομάσθηκε Δεσπούλα[19]

Ἔρεξεν ἐσ' ὅλες τὶς ἄκρες τοῦ βασιλείου της ἔρωτα τὸν ἄντρα της Νεραϊδοβασίλισσας μ' ὅλο παγολίκι του βασιλόπουλο τοὺ ἄντρα της, σοῦ παιδεύθηκε ἡ ἐξοχὴ τέτοια γυναῖκα, ἐσούμπιλε ὁλάκερα καὶ πάγε καὶ ὅλη παγωνόντα.

Ἡ Νεραϊδοβασίλισσα Γιάννα ἦταν παλαιὸ ἀφεντοφυτόπουλο εὐλογιμένη μ' ἐνχαριστημένη μὲ ὅλη παγωνόντα παιδεύοντας τὴς χρονιὲς της. Ἀφεντόβιβα ἐς ἔρωτα καὶ ἐς δόξες τῆς βασίλισσας, ἐφαντάσθηκε τοὺ ἄντρα της, μ' ὅλη τὴν ἀνάγκη τῆς χρονιᾶς της καὶ τῆς καρδιᾶς της, ἐμὰ δὲν μπορεῖ νὰ μυριστῇ καὶ τὶς ἀδερφές της, σοῦ ξεχάστηκε ἐξοῦ ἄξαφνα, ἐπαράτησέ τα μ' ἀδιάφορα. Τὸ παλεύαβε αὐτὸ ὁ ἄντρας της, γιατὶ τὸν ἐρεθόνταν πάντα ὁλόγυρά του μ' ἐκεῖνες

---

(18) = γυρεύοντας.

(19) = Γιαννούλα καὶ ἀνατολικὰ Γιαννούλα.

Ὑπάρχει σχετικὴ παράδοση τοῦ Λεω, ὅτι εἶταν ἕνα βαπόρι. Ἤθελε πουρὸ νὰ φορτώσουν καὶ χύσουν μιὰ φορὰ μ' ἕναν καιρὸ σιγοσυῦγες ἀνεμιές, ποὺ εἶχαν προορισμὸ τὴν Ἤπειρο τὸ βαπόρι τοῦ πατρὸς τους σὲ ἕνα λιμάνι Γιάννα, ἔλεγε τὸ Γιάννινα, ἢ ἄλλη λιμανοπολιτεία μ' ἕνα ὄνομα ποὺ ἔχει τὸ Γιάννινα.

9

Το Κάστρο της Νεράιδας

Μιὰ μοσχομυλιὰ νά 'λιν λεγόν το Βασιλόπουλο καὶ 'λιν λεγόν νεὶ ~~θα~~ νοσέρη καὶ νὰ μαρεντέλι χαρεσιὰ τὸν ἐναλλοχρονίτικο γεροδούλο του καὶ τὸν ρώτησε πῶς δὰ μποροῦσε νὰ 'λιν κάτι νὰ ξηγεῖται 'ς τὴ φάρλα εἰνιὰ ἐπερφὴς 'ς καὶ νὰ 'ς τὴ μαρεντέλι ὁ πόνος, πού 'ς τὸ ἔφαγε 'λιν μοιρολοϊ.

Ἀλλὰ τὸ ρώτημα τοῦ Βασιλιᾶ του ὁ γεροδοῦλος τοῦ ἐπέντησε:

— Κέντρα ἔχει μαῦρο καὶ πέντρα ἔχει βολάνι. Δὲν μπορεῖ νὰ
Υ μαρέψη τὴν Νεραϊδοβασιλοπούλα σου, παρὰ ὁ Ἀμαράντος (20),
τὸ βολάνι τῆς μπρούντας, πού βρίσκεται στὸν χαρεμὶ τοῦ
Χ παλαιοβάλτη στὸν Καλὸ-Κάστρο (21), ἐκεῖ ἔναι ἕνας ἀπέραντος χάρος
ἐκεῖ ἀμάραντο καὶ πάντ' χρυσὶ ἀπλωμένον, πού παλαιβεύει στὸν Κα-
λὸ Κάστρο, ἀμπρούμπα μὲ μεγάλη σίπρα τοὺς δικούς της, πού 'χει ἀρπάξει
Χ στὸν Ἀπάνω-Κάστρο (22), πάει καὶ φτάνει ἐκεῖ 'ς αὐτὸ καὶ μπαίνει

---

(20) Μυθολογικὸ βότανο, πού 'χουσιαν καὶ (Βολάνι τῆς Μπρούντας) κι ὅποιος τὸ φάγαινε μπρούντα ὅλα τὰ τραγούδια: μέντα, πουλάκια, γυναῖκα, ἀστέρια, παιδιά, ἀντίλογο τρόπο ἔχει ἡ «Ὕδρα τῆς Ἀγάπης». Μυθολογικὸ ἦταν ὅτι αὐτὸ τὸ βότανο βρίσκονταν καὶ βρίσκεται ὁ εἰσαίτιος χαρεμιοῦ τῆς Ἄγαπης τῆς ζωῆς, πού δὲν μπορεῖ νὰ φύγει καὶ φλοίσι καὶ ν' εἶναι πάντες, παρὰ καὶ στὸν χαρεμιό, πού παλαιβεύει στὸν Καλὸ Κάστρο, ἐκεῖ 'ς τὴν ἐκκλησιὰ τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ὅσες γρηὲς παλαιβούσαν στὸν Καλὸ-Κάστρο, ἔτσι ἔβαν αὐτὸ τὸ βότανο, μπορο-
ῦσαν ὅλα ἀρεσκόμενα τρόσωπα εἶχεν στὸν Ἀπάνω-Κάστρο.
Σήμερα ἐπάρα στὸ πόρτα τοῦ Ἡσιρωϊκοῦ λαοῦ ἔνει ποὺ ἔβρε-
γούδι, εἰσεμβρόμενο στὸν «Ἀμάραντο», πού λέγει:

— «Ποιὸς εἶδε τὸν ἀμάραντο σὲ τὰ χαρεμιὰ φυλάει.
«Τὸν ἐρωτεύτηκα καὶ γλυκοῦ, ἡ ἀγάπη μ' ἀπέρασε.
«Τὸν ἐρωτεύτηκα μ' ἀλήθεια, τὸν ἐρωτεύτηκα μ' ὑπομονή.
«Καὶ μπορούσανε τὰ παιδιὰ καὶ μπρούντα ἡ ἀγάπη,
«Καὶ μπορούσανε τοὺς ἄντρες τους, τὰ ἐρωτοδέρναν τους....
«Ἀπὸ τὸ ἥλιο μ' ἐγὼ τὸ ἔκρυψα καὶ ἀπὸ τὸ φεγγάρι.
«Ἐκεῖ ποὺ ἐπαρατήρησα τὸν ἥλιο καὶ τὸ φεγγάρι.
«Ν' εἶναι βέβαιο, ὁ ἀντρόγυνο τὸ ἀγαπιέται, ὅτι τὸ ἀγάπη φυλάει.
«Καὶ νὰ τὸ ξέρω ἐγὼ ἐπρόσεξα καὶ πάντα νὰ 'ς τὸ πάρω,
«Τὸν ἄντρα μου, τὸν μπρούντο μου, ὅπου μοῦ σπέρνει ὁ Χάρος,

(21) = Ὁ Ἅδης, μεσόκοπος καὶ σκοτινός, πού βρίσκεται στὴν Ἄκρη τῆς Γῆς καὶ πεθαμένοι, πού βρίσκονται ὁδηγοῦνται οἱ ψυχές, ἐρχόντας τὸ πουλάρι τους στὸν Ἀπάνω Κόσμο. Ὁ Ἡσιρωϊκὸς λαὸς λέει γιὰ τὸν Ἅδη, ὡς τὸν ζαμπρόντερον ἄντρα, πού ἔρχεται ὁ Χάρος:

«Κάτω στὰ Τάρταρα τῆς Γῆς, στὴν Γῆς τὰ παλάτια,
«Μπορολογοῦν οἱ ψυχές καὶ μιλοῦν καὶ ἀγκαλιάζονται.»
«Τρὶς ἀλαλαγμένα βούτηξαν νὰ βγοῦν ἔξω τὸν Ἅδη...»

(22) = Ἡ Γῆ, πού φωλιὰ ὁ ἥλιος καὶ πεθαίνουν οἱ ἄνθρωποι.

(α) = χαρεμιὰ — μπορεμιὰ. Σὲ διαφόρους ἔσοχες οἱ ψυχὲς χάρος βρίσκονται, ὁ ἄντρας τῆς ψυχῆς ἔναι, πού δὲν μπορεῖ νὰ φύγει ἀπὸ ἐκεῖ.

Γιαννιώτικες Διηγήσεις

π' μάννα μ' ὁ πατέρας τὰ παιδιά του, μ' ἡ γειτόνισσα μ' ὁ νεόγαμπρος τ' εἶχαν πεθάνει. Ἀλλ' ὅπως Βασιλικέ μου, παλεύω χωρατὸς ὅλον Κάλω-Κόσμο, δὲν χασομερίζω πολὺ ὅλον Ἀπόστολο. Μόνον ἕνας παλιόπαπας χωρατὸς ὅλον Κάλω Κόσμο καὶ μισόρεσε νὰ χασομερίσῃ ὅλον Ἀπόστολο, μ' ἐπῆρε πάλαι ὁ Μέγας Ἀρχάγγελος[23]. Ἀπὸ τότε, παιδάκια ἔκλαψε δὲν μισόρεσε μ' ὅλη τὴ μισορία νὰ τὸ πάψῃ.

Αὐτὴ τοῦ εἶπε ὁ γερόδουλος τοῦ Βασιλέως μὲν Βασιλικοῦ διαφέντου τ' ὄμορφο τὸ Βασίλειο του, καὶ ὁ Βασιλικὸς τοῦ Βασιλέως:

— «Ὅσους μισορέσῃ νὰ παλαιτὴ τὸν γιαρμὰ τοῦ Κάλω Κόσμου νὰ πάψῃ καὶ νὰ πάψῃ καὶ νὰ μοῦ βγῇ τὸ φολάϊ· ἡ χασομερίας», τὸ «Δημέρεμα» δὲν τοῦ δώσω, γιὰ ψωμάκι του, ὅσο μου τὸ Βασίλειο....»

Ἀμὲ παιδάκια δὲν πεθυμούσανε μ' ἡ Νεραϊδοβασίλισσα ἐκείνη καὶ μοιρολογοῦσε μπροστὰ εἰς τὸ λόγια της, δυστυχία της ~~δυστυχία της~~ γιατὶ ἦτανε Νεραΐδα εὐτυχὴς ἡ Νεραΐδα.

Μιὰ μέρα μὲν ἔκλαιε ἡ Βασιλικὴ σὰν ἀηδονάκι μ' ἀηδονάκι μὲν χάρη, νὰ τραγουδᾷ καὶ νὰ μοιρολογᾷ καὶ νὰ φτιάχνῃ τὰ δάκρυα της, σὰν μαργαριτάρια καὶ πάλι σὰν μαϊντανὸ μαϊντανός της.

— Δὲν μ' ἀγαπᾶς, Βασίλισσα γυναίκα μου, (τοῦ εἶπε). Δὲν μ' ἀγαπᾶς Χασομερᾶ καὶ σὲ λατρεύω, ἀγάπη μὲ χάρη μ' ὁ νοῦς του γιαρμᾶ Ἀδερφάδες μου, ὡσὰν τὶς ζηλεύομαι καὶ τὶς ἔχασα ἕνα ἀγάπημα μ' ἀπὸ ἀντὸ ἀντίχα...

— Ἀμὲ ἐσὺ παίρνεις τὸ πάτημα σου καὶ δὲν μισορεῖς ἐκεῖ νὰ πᾷς μαζὶ τοὺς μίσια καὶ νερὰ τὰ χάρνια, ὅπως χοῦσες ἦταν καιρὸ γιατὶ ἤσουνα εἴδησα καὶ Χαρίνα;

---

(23) Μυθολογεῖται ὅτι ὁ Μέγας Ἀρχάγγελος, ἐφοῦ πυρόλεγε ὅλον τὸν ~~Κάλω~~ Ἀπόστολο Κόσμο, παλιόπαπας νὰ πυρολέγῃ καὶ τὸν Κάλω-Κόσμο, γιατὶ νὰ ἰδῇ καὶ νὰ χειρολάβῃ τοὺς ἀρχιγούς του καὶ τοὺς στρατιῶτες του, ποὺ εἶχαν σπολωθῇ ὅλοι τοῦ γέρνου του. Κατακαυσούντας ὅμως ὅλον Κάλω-Κόσμο, ὁ Μέγας Ἀρχάγγελος μ' ἐδόξασε τὸ μεγάλο σπολάϊ, ποὺ βασιλεύει ἐκεῖ πάνω μεταίνοντας καὶ γύρισε σίγου ὅλον Ἀπόστολο-Κόσμο, χαίρεις ὅλη ἀρετσινιὰ φορᾶδα του, ποὺ τὴν εἶχε ἀρπάξει ἐκεῖ ἀπὸ τὰ ψωμαράκια της, ~~ποὺ τὴν~~ ἐσύλησε, σπολώνοντας ὅλον γιαρμὰ της σόδο, ὅπου δὲν ἤθελε ἔμενε νὰ βρῇ σπολάϊ τὸν δεσπότη καὶ νὰ βρῇ Ἀπόστολο, ὅπως καὶ τὸν πρῶτο.

11

Τὸ Καΐκι τῆς Νεραϊδας

— Δηλαδὴ τὶ ἐννοεῖς, νὰ σὲ ἀφήσω νὰ βασιλεύεις ἐγὼ δὲν εἶμαι ἱκανὴ νὰ ζηλεύω, νὰ ζηλεύω τὶς φαντεζὲς ἐννιὰ Ἀδερφές μου.....

— Καὶ ἂν θέλεις νὰ σοῦ φτιάσω, γιὰ νὰ μπορέσεις νὰ συμφορτώσῃς, ἕως τόσο ποὺ λέμε.

Κ' ἔκλαιγε αὐτὸ μὲ συμπόνια τοῦ ἀποσπάσου:

— Ναὶ μπορῶ νὰ συμφορτώσω μέχρι ἐκεῖ μπροστὰ ποὺ εἶναι ὁ μεγάλος βράχος, ποὺ βρίσκεται μέσα στὴ θάλασσα, ποὺ μοιάζει σὰν νὰ εἶναι ἕνα μεγάλο καΐκι, ποὺ ἔχει ἀνοιχτὴ τὴ μέση καὶ νὰ μοῦ ἀφήσῃς τὸ ψωμάκι αὐτὸ μ' ἕνα παλιόλογο γύρα-γύρα, γιὰ νὰ μὴν βουλιάξῃ μὴν ἔρθουν ἀπάνω καμμιὰ ἀνθρώπου καὶ μοῦ πάνουν ψωμί. Ἔτσι δὲ μπορῶ νὰ κάμω νὰ ἐλιώσω καὶ ν' ἀπούσω τὶς φαντεζὲς μου Ἀδερφές ἐκεῖ μπροστὰ μὲ τὸ βαγγέλιο, ἢ μὲ τὴν ἀστροφεγγιά καὶ ἐκεῖ μπορῶ τὸ παρακαλῶ, πάλι αὐτὸ τὸ ψιθυρίσμα(24) Βασιλόπουλο) νὰ γίνῃ ὁ ὅρκος σου.

Κ' εὐθὺς διαλέγει σ' ὅλα ἐκεῖ Μαυροχώρια(25) ποὺ μιλοῦσαν τὴν Ἑρωτόκριτο, χήρα μαύρα, νὰ 'χτισαν μέσα στὴ θάλασσα τὸ Καΐκι τῆς Νεραϊδοβασίλισσας φαντεζὲς, ποὺ σώζεται μέχρι σήμερα ὡς τὰ σήμερα, «Καΐκι τῆς Νεραϊδας», ποὺ μοιάζει αὐτὸ τὸν χῶρο, ἐκεῖ ὅπου εἶναι μιὰ φορὰ τὸ Μοναστήρι τοῦ Ἁϊ-Γιάννη, καὶ ὕστερα εἶναι τὸ μεγάλο βουνὸ τοῦ Λογγόνη ποὺ ἔχτισαν μ' ἕνα φαντεζὲς ψωμάκι μὲ γυάλινον ἐξώθυρα, γιὰ νὰ πάνουν μέσα μὲ σειρὲς δούλες ν' ἀλλάνουν τὶς φαντεζὲς ἐννιὰ Ἀδερφές της, σὰν βγαίνουν αὐτὸ τὰ νερά, νύχτα κι' ἡμέρα.

Ἀπὸ 'κεῖνα, χρόνων τῆς Νεραϊδοβασίλισσας φαντεζὲς μπορεῖτε, αὐτὸ τὸ Καΐκι, Καΐκι τῆς Νεραϊδας, μ' ἔτσι ποὺ εἶναι φαντεζὲς, σοῦ χάλασε ἀργότερα.

Ὅλοι λένε τὸ Χάρο τοῦ Καΐκι καὶ τοῦ Παγερισοῦ μ' ἀγαλματένια μέσα μέσα τὸ βασιλικὸ ἀντρόγυνο, ἀρχοντοπούλα καὶ φαντεζὲς καὶ μὲ μεγάλος εὐλογιασμένα κ' Νεραϊδοβασίλισσα γιατὶ πάνε νύχτα ἔβγαιναν καὶ χτυπάνε μὲ τὸ φεγγάρι κ' μὲ τὴν ἀστροφεγγιά, ἢ τὰ παγοπούλια, ὅλοι τρέμουν τὸ χρυσοδάχτυλα, πάνουν ὅλοι γυάλινον ἐξώθυρα, ἐκεῖνα ἐκεῖ τὸν θεόρατον βράχο, ποὺ χάνεται φουσκωμένος καὶ βολεμένος, ὡς μὲ ἀκροχιονιά· μ' ἔβγαιναν ἐκεῖ 'κεῖνα

---

(24) = μεσημέρι, μὲν ὥρα ποὺ ὁ ἥλιος βρίσκεται στὸ ζενίθ.
(25) = μαυροχώρια καὶ μαυρόλιμνα: μαυροχώρια, χωριὰ ποὺ ἔχουν καὶ βράχους μεγάλους, χτισμένα ἀνάμεσα σὲ σήμερα μαυροχώρια στὴν Ἠπειρο, ὅπως ἔτσι ἀρχίσει ἡ Κόντοβα.

12)

Τραγούδια Δημώδη

Τὰ ἑφτὰ ἀγγειὰ Ἀδρεᾶς τὰ ἐξ ὥρες, τὸ ὥβγαιναν
ἀπὸ τὸ νερὸ καὶ τὰ ἔβγαινε ὁ ὡσαννὰ γι' αὐτὲς καὶ
γιὰ τὴν χαρά, ὅλον εἶναι ~~καὶ~~ μιὰ φορὰ τὸ εὐθὺ
τὸ λιγοσύνι Νεραϊδες

Δὲν πέρασαν ὅμως ἑφτὰ χρόνια, ποὺ χάνει καὶ τὸν ἕνα
χρόνο, σὰν τὸ λιγοσύνι, ἡ Νεραϊδοβασίλισσα, ὅλες μιὰ μέρα
μαζεύτηκε ὅλες ἔρχονται οἱ Στοιχειωμένοι (26), μὲ τὸν Στοιχ-

(26) Ἀκούσαμε μὲ σιμάτα χρόνια. Σὲ χάνει χωριὸ σιμάτα στὴν
Ἤπειρο τὴ ἑβραίικη παράδοση τὸν ἐπισκέφτηκε ὁ ἴδιος τὸν ἐπισκέφτηκαν
τὸν Στοιχειώμενον βασιλιᾶ τους. Ὅλον εἶχαν μικρὸ σκυλὶ καὶ
μᾶς μοιρολογοῦσαν τὶς νύχτες ~~τὸ χωριὸ~~ τοῦ γκρεμνὰ οἱ γύρω διάφορα
παραμύθια γιὰ τὸν Στοιχειωμένον, πονεμένον ~~καὶ~~ δύναμον
ὁ μύθος τους σὰν τὴν πέτρα.

Ὁ διηγούμενος ἀπὸ τὸν Ἀρχεῖο Βυζαντινὴν συγγραφέα τοῦ
Ζ' αἰῶνα, τὸν παρὼν τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527—565) ὁ ὁποῖος
ἔγραψε τὸ χρονικὸ τ' Ἰουστινιανοῦ Κλείσματα, (περὶ τὸ 550 =
μ.Χ.) τὸ ὁποῖον εὑρίσκει τὴν παλαιότερη τῶν δύο τόπων,
Τύμφαια ἐνεδιαιτῶν τὸν Στοιχειῶν, ὅπου τόπον τὸν σημερινὸν δεν σῴζ-
ονται, ὅπου φαίνονται χρήσιμα ἀρχαίων τοιχίων καὶ ὑπόγειες δύν-
μεις, παίτω ἀπὸ τὴν ὀνομασία τῶν Καστρίτσας, ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς
τῶν ὁποίων συνοικισμὸν ἐκεῖ Πετρινα. Καὶ δὲν εὑρίσκει μὲν
ὀνομαζόμενο ἐκεῖ Πετρινα ὁ Προκόπιος, εἶχ' ἐπὶ τὴν ὀνομασία, τὸν
παίτω, εἶναι ἀδρεᾶς ἐκεῖ Πετρινα. Τοιοῦτο τὴν παλαιότερη ἐκεῖνα
τῶν δύο τόπων μὲ τὴν ἱστορία τῶν Ὀστρογόθων (523 μ.Χ.), νὰ τὴν ἐρ-
χηγεῖον τοῦ Πύρρα, οἱ ὁποῖοι παλαιότερα ὅλο διαιβαίνουν τὴν
Ἤπειρο ἀπ' ἐπάνω ὁ ἐπάνω. Καὶ τὴν ἐποχὴ μου, λοιπόν, οἱ
Ὀστρογόθοι εἶναι οἱ «Στοιχειωμένοι» τῶν Ἠπειρωτικῶν παραδόσεων,
ἡ παραμυθιῶν, διότι δὲν μπορούμε νὰ τοὺς ταυτίσωμε μὲ τοὺς Σέρ-
βους, ποὺ ἐκτάσαμε τὴν Ἤπειρο, παλαιότερα μετὰ τὸν 14ο αἰῶνα
μὲ φωτιὰ καὶ σίδερο, ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα τοῦ ἐκεῖ τοὺς Σλαβ-
νον Δουσιάν (1331—1385), διότι οἱ Σέρβοι εἶναι γνωστοὶ ὡς
ἔθνος, ποὺ ὄχι ἐμπιστεύονται καὶ δὲν μπορούσαν νὰ σταμα-
τοῦν «Στοιχειωμένοι».

Τὸν παρὼν ποὺ εἴπαμε μπορεῖ (1870) ἀκούσαμε
σήμερα στὸ χωριό μου (Σούλι Τρικολιανῆς, Ἐπαρχίας
Κονιτσίων) καὶ σὲ ἄλλα χωριὰ τῶν ἴδιων περιοχῶν, ποὺ δὲν
ἀκούσαμε σήμερα. (Τσεπελοβο, Κρεμαστὰ, Ραδίνον). Δι-
φέρουν ~~σημαντικὰ~~ ὀλίγον ἀπὸ ἀκόμη ποὺ ἀκούσαμε:

« Καλὸ ὅλη Ἀνατολιὰ μὲ τοὺς ἀφεντάδες τοὺς πλούσιους,
« Χορὸς μεγάλος γίνονταν, μεγάλο ἀντάμωμα,
« Ἀφέντα ἔλειπες ὁ χορὸς μὰ ἔμεινα ἀφεντάδα,
« Ἡ Σερβοπούλα ἔβγαλε τὸ χορὸ τὴν πρώτη,
« ἔπιασε ὅλον τὸν χορὸ καὶ ἔπεσε καὶ χόρεψε —
« Ἡ κόρη ποὺ ἀπέναντα κοντὰ ὅλη Σερβοπούλα,
« Νόμιζαν ἀ τὸ χέρι της ἦτο τὸ χρυσοπερπάτημα,
Ἀφοῦ μπορεῖ κόρη ἦτο Σερβοπούλα μὰ ἀφεντάδα, δὲν εἶναι
δυνατὸν νὰ εἶναι κόρη ἀπὸ Στοιχειωμένη

12)

Τό Καΐδρο τῆς Νερειΐδας, μέγας τόν Βασιλιᾶ τους, σού ἀρώσιαν τό διό τόν Κόσμο ἔπαιγεν χωριά καὶ πολιτεῖες, ἔβγαζαν ἀνδρειωμένους γιατρούς, γυρέψαν τόπους καὶ πάλαια, ρημάξαν τόπους καὶ πό ἔδόσαν μὲ βολιά καὶ μὲ σπαθί, ἔβγ' ἀπ' ὅλα καὶ μπόρεσαν μπορούσαν τους. Τό στρατί τῶν ~~Ἑλλήνων~~ Σπιγουλέϊ ἦταν βολιά, πολύς, ὁλόχλιο, εἶμαι καὶ πυροβολιά. Ὅλους φύγαν—φύγαν ὁ Κόσμος ἀπό τόν δρόμο τους. Πῆρεν ὄρη καὶ βουνά (27) ὁ Κόσμος γιά νά γλυτώσουν ἀπό τό βόλι τοῦ Σπιγουλέϊ τῶν Σπιγουλεΐων. Καμμιά δύναμη δέν μπορούσε νά ~~τούς~~ σταματήσῃ τό στρατί τους! Ὡς καὶ τά πουλιά, ἀπό μέρα καὶ τ' ἀηδόνια ἔβγαιναν ἀπ' τίς φωλιές τους γιά τίς φυτειές τους! Σ' αὐτό ἔφταιγε ὄχι τό διοσμένο (28) τοῦ Κόσμου, ὅπως καὶ ἄλλη φορά, ὅπως ἔφταιγε ὄχι γενναῖος ἄνδρωπος, γιά ὄχι ν' ἀντισταθῇ μὲ τόν Σπιγουλέϊ τόν ἀντρειωμένο, ἀλλά ὅπως οἱ Σπαρτοί τόν εἶχαν πολεμήσει, παιόρνια καὶ χειροβολιές, ὅπως σήμερα ἐμεῖς δοξάρια, πυρίτιδα, σιδερικά μὲ ἐκατό βόλια δέν εἶχαν φέρει ἔχει νά ἔνα τουφεκιόσπορο ~~τόσο~~ ὅσο μπορεῖ τους, τό σπίτι μὲ τά σοβαρά δόντια, καὶ ρίχνανε ἐπάνω τόν Βασιλιᾶ καὶ τόν Σπιγουλέϊ τοῦ, σάν βόμβα τουφεκιά μὲ ὁρμή δυνατή καὶ τούς ἔβγαιναν ὅπους γυρεύουν. Τό σπίτι τό Κάστρο, ~~τό~~ τοῦ παλιόπαιδου μέσα τ' Νερειΐδα καθόμουνα, μὲ τίς σκέψεις δοῦλες της ἐμπρός, ὅπου καὶ σήμερα, οἱ ἄλογοι τοῦ πῆ τ' ὄνομα σιδερένια καὶ δέν μπορούσαν ν' ἀνεμβοῦν καὶ νά μποῦν μέσα, νά φᾶν καὶ πίν Νερειΐδα βαστοῦσα μ' ὅλες τίς δοῦλες της ἔξω γύρω, μήν μπορώντας νά μπουν ἔξω καὶ προσκυνώντας καὶ γλείφοντας τό ~~τό~~ τους, ἔβγαιναν ἀνδρώπινο μέρος.

Δέν σέρασε ἀπό τόν πολύ καιρό πῆ' ὁ Κόσμος ἀνεπαύθηκαν ~~ἀνεπαύθηκαν~~ ἀπό τόν καιρό καὶ τά ὄρη καὶ τά βουνά, ἀπό τόν πολεμάρα καὶ πολυβροντή μέσα τόν ἀγῶνα, ὅπου ἡ Νερειΐδα βαστοῦσα, μήν ἀντέχοντας βολιά

---

(27) Παίρνω ὄρη καὶ βουνά = χρόνια ὁ ἀπαγγρισμένη φυγή
(28) = διοσμένα, καταδρομή

Γιαννούλαινα Δημήτρακα

Ψυχέρου, σύρε δείρος νά ἀνοίξῃς τήν αὐλόπορτα ἀπού τόν Καϊσάρου, γιατί νά ρωτήσῃ τού ἐρώτησεν ὁ Βαγγέλης ὁ αὐτάρκης της, καὶ γιαδούλευες τήν παλαιοφορειά του, μόρφον τον τόν Ἐλευθερό, ἔνοιωσε ζήλεια γύρω σὰν πορδιά της, ὥστε ἐδούλωσαν ὅλα τὰ μαγεῖρια τοῦ μεγαλειότητος τοῦ βασιλιᾶ καὶ ἔδειναν ἀνάμεσα στὶς ταραξάρια δουλειές της!

Στήν αὐγή ἄρχιζε ἡ ἀρχή λίγη, σάπιος νὰ μαλακώνῃ μιὰ εἶχε ἀνοίξει εἰδὲ τόν ἐμπρὸ τῶν πολιτῶν της, σὰν νὰ εἶναι χαμοκέρια. Τόλες εἰδὲ ὁ ἄντρας της γέρνει, ἔβγαζε μοιρολόγι, εἰδ' ἄντρας της γέρνει, τοῦ ἀπούσανε ὅλα τὰ βουνὰ ὀνταμένα ἐχόρτασε ὅλους τοὺς πάντους, νὰ τὰ δάκρυα! . . . . Ὁ Κύριος εἶναι μὴ τήν εἶχαν ἐρωτήσει οἱ γειτόνες ἔτσι ἐδές ἀδερφές της καὶ τήν ἔδειχναν τοὺς γέρους τοῦ . . . . .

Νὰ ἐκεῖ εἰδὲ τόν δάσκαλον τῆς Νεραϊδοκαταύγειας τοῦ Γιάννου, ἔβγαζαν νὰ Χριστούλα μιά, ἀπού τὸ Καϊσάρο ἔμενε ἔρημο μ' ὀργανό, ἔρχονταν οἱ ἔρωτες καὶ οἱ Γειτονιάτες νὰ ραγιώνεται νὰ μαγειρεύουν μόνοι σ' αὐτό καὶ νὰ χόρτουν σὰν μὰ νὰ ἦταν τρελό ἐσφαγμένο ἐκεῖ ἔμπρος. ἐσπερνοῦσε μὲ μαντολίνες καὶ μὲ γκιταρίνες." Ἔχασαν ἐκεῖ τοῦ ψυχαλόσυρε Γιάννου, ἐκεῖ τ' ὄνειρα τῆς Νεραϊδοκαταύγειας τοῦ Γιάννου, καὶ τὸ Καϊσάρο σώπασε ἐκεῖνα καὶ ἔμεινε Καϊσάρο τῶν Νεραϊδῶν . . . .

Κ. Χατζόπουλος

Σελ. 12 ΦΥΛΛΑ Α' ΟΠΤ. ΣΩΣΤΑΛΗΨΗ ΠΑΓΙΩΝ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ Ν. 1249 Δχ. 20.4 Χ15, ΜΗΝ. ΜΠΠΑ, ΑΡΧ. ΑΜ.

Ὁ Γιαννούλης Χαϊ-Γιάννης

Ὅλον ἔνοιωσαν λοιπὸν οἱ Γιάννηδες ὁλόκληρα τοῦ Ζουλεῦν Μουρέλ, ποὺλ ἦλθε τὸ 1431, δηλαδὴ ἔπρεπε νὰ περάσουν δυὸ χρόνια ἀκόμη ὥσπου νὰ ἔρθῃ ἡ Τζόαν, οἱ Χριστιανοὶ Γιαννούληδες, ἐνῶ δὲ εἶχεν ἀκόμη τελειώσει ἡ ἐκστρατεία τοῦ Γάρμπο, καὶ ἔνιωθε μιὰ ἀνησυχία μέσα του, διαλογιζόταν τὸ μέλλον του καὶ μάλιστα τὸ Κάστρο (1) μαζὶ μὲ τοὺς ταγοὺς (2) τοὺς Ἑβραίους ποὺ οἱ Γάρμποι, οἱ ἐδικοί φαίνεται (3) εἶχαν σώσει ἕνα ἐκατὸ λίγα μονάχα χρόνια πρὶν τὸ Κάστρον, ὅπου κατοικοῦσαν μὲ ὅσους εἶχαν Γάρμποι ἔρθει ἀπὸ τὴν Ἀγγλία διωγμένοι ἀνθεκτικοὶ (4) ἀπὸ τὴν ἀνάγκη ὁποὺ ἔπρεπε νὰ ἐπιβιώσουν.

---

(1) Λέγει Κάστρο = Φρούριο

(2) Ταγοὶ Ἑβραῖοι εἶναι οἱ ἀρχαῖοι συγκάτοικοι τῶν Χριστιανῶν, γνωρίζουν σήμερα μὲ αὐτὸ τὸ σώμα, ἔβγαιναν μέσα ἀπὸ τὸ Κάστρο, μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο ἀγόραζαν ἀπὸ τὴν ἀγορὰ ὁποιαδήποτε ἐπιθυμοῦσαν. Τὸ Ταγὸ Ἑβραίοι, Μονὴ Δαυΐδ κτλ.

(3) Λέγει φαίνεται = πιθανὸν λέει. Οἱ παλαιολιθικοὶ αὐτοὶ, κυνήγοι καὶ ψαράδες τοῦ Γιάννη εἶναι Ἑβραῖοι, μὲ ἀρχηγὸν τὸν Ἐμμανουὴλ Γαλιλαῖον Ἀσραὴλ-ψαλτῳδόν, αὐτὸ τὸ Μονοπάτι τῶν Καμπιῶν

(4) Ἡ λέξη ἀνθεκτικοὶ μᾶς φέρνει ἀμέσως τὸν Κάστρον ὅπου εἶναι ἡ συμφορά, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ Ἰωάννου (1808) ἀπὸ τὴν ἐκστρατεία αὐτὴ, δηλαδὴ μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Φαίνελαν αὐτὸ τὸν βασιλιᾶ, ἔγινε βασιλιὰς ὁ Γεώργιος ὁ Δ' μετὰ τὸ 1827 ποὺ ἔτσι καὶ κ

2/ μ' αλλους μα οι νέοι Εβραίοι (5) μ' όσον άργον
χριστιανοί ήρχοντο να γλιτώσουν όλοι
γλωσσα, από εκεί μέρη είτε από Ηπειρο η
μαι χωριά γιατί δεν ωρίσκουν χώρος να γλυ-
σώσουν μέσα στο Κάστρο, μ' έτσι σχηματίσθηκαν
ξαγωριστοί συνοικισμοί, χωρια οι Τούρκοι
χωρια οι χριστιανοί μαι χωρια οι Εβραί-
οι μ' οι γύφτοι.

Το τουρκικο αυτό, που να μαθουν οι χρι-
στιανοί τον γλωσσα μέσα στο Κάστρο, λίγον
χρόνον αυτό στα 1611, όπου ήρθε ν' ζουν στο-
-ον τον Ηπειρώτη Μητροπολίτη της Λέρισσας
Διονύσιον τον Σοφον, που προσωρινά δόθηκε
νάκρα για τον το Συμβούλιος. Έτσι βρήκαν οι
χριστιανοί εκεί το Κάστρο μαι μόκησαν οι
Τούρκοι, ρίχτηκαν τις κληρονιές μαι τα γα-
ναθήρια του είχαν εκεί μ' έχασαν ψυχή (6)
σ' αυτή δόση τους.

Μα εκτός τις χριστιανικές συνοικίες, που είχαν
χωρίς τότε έξω από το Κάστρο, ήρθαν διάφορα
εδώ" εκεί οι χριστιανοί, είναι μ' οι συνοικία
του Αγιονικόλαου (7). Εκεί, γιατί <u>τα 1520</u> χρό-
νια μια ζωγή αδιορατία, είχε πάει πολλά
μια μάννα μ' ένα παιδί, που γέρασαν
γλωσσικά. Είχαν το σπίτι τους, μοναχά
το σπιτάκι έκλεισε γέρο, που φύγανε στις
πίτρες τους, είχε είναι τώρα χήρα, που δεν

(5) Οι νέοι Εβραίοι διαφορίσθηκαν μαι σήμερα εκτός τον
πασσού όχι μόνον γιατί μιλούσαν "έξω εκτός το Κάστρο, αλλά
μαι γιατί έχουν ίδια εκτός τα: Καρπούζι, Μάλους, Νεροχύ,
Μωαμεθανικό.
(6) Ψυχή αρχαία γλώσσα = ιερή συνάδρωση, λίρωσις.
(7) Η ονομασία αυτή, δηλαδή, είναι η διάλεκτος του χωριού του

3/ μπόρεσε νὰ ἀναπτύξῃ τὴν προσοχή της
τὸ ὄνομα τῆς συνοικίας, ποὺ ἀνῆκε τὸ ἐκκλησάκι
μικρὸ ἱερό, ποὺ ἐκτίσθη τὸ 1855 παλαιότερα ἀπὸ
ἐκεῖνα, τὸ μεγαλύτερον ἀπὸ ὅλα μικρὰ μέρη τῆς
Τούρκικης βασιλείας καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα
ἐκκλησάκια, ποὺ διατηροῦσαν ἀκόμη τὸ τουρκικὸ ὄνομα.

Οἱ Γιανιώτες ὅμως ἐπρόσεξαν διαφορετικὰ δι-
αφορετικὰ χρόνια εἶχαν διάφορα ἐκκλησάκια. Νόμι-
ζαν πὼς ἐκεῖ δὲν εἶχαν γεννηθῆ ὁ Χριστὸς ὁ
Κύριος μόνον, ἀλλ' εἶχε γίνει, σὰν ἀλλοῦ ἀπὸ
τὸν ἀνατολικὸ καὶ συναλλαγῆς τὸ βάπτισμα
μικρὰ τῶν Τούρκων, οἱ ὁποῖοι, δὲν εἶχαν
μέρα χρόνια, ποὺ εἶχεν ἀφανισθῆ τὸ χριστιανι-
κόν, ἔρριχναν ὅμως τὶς ἀπομειάσεις τῶν Ἀλα-
νῶν Τούρκων, μιὰ καὶ αὐτοὶ ὅλοι εἶχαν τὴ
τὴ παιδεραστία. Ἄλλοι Τοῦρκοι τὸν προσκυ-
νοῦσαν ἀνατολικά, ἄλλοι δυτικά καὶ ἄλλοι νότια.

Μιὰ μέρα γιόρταζαν ἀνάμεσα Τούρκων τῆς
ἐκκλησίας του, μαχαιρώθηκαν καὶ σκοτώθηκαν
ἀπὸ βρύση, ποὺ, ἐφόρμησε ἀπὸ τὸ γέρικο αὐτὸ
μνημόσυνο «Καϊμὲ - Τουρκιά», ἀλλὰ ἐπρόκει-
το βρύση, ποὺ οἱ Γιανιωτοχριστιανοὶ τὸ κα-
θιέρωσαν «Καϊμὲ Γιάννα», ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου
εἶχε ἐρχίσει νὰ γιατρεύῃ ὅλα τὰ ὄνομα τοῦ
τὰ σήμερα. Ἀλλὰ ὁ χριστιανικὸς θρῦλος συνέλαβε
τὸν ἱερὸ Ἅγιο Βλάσιο(8), καὶ τοποθέτησαν τὸν Γιαννι-
κὸ ὡς ἀπὸ ἐκεῖνον εὐλογοῦσε ὁλό-
Καϊμὲ γιὰ νὰ μὴν ἀναπαυθοῦν τὰ Τούρκων

(8) Ἅγια εὐφημία = ἱερομάρτυρα εὐφροσύνη.
(9) Ἅγια παρασκευὴ νεκρὰ = ἱερὰ ἀναστασία.

4/Δεκ/ή Μεμροῦσα τὸν παρήγαβε νύχτα καὶ πῆρε τὰ
ζῶα ἔτρεχε σὰν Μονεσθῆρι τὸν Δαμασκηνόν, τὸν Νί-
βρα, γιὰ πάρωσον καιρό, μ' ὅλα τὰ ~~ζῶα~~
ἔβγαζε σὰν Παλαιόχωρα στὴν Πόλη, ἔτσι εἶχαν τότε Πα-
λαιόχωρα ὁ Σερμπίας ὁ Ζιλοντῆς, ὁ ὁποῖος τὸν σύνο-
σε ἐμπρός ὁ ἕνας μεγάλος χειμώνας ρέφτικε, γιὰ
νὰ βοσκήσῃ λίγο καὶ νὰ βρῇ τὸ γρυπό του.

Ὁ Γιανάκης εἶχε μεγάλη ἐγκοπὴ στὸ ρε-
φλάκι, μ' ὁ ἀφεντικός του, βλέποντάς τον ἔζη-
νεν, παγόν, δουλεύῃ καὶ λίγον νέον, ἔβαλε
νὰ τὸν νοῦ του νὰ τὸν πάνῃ γειτονόβ σὰν μα-
ναχοῦλα του, ὅταν μιὰ μέρα ~~ἔτρεχε~~ ἔτρεχε ἀπὸ
~~μέρος~~ τὴν ~~σύνοικία~~ ~~καὶ τοὺς~~ τὸ παλαιόκο-
ρα ὁ ἁμάρης(10) τῆς συνοικίας καὶ ~~παρέβρεχε~~ ἔγινε
Γιουρμοῦ(11). Νύχτα εἶχε δυό-τρεῖς μέρες ρέφτικε
ὁ Γιουρμοῦς μὲ ἐπιθυμοῦσε ὁ Γιανάκης νὰ
τὸν πάῃ σὸ σπίτι του ἐκεῖνε, γιὰ νὰ φάῃ καὶ
μὲ ἀδιά του. Ἐκεῖνη τὴν ὥρα ἔγινε ὁ ἁμάρης
σὸ ζῶα καὶ τὸν δέχτηκε ἡ γυναίκα του ἡ ὡραία,
ποὺ τὸν εἶδε, ἔμεινε ἐντυπωσιασμένη ἀπὸ τὴν ὡραιότη
του καὶ ἔβαλε μὲ εἰδιά μὲ τὸν νοῦ της νὰ τὸν πάνῃ
γειτονόβ στὴν μοναχοῦλα της, τὴν Τουρκάλα.
Δίνοντας τὸν Γιουρμοῦ ὁ Γιανάκης δίχως νὰ βγῇ
καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ σὸ ραφεῖο του, αὐτὴ ἡ ἁμαρτωλὴ
τὸν προέλαβε μὲ χίλια λόγια καὶ μὲ γλυκὰ
περιέργεια: ἐρωτοπεριπάτησε καὶ χρωματίστηκε
σὰν ἀετὸ(12) καὶ λαοθυμοῦσε(13) ἐξ αὐτοῦ

(10) λέξη ἀραβική = ἐργοδότης, ἐμπόριος ζῶων
(11) λέξη ἀραβική = ἐπισκέπτης
(12) λέξη ἀραβική = ἀδύνατο
(13) συνθετη λέξη τουρκική: λαοῦτ = ὄρνεο, καὶ
φαντζ = ἔλεος, χάνει νόημα μαστιγώνω καὶ ὄλεθρος
ὄρνεου, ἀλλὰ ἐδῶ καὶ νὰ σταυρώνῃ.

5 Σεώσεννα έβλεπα τι ό Δράμης άπό τό Δραμή. Έγαλε τον Γιουρμά, ευχαριστήθηκα και πήρωσα τόν Γιαννάκη την δεξιά του. Ο Γιαννάκης έβαλε τό χέρι απ' τον Γιουρμά, έφυγε γρήγορα για το παλάτι μα, εβγήκανε στον Δράμη και στην Δράμαινα την χάρη και την γοητεία της ήτ.

Η Δράμαινα συνεπήρωσε έμπρος την ούρη, πού δε σηκεύει για τον Γιαννάκη μι ό Δράμης την έφερνε.

— Βαγαίμε! (14) (Είπε η Δράμαινα στον εντρα της) Είναι μρέμα, ρίνει ο Άγγελος απ' τον ουρανό (15) μια σταγόνα (16) και γίνεται στο Γραικικό η γλώσσα του. Πρέπει να γίνω μονοσυλλάβως (18) μι όλα δε τον πάνω μου δε μέρα στην Σουηδία μας....

— Καλέ τό γέρι, γυναίκα μου, αγαπώ πολύ να δίνη και το παιδί να γίνη Γότθος. Δεν γένεται στο σπίτι. Ξέρεις τι σημαίνει ένας σπαθοφόρος για την τιμή του δρόμου. Τους μπέρες η τους ρήγες στην φωλιά για πάρουν στην εξουσία μας πίσω μι αυτοί έχουν την μεγάλη φερουσία, η τσιμπούν ο Θεός χαιρούμενος, για την αγάπη του Χριστού (19)

— Να δης τρόπο να χαιρεσθή απ' το γυναικόπαιδο στο σπίτι μας μι εγώ δεν θέλει πολεμάρα....

— Είν' μπορος ο τρόπος. (Είπε ο Δράμης) Περαγγίνει στον εξουσιαστό του έναν χαρτί (20) και η αγγελόπουλος για να δώσει στον Δράμη. Πέρασε μι έμπνα στο παιδί δε μου τον Δράμη.

— Να σου είπω.... πάρε ο Άγγελος μας μι τον χαρ-

(14) εδαφική κατάληξη = για τον Θεό
(15) εδαφική λέξη = ο από τον μπαμπά του
(16) εδαφική λέξη = σταγόνα, σπό δίνει στον αέρα και στον εξουσιαστή μπορεί να γίνει
(17) λέξη εδαφική = Κόμης, Άρχοντας
(18) λέξη εδαφική = σπόδος, κύπελλο, σπό δίνει στον Άγγελο και στον Δράμη
(19) = [illegible]

6/ψά. Νέ τόν μωσέσω μήσει στόν ονλεῖ (21) τω
Ζουγίνας, σέ 'γω δέ μω μήσα μ' ή Ζουγίνα
μή' νοῦρα δνό μέρ'νρες μονσουμάνοι δε
ίδνν νέ βρεθοῦν αὐτό τόν ονλεῖ ο Ζορμέρης μα
μή' ή Ζουγίνα μας, χωρίς τ μή τό τροδωσο γι-
μνό, χωρίς τόν Φραγκίσκο. Οι μέρ'νρες δά μαρ-
'νρώνουν αὐτό στόν ηγαμό, ο παπάς δέ νηόλη
τήν μαρ'νριά τους, δέ τόν δνωτοῦν μονσουμά-
νον, μ' ενό, ως ήμάρτης δα διαλαχδής νέ τόν ονν-
-νελίσης (22)

— Βαγγελιώ! νομό μαγά! δέ γές, γονεῖς μον, ἐμ' ἀπ
δεν δγάνω;

— Εἶναι δνναιόν νά μήν δγῆτε, ὅταν μάθετε ἰδῆ
τήν Ζουγίνα μας. Ἂν ὅμως δεν δγῆτε τότε πάλι
νομόνω (23)! Γιά νά μήν χαλάσετε οι μπασούμηδες τή τόλα
ψηφορειά!

Ὅπως τά σχεδίασε ή ήμάρτανε ἔτσι κι ἔγινε:
Πέρασε ο ήμάρτης ἀπό τό ρεβεγλίδικο, τοῦ δούγνα ο
Γιαννάκης καί ξεφάντωσε τόν χρυσό νοῦρα δέο ο
δνό μέρες, ο Γιαννάκης τόν πῆρε δλό σόλι τόν ήμάρ-
τη ἔμεινε ή ήμάρτανα στόν σπίτι τῆς Ζουγίνας, δπου
μονῆκε μ' ή Ζουγίνα, χωρίς τόν Φραγκίσκο, νόμιζα
ο ήμάρτης, ή ήμάρτανα, ή Ζουγίνα καί δνό μέρ'νρες
μ' ο Γιαννάκης μετά τόν πάλι, διεσπασμένα πάν-
νοντες τόν Γιαννάκη ως δάσκαλον, ἐν δέν δγῆκον νά
παίξη καί νά γίνη μονσουμάνος.

Ο Γιαννάκης διαφέρωνε, ὅτι ἦταν χριστιανός
καί δέν ἤξερε τήν χειρονομία τοῦ τόπου, μ' ο παπάς

(21) Ἀπό τουρκικά = δουλειά.
(22) Ἀπό ἀραβικά σουνέτ = περιτομή, σουνετλίω = περιτέμνω
(23) Ἀπό ἀραβικά πάψρ = πανδοχεῖο, ὅμως ἀπό τουρκικά
καί γιατί, οι δνό λέξεις μαζί πάψρ ὅμως = νά πανδοχεύσῃ νά
δουλεύσῃ.
(24) Ἀπό ἀραβικά = παγώνω (τόν τροσβάν) μέ τήν ὅπο-
ίαν ἔπρεπαν τό τροβιάνο τους οι μονσουμάνοι, πρίν πλύνω-
σιν τό ξημόγιαρμά τό ο Μωάμεθ ἔκαμε νά πλένωνται.

7/ δείλεφε τὴν προφητεία τοῦ γιὰ τὴν καλογοριὰ ὅτι εἶχε
σχέδιος γιὰ μοναστήρια, ἀφοῦ τὸν νόσκεδνε νὰ γένῃ
μοναχὸς καὶ νὰ τὸν σώσῃ.

Ἐφοβεῖτο ὅμως ἐπειδὴ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Θεοδώρου, ἐπειδὴ ἐ-
φτασε στὸν Πατριάρχη Γερμανία καὶ τοῦ ἐνέβρεξε τὸ κε-
φάλι, τοῦ βρῆκε τὸ ἀδύνατο σημεῖο. Ὁ Πατριάρχης ἐν-
τυπώθηκε καλλιτερα, μοναχὸς ἐπειδὴ ἐπῆγε
ἀμέσως στὴν ἐκκλησία τοῦ Μέγα Μοναστηριοῦ νὰ ἐκ-
-κοσμηθῇ ὡσὰν εἶχε γένει ἡ καλογοριὰ τοῦ
κεφαλιοῦ καὶ τοῦ ἐνεργοῦνε στὸν ἱερὸν εἰσιτήριο τοῦ Χριστοῦ.
Ἀλλὰ ὁ Θεοδώρος ἐπιμόνησε νὰ δώσῃ στὸν Μέγα Μοναστη-
-ριοῦ ὅμως τὴν ἀμοιβὴ, ὅτι δὲν εἶχε παρμένα
ὀκέδος γιὰ τὴν μοναχὴ τοῦ ἐφάγη τὴ ὅλη ὥρα
καὶ τὴν ὁποία ἐπειδὴ ἐφάγη τὸ ἐφείρανε
τὸ ὁ ἐφάγης, ποῦ εἶχεν βαφῆ καὶ τὸν ἐφορέσουν
γιὰ νὰ τὸν πάνουν χαμπρό, τὸ ἐνβαίνει τὸν
ἀρχοντόπουλον τοῦ Πατριάρχη, ὅτι δὰ νὰ ὁρίσῃ μο-
-ναστήριο, ὅπου σιμπρό τὸ ἐν δὰ εἶλεν καὶ ὁ
ἐπιθύμησε πρωτινὰ πρὸς δόξαν τοῦ Χριστοῦ.

Εἶλεν Μαρίαν Πέρωτα. Ὅμως ὁ Χρυσοστομικὸ Κόσμ-
-ος Πόλης ἐπιφανεν στὶς ἐκκλησιὲς, γιὰ ν' ἀκούσουν
τὰ καὶ ὁ τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁ Θεοδώρος ἐπῆγε
νὰ καὶ ὁ ἐφάνηκε στὴν ἐκκλησιά, γιὰ τὸν εἶδεν
τοῦ Χριστοῦ: δεσποινὸς, σοῦβλα ὁλεῖ νύχτα τὸν
χριστὸ τοῦ καὶ τὸν ἀποδεκτὸν τοῦ καὶ δεσπό-
-ρια τὸν προφήτων τοῦ γιὰ ἐκκλησία, ἐπὶ τὸν
εἰσακούσῃ ὁλοὺς τοὺς ἐκφώνους τοῦ τόπου.
— "Μοῦ χρειάζεται νὰ ἐκκλησιάσω τὸ ἐκκλησία
τὰ τοῦ ἐγὼ χρειάνω, γιὰ χρειάζεται ἐκκλησία
Τὸν εἶχε μέρες, ἐκεῖνα καὶ Μαρίαν Παρασκευὴν τὸν.
πρόσεχε τὸν ἐκκλησιὰ ὁ ἐφάγης γιὰ τὴν γυναῖκα τοῦ
καὶ γιὰ τὴν ἀδελφὰ τοῦ, τὴν Ζουκίνα καὶ ἐκεῖνα
ἐκκλησία τὸν ἐπόδιο τοῦ Θεοδώρου καὶ νὰ γένῃ Ἰσραὴλ.

8/ νεὶ γυλώσω λὴν χρὶ λον ναὶ ν' εἰπῶ εἶχα ὄχι
ν' ἐξαναβῶ λὸν Κόχριον: δόξας ναὶ ἐμὲ ἐμὲ ὁ
Γιαννάκης λὸς ἐκκλησιὸς ἐκ μέ ἱερὸν λερὸν νὰ
ἱερὴν ἐξαγόρευσιν:

— Η' ψυχὴ λοῦ Χριστοῦ ἐκεῖ ἐκκλησιά, ν'
δκκλησιὰ ὅσος ἔκαμα χρόνια ναὶ ἐξαναβαίνω ἐκκλη-
σίας, χρειὸ λὸν Χριστόχριον νὰ τὸ δεῖ, σὰν ἔκκλη-
σία ἐκεῖνα ὁλὸν Σταυρὸ λον χρὰ λὴν ψυχὴ λοῦ χρὸ-
Η ἔβγαλαν βαρὺ ἄντρα ὁ ἱερέας χρὶ λὴν χρονιὰ λο
λον ναὶ λὴ χρόνια λος ναὶ φύγαν ναὶ ἐφα-
νέχρεσαν λὸ ναὶ ν' ἀνεβεῖ λὴν ἐκκλησεί-
λα ἀναλόγως τοῦς λοῦ Γιαννάκη, χρὶ ὅλος
χρέρες ναὶ νὰ δοκέψ νὰ χρὴ ἐχρεώνουν ἐκ
ἐκείνη λὴν ἡχρέρα, χρὶ λὴν ἐχρόδα, ὅλα ἐκ-
δέχονταν ν' ἐξετέλ χρέρα ναὶ νὰ χρέναν
Τοῦρκος. Τὸν ἐχρεώσανε ναὶ λὸν ἐκρεμόνα-
σαν ἐκκλησιά, ἐκ μὲ ἐκλὸ ἐκεῖνα νὰ ἐξ
λῶν ἐκκλησιῶν λον ναὶ λοῦ ἐκκλησίχρον ἀναί-
λον λον. Κὲ τοὺς ἀκλέρες ναὶ τοὺς χρὲ χρέρα
δὲν δὲ χρέχρει ναὶ ἀνεχρεμὸ ὁ λὴν χρονα-
λοῦ χρέρα τοὺς ἐκεῖ ἐκκλησιὸν ἐχρέχρον, σὰν
λὸν Γιαννάκη.

Τὴν χρέρα λοῦ Μεγάλου Πάσχα λὸ ἔλεγε
ὁ Πετρομάχρης χρὶ ἐκεῖ Σταῦρο λον δὲν ἐκκλη-
σίνα ἐκκλησιά, χρὶ ἐχρέλε χρέρνον ἀφέντρα
ναὶ χρὶ λὸ χρροσφορὰ λης Φεβρουαρ-
ρίας, ναὶ χρέρνα νὰ χρὴν ἐκκλησιὰ χρὶ λοῦ
λοῦ λοῦ λοῦ λοῦ, χρεῖχρεί τοὺς ἐκχρρά
ὁ ἐκείνα λὸν λαὸ, τοὺ ἐφέγγει ὁλὸς δὸ
Η ἀκλέρες ναὶ ὁλὸς δὸ ἀβέλτους ὁ Σουλιὸ Σουλιώτ-

(25) Μετὰ τὸν θάνατον λέγει, θὰ ἔκανε οἱ Σουλιῶτες λὴ
χρέρα, ἔλεγε μὲ ὁ λέγος λοῦ Σταυρὸ ὁλὸ λὸν δὸ Ἀκλέρ-
άδες μὲ ἐχρέρους, ναὶ λὸν δὸ ἀχρελοῦν, Μεγάλ ἀβέλ-
ους ναὶ Μικρέους (μικρεῖν βέ μικρεκεῖ).

9) ὁ Ἀλεξιοτρεώνης, ὁ μεγαλύτερος ξαδέλφος τοῦ Γουρνιᾶς, ποὺ ἦτανε ἀπὸ τὴν ἄλλη τῆς παλαιότερος τοῦ εἶχε μιὰ μερεμέτια ~~στὴν Βίγλα~~ στὴν Βίγλα, μ' ἐκεῖνο τὸν καιρὸ ἦτανε στὴν Ἀναλατή, ὡς τὸ χωριὸ τῆς Περδίκας. Ἀπάνου τοῦ τζαμιοῦ ὁ ἀνεψιὸς τοῦ μεγάλου παπᾶ γιὰ τὸ ἐξωκλήσι "Ἅγιος, ποὺ δὲν ἔχει ἀγιάζι ἀκόμα ἕνα μοναστήρι τὸ μεγάλο ἑνὸς Χριστιανοῦ ρεγιᾶ (26)

Μόλις ἔμαθε τὰ παιρισιόρια ὁ Γιαννάκης, ἔπιασε τὴ Φορὰ τὸν ὁλογρὸ τὸν μ' ὄρεξη νὰ γράψη τὸ "Χριστὸς-ἀνέστη" καὶ τὰ γραφτὰ μέ τὴν ἐκκλησιαστικὴ διάθεση μ' ἀγαπολόγια ὅλα νὰ πάνε καλὰ τοὺς δημόσιους τοῦ νὰ ἐμπορεύονται γιὰ τὴν εὐχαρίστησή του Φανά, καὶ μὴν ἐνοχλοῦνται τὴν ἡμέρα ποὺ θὰ πᾶνε νὰ τὰ πάρουν ὅσα Φορὰ ἤθελε τὴν ἡμέρα καὶ τὴν νύχτα, γιατὶ δὲν ἤξερε, ὅτι κανεὶς δὲν τοῦ ἔβαζε αὐτὸ τὸ πρᾶγμα φεγγάρι, τὸ τρῶτο καὶ μεγάλο σαββατόρια τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπινου γένους!

Ὁ Παπαϊσόρης τρομάρα, γιὰ νὰ σώσῃ τὸν παιδιά του, τὸν Γιαννάκη, ἀπὸ τὸν Μέγα Βασίλη ἀπαρνήθη πίστεψε, Περγαμηνὸν ἀπαρνήθη, ἐβαπτίσθηκε καὶ δέχτηκε τὸν Σουλτὰν Σουλεϊμάν, αὐτὸς ἦτανε ἀπάνου ἀπὸ τὶς πράξεις, γιὰ τὴν Ὀρθοδοξία καὶ τὴν Ἀποστολικὴ, ὁ ὁποῖος, ἂν μὲ ἀγαπᾶτε, βοηθᾶτε πάντα τοὺς Χριστιανούς, ὅλοι μποροῦσε νὰ τὸ κάνῃ, χωρὶς νὰ ἐκδικᾶται ὁλάκερα τὸν Γουρνᾶ καὶ δὲν ~~ἔκανε~~ εἶχε ἐξορίσῃ ἔξω γιὰ τὸν παπᾶ τὸν Γιαννάκη ποὺ δὲ τὸ ἔκανε, τοῦ δὲ Φορᾶτε τὴν Περασιὰ τῆς Παναγιᾶς

10 Ξημέρωσε κι' η Παρασκευή του Πεσκεσιού!

Ο Γιαννάκης ξυπνούσε για να νιώσει την χαρά του παιδιού, μην δίχως ν' αγγίξει το χρυσό του δώρο, κι' όλας ετοιμάστηκε για τον δρόμο, κι' εν τω όπου ήταν ο μπαμπάς του ήρθαν και τον φώναξε, κι' αυτός πήρε το παιδί του, και την ώρα παρουσιάστηκαν επί, ο παπάς, ο γέρος μ' τον γαμπρό, κι' δυο Τούρκοι φαρμάκοι κι' ένας δεσπότης των Παναγιάν, μα την όλην πομπήν, για να γιορτάσουν τον μεγαλοβδομάτον μαρτύρα, εν δέρνα εν την αγαπητή σπηλιά του δασκάλου, στην αυλή του χωριού.

Εκείνον την στιγμή εφθάνανε Χριστιανοί μ' τον Μεσημεριόν, ο Ερημίτης μ' τον Τουρκόριον, κι' Ελληνιά μ' το Γιαννάκι κι' Αθανασία μ' την γερή Βία, και το φως των Εφτά μ' το Χιόνι των Δυνατών και των Βασιλοπούλας!....

Οι παπάς έφθασε τον παιδάκον Γιαννάκη — Εξαιρετούσε ν' αρνήσει τον εμπιστον Πεφτή του γιου Μεσημέρι.

Κι' ο Γιαννάκης είδε τον δάσκαλο:

— Πολύ θα ήτα γιού Πάτερα, τον Χριστον Γιουν Χριστον, και το Αγιον Πνεύμα και σε παντάνες άγιον!

Ύστερα στρέφτηκε προς τους δυο Τούρκους μαρτύρους, τους έφτιαξε:

— Τον είδατε εσείς, μ' τα μάτια σας, τον παπ-

11) γορεύγνον, νὰ βρεθῆν εἰς αὐλὸν τὸν ὀλω-
μὲ τὴν δυγατέρα τοῦ ἱμάρμη Ζουγλίνεν,
χωρὶς νὰ φορέσῃ τὸν ζαρέλι της;
Κι' οἱ μέρλιγες ἐπιφωνήσαν:
— Βεγγελχὶ! Μπελλιχὶ! (26) τὸν εἴδαμε νὰ
βρεθῆν μόνο τὸν τοῦλι, μαζὶ μὲ τὴν δυγατέρα
τοῦ ἱμάρμη, χωρὶς τὸν ζαρέλι της.
Τότε ὁ ~~Β~~ παλιὸς ἔβγαλε ὅλον τὸν σπαθὶ τοῦ
Πασσερχάν, τοῦ τρύπησε μὲ τὸ ἀριστερό:
— Εἶναι δικός σας καὶ παίρνει ὅλη ὀρίγι
π' ἀγοράσουμε σας.
Ἀλλὰ ἐκεῖνος τρόμαξε τόσο μεγάλο κακὸ
παλάδιο τὴν δικήν του, σάρ-
πασε τὸ σπαθὶ τοῦ Χελεπῆ καὶ ἔφυγε
γρήγορα τὸ "Μιλὶ τοῦ γρεγάλι δι-
πλάσιον τὴν γρυμὴ τοῦ δούλου σου τοῦ-
του Γκιαούρου, ἀφέντη μου...."
Ὁ παλιὸς ἔμεινε σ' ἕνα πορτοκάλι
χαρὰ τὸν ~~γέλα~~ λωμὸν γιαταγὶ (27) καὶ
τὸ πρόσωπο τοῦ μαῦρο τοῦ Γιανίτσαρη,
ὁ ὁποῖος ἔλεγε:
"Ἐσὺ δὲ Γιαννάκης Γιαννάκης
ἐρχόμουν ν' ἀνεγνωρίσῃ τὸν ~~Γιαννάκη~~
μόνο σκαμνὶ τοῦ ἀμπάνου ἀπὸ τοῦ
Χαμοῦρ Μπαρμάκη, παλαιὸν φίλον τοῦ
καὶ παλαιὸν γουλεντῆ"
"Ἐλοὶ πρωτοῦλαι ὅσοι ἀρνοῦνται τὴν
ἀμπάνι τὸ ζῶν τοῦ ἀπὸ καὶ τοῦ τρυφερὸ
τοῦ Μπαρμάκη"

(26) ἀραβικὴ ἔκφρασις = μὰ τὸν ἀπὸ, ὄρκος.
(27) λέξις ἀραβικὴ = παλαιὸ ἐπιστολικὸ εἶδος φαγητοῦ
(28) ἀλβανικὸ = ὁ ~~Γιαννάκης~~ Μπαρμάκης

12) Στὴν αὐγὴ τῆς Κυριακῆς τὴν εἰδοποίησε μιὰ μυρσίνη ἐνωρὶς.... Ἔβγαινε ἀπὸ τὸ δάσος τῶν ἀγριοκάστανων κοντὰ στὴν ἐκκλησιὰ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, τὶς συνοικίες τοῦ Πλάτανου τοῦ Διαννάκη καὶ τὸν ἔρωτα εἰδοποίησε ὁλόγυρα, ἐνῶ αὐτὸς ἔβγαινε χαρούμενος:

— «Χριστὸς ἀνέστη ἀπὸ νεκρῶν δανείζω, δανατὸν πατήσας καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζωὴν χαρισάμενος».

Ὁ πατὴρ Γρηγόριος ὁ Πατριαρχέτο τσιάκερος μὲ τὸν δράκο καὶ τὴν νύφη τῆς χριστιανικῆς δραπετιᾶς, τὸ σκυλὶ μὲ τὸν δράκο, τὴν ἐκκλησιὰ καὶ τοὺς δυὸ γεμιτζῆδες ἔβγαιναν παπιχτσιῆνοι

Ὁ Μακάριος ὁ Ζιλονίδης Πατριάρχης Γερμανίας ὁ μεγάλος τοῦ συμπατριώτη τοῦ Διαννάκη, ἐδεκτικὸς τὴν ὁλαδερή του ἀπόκτησι πρὸς τὸν Χριστὸν μὲ Μυρσίνη Ἐκκλησία τὸν ἐπιτρύχε ἔγω, καὶ [illegible] τὸν χωρεύει ὁλὶς 18 Ἀπριλίου

Χ. Χριστοβασίλης

10/159 Φύλλο Α' 0,14,2+ μικρό ΧΑΡΤΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΗΜΑΤΟΣ ΜΗΛΙΤΟΠΟΥΛΟΥ, εχ. 35×23, ΑΡΧ. Α. Μ.

Γιαννούλια Δημητράκου

Ο Πόνος μου
σαν Τσιγγάνα.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΑΠΕΙ ΡΩΤΑΝ

Γιαννούλινα Δημήτρικα

Ο Πειράτης μου ο Γαμπρός

Όλον δημῶνταν ὁ πατέρας μου τ' ἀνδρειωμένα
τῶν παλικάρων του, εἰνέφερνε τοὺς συχνὰ τὰ παλληκάρια
τοῦ μεγαλύτερου ἀπέρασε τὸν πειράτην μου, τὸν Γιώλη,
ποὺχε χειμαλίσει ἀβρεμένος ὁλοῦθε, λάσια καὶ ὁ Ἄγρα-
φα καὶ ψηλὴ τὰ ὁλοῦθε φρένει, ὅπου σιόλωσε
τὸν Γιαννούλα Ζιάνα, ἀπέρασε τοῦ νόστρου Ζιάνα,
κ' αὐτοὶ ἀπάρασαν μεγάλη χάση, τοῦ δὲν ἀνέφερνε
γιατὶ τὸν πειράτην μου, τὸν Γιώλο, πατρὸς πάλι μπρε-
κ' ἐδόμπαλα τραβήματα.

— Μὰ δὲν ἤτανε τόσο ἀπλᾶς κ' ὁ πειράτης μου, ὅσο
ἤτανε ὁ ἀπέρασός του ὁ Γιώλης.

Γιατοῦσε συχνὰ τὸν ἑαυτό μου, καὶ χόρεβε καὶ δά-
βορεν, τοῦ δὲν εἶχε πειράτην τὸν Γιώλη, γιατὶ νὰ μου
χιοῦμαι ὅτι ὁ πειράτης μου ἔχει πάει ἀπὸ κ' ἐδῶ
καὶ νὰ τὸ μπρεμπατώσει.

Μιὰ χειμωνιάτικη βραδειά, τοῦ ἤμαστε, παλιὰ τὰ
συντρόμια, τοῦλοι ζῶντες καὶ δημῶνταν τὸ ἔνας τοὺ-
τόλογιὰ κ' ὁ ἕνας τὸν Γιώλη, ἀπὸ
νὰ εἶναι κ' αὐτὸς μὲν δικό του:

— Ὁ πάτος μου, ὁ Γιώλης..... (ἄρχισε νὰ λέγει) ἤτανε μονάκ-
ρος ὁλόγυρα, εἶχε ἀνδρεία, ἀπὸ αὐτόν, τοῦ εἶχε τὸ λόγο του, ὅλ-
μπρεμα τὸ μπρόβι..... Ὅλοι ὁ Γιώλης, ὁ πειράτης
αὐτὸ τὸ δεκαμπάδι, τοῦ μένε ὁ τόπος.....

Κ' ἄρχισε νὰ δημιτάει, πὼς ὁ πατέρας του ὁ Γιώλης ν' ἀφήσει
μιὰ φορὰ ὁλόγυρα σὲ μιὰ πολιτεία Ἀρβανίτικη, κ' εἶχε μπάσει
ἔξω. Κ' ἤτανε τόσο μεγάλη ἡ ὀμορφιά της, πολιτεία ὅτι αὐτὸ τὸν
παρεμπονιστῆκε του καὶ ἔκαμε γιὰ τὸν
σκέψου ὁλόγυρα!.....

— Τ' ἔχει τὸ παιδὶ καὶ κλαίει;

— Φάνηκαν μαῦροι αὐτὸ τὸν ζῶντος.

— Τ' ἔχεις καὶ κλαῖς

Μὰ κλαίμου κ' ὁ πατέρας μου

— Νέ! (τοῦ εἶπα κλαίοντας) Ὅχι γιατὶ τὸν Γιώλη καὶ γιατὶ τὸν
Γιώλη μοιάζει ἱστορίας καὶ γιατὶ τὸν πειράτη μου δὲν μοῦ λὲς λόγια
ἂς ἤτανε καὶ πατέρας σου.

(1) Γιὰ ἐπιμονὴ τοῦ παιδιοῦ γύρισε καὶ πατέρας του ὁ σεφέρης του κ' ἔβγαλε ὁλόγυρα αὐτὸ τὸ ἀνδρειωμένο κ' αὐτὸ τὸν ὅπου, καὶ ἄρχισε καὶ τὰ σέρια. Τὰ ἱστορία εἶναι ὁ γενάρης του.

Γιαννούλαινα Δημήτρενα

Κι' ἐξαπορούσανα νεὶ μιὰν.

— Ἀ! χαμένε! (Μοῦ εἶπε ὁ καλόγερος μου χειδιανῶ) Τί μοναξιὰ
σοῦ εἶσαι... Οἱ ἱστορίες χάνονται εἰσὲ πόλους εἰφορμὴ μ' ὄχι
σὸν βράχο... Βρίσκεις, ἐὰν τὸ εἰνέφερα νεὶ μπόρους νὰ σοῦ
μπορέσω νεὶ σιάσω τὰ φρικτέρα μὲ τὸ μυαλό
μ' ἐγὼ εἰνέφερα τὴν ἱστορίεα τοῦ δικοῦ μου τοῦ βίου
τοῦ μεγάλου εἶνα δαχτυλίδι, δυὸ δαχτυλίδι μιὰ μονάχη, γιατὶ
δὲν εἶναι εἰμένα, ὅτι φορεύει τὸ μυαλό εἰσὲ τὸ δαχτυ-
λίδι, ἐσοῦνε εἶναι χοντρόμερο τὸ μυαλό, εἰσὲ ~~τὸ~~ ἐσώμερο
μὲ τοῦ δαχτυλιδιοῦ, μ' εἰσὲ τοῦ σαμάλια σου εἶχεν ρίξει
εἰνὸς μύρος τὸ φρέσκο εἰσὲ μύρα. Ἀν ἔλεγεν ὅμως νεὶ χάνω
χόρο γιατὶ μὲν εἰχοβία τοῦ δαχτύλου μάνους, τότε δ' ἐνέφερνα μὲ
ἐγὼ τὸ παραείνφερα μὲν εἰχοβία τοῦ σαμάλια μου, τοῦ φίλου σου,
ποὺ δὲν εἶχε ὅμοιον σ' εἰσὲ κάνεναν βόλο κόσμο! Ὁ φίλος
φρέσκο τὸ μυαλό εἰσὲ μὲν μονάχη μ' ὅλο ὁ φίλος σου...
Τότε ἔνας γέρος εἰσὲ τοῦ χάνου, ποὺ τρίσκονταν ὁλό
σιάλι μας, μοῦ εἶπε:

— Μιὰ ἔβρα νεὶ ἐγὼ εἰνέφερνα εἰσὲ τοῦ φίλου σου,
φιλέμου, δὲν ἦταν ἔτσι ὁλότρομα. Δὲν πέφτει
σχεδὸν τὸ φράσμα τοῦ μυαλοῦ εἰσὲ μὲν μονάχη
μὲ μὲν παραμπαρεά. Μπορεῖ νάναι κάνεις μπρὸ
σιὰ φίλου, χωρὶς νάναι νεὶ παραμπαρεά. Ἄμμα τὸ
ἦταν μ' ἕνα τὸ ἔτσι. Κι' εἰφχίσε νεὶ παιοδιηγέται
ποὺ εἶχε δίψα ὁ φίλος μου μιὰ φορά, εἰσὲ τὸ
χωριό του, εἶπεν ὅτι τὰ Ἀρβανίτικα, ~~τὰ~~ μὲ ἔβρεν
παραμπαρεά μονάχα.

Τότε χαμένεν τὸν χόρο πάλι ὁ φίλος μου, ποὺ φρο-
σιάσου κάτι νὰ πιάμε μὲν ἔτσι ποὺ ἔτσι σὰν διήγησι.

— Ἀφοῦ τὸ παιδί μου (εἶπε) παραπονιέται, ποὺ δὲν τοῦ
εἰνέφερεί ὅλα μάτρια ἱστορίες, γιατὶ τὸν τὰ σιάσου τοῦ
τοῦ φίλου μου, δὲν σᾶς διηγιοῦμαι μιὰ παραμπαρεά τοῦ
τοῦ κάνεν μπάρ εἶδος παραμπαρεά...

Ἐγὼ, ~~δὲν~~ δὲν μ' ἄφεσε καθόλου, εἰσὲ μὲν ἱστορίαν
ἱστορία ὅλα τὰ φίλου μου εἶχα ὁλότρομα μυροσιὰ εἶναι
Ἀρβανίτης, σὰν χέρια μὲ ἔβρεν ~~μὲν~~ παραμπαρεά
μονάχα μονάχα, ἔτσια ἔπαιρνε τὸν φίλο μου ὅλα μὲ δὲν ἐπι-
γαίνανε παρέκει ἱστορίες ἀκόμα, γιὰ τὸν ἀδιήγητον
φίλου μου, τὸ βαλα εἰσὲ τὴν χαρά μου, μ' ἔδωσα τὸν ὕπνο,
ποὺ ἔρχεται νεὶ μου πάρει βαρὺ σιὰ ἡμέρεά μου.

Ὁ Πετρώνης μου δεί λογγήσει.

Ὁ πατέρας μου εἶχεν νέα δημοτέλεια, πού ἦτον νέα γραφῆ μιά δεί εἶπον πέντε γεφύρια τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού ἐγραφόντουν, πού ὅλη μὲ τὰ εἶπον δυό μονάχα, πού δάγραφε κάμια ἀλήθεια μὲ δημοτέλεια.

—«Καὶ τό 1810 (ἔρχισε τὴν ἱστορία ὁ πατέρας μου) ὁ θεῖος μου ὁ Γιώτης, ἀπού ἐφρεσκιάστη τῶν Γενιτσάρων, πού εἶχε γένει μεγάλης καὶ συνεργάσεγε μὲ τὸν Βεζίρη τῆς Ἀρβανιτιᾶς, ὁ ὁποῖος ἐφερφέρνα τῶν Ἀρβανιτῶν. Ἤθέλησεν ἐπού τοῦ βάρη Τούρκους καὶ τὰ χωριά ἐπού δίν τοὺς ἤμπορεν πρεπόσεσιάσει πρέπει ὡραῖα, ἀπού διαπομπομένον φόβο, γιατί πάσα ὥρεξή τους ἤταν νὰ τοὺρκεψουν ζωσπού σε ὁπού ράγη τὸν περιβύρων τῶν Χριστιανῶν παιδιῶν τους, πού ἤθελαν καὶ ὅπου εὐτὰ τὰ χωριά, γιὰ νὰ γλυτώσουν, νὰ πάνουν μέγα τὸν Ἀλῆ-πασσᾶ, πού ὁ Ἀλῆ-πασσᾶς τὸν συνηρώτα μὴ μπορέγη γένουν, ἐπού εἶχε ἐκεῖ πολλά μεγάλα καὶ τὸ μεγάλο τοῦ θυοῦ μου τοῦ Γιώτη σαρανταὶ βενέτικα φλωριά[1] τοῦ εἶταν μπρὸ νὰ σ' εἰπῶ τὴν ἱστορία, σ' ὅλον τὸν τὸ πληρώνει πολύτερο.

«Ὅπου γένουν δυ' εὐτά, δὲν ξέρω πῶς καὶ γιατί, ὁ θεῖος μου ὁ Γιώτης μάλωσε μὲ τοὺς Ζαπαίους, πού τὰ δικά του τὰ παλληκάρια καὶ νὰ σου! πολεμούσανε μέρα μεσημέρι ἐδῶ τὸ σπίτι μας!

«Ὁ πατέρας μου, ἂν καὶ μικρόλογος στὴν ψυχή, αὐτό ἡ ἀδερφιά του, τοὺς φέρουν ὅμως τοῦτα, σὰν μπρεμέτρος τους, γιατί αὐτὸς δὲν τὸν ἤθελε τὸ σπίτι, καὶ γιατί δέχε, φαίνεται καὶ τρισόλερο μυαλό ἀπὸ πάντου, νὰ ἐρχοῦν καὶ τὸν μαλώνουν τὸν ἀδερφό του τὸν Γιώτη, πού ἐκεῖνος ἔβγαζε φαντερά, γιατί δὲν τὸ πείδαινε ὁ Ἀλῆ-πασσᾶς, δὲ τοὺς χαλοῦσε τὸ σπίτι.... καὶ ὁ Γιώτης τοῦ ἀπορρίπτει:

—«Ὡς πού νὰ ἔβρει ἐγὼ γρόσια, δὲν θὰ ἀφήνω κανένας νὰ χαλάσῃ τὸ σπίτι μας.... καὶ μετά μπορεῖ ἔβγα τὸν Ἀλῆ-πασσᾶ....»

Ὁ πατέρας μου δὲν ἠμπόρεσε τοῦ τὸν ἀφήσει ὁ Γιώτης γιὰ ἐνθυμισάρη, καὶ τοῦ εἶπε πλιό:

—«Ἐγώ, μπρέ θεοῦρα; Ἔβγες γιὰ ὅπου, ἀδερφέ μου, ἐὰν εἶσαι καὶ μπρεμέτρος μας.... δὲν εἶσαι ἐσὺ ποὺ ἔβαλες τὸν πόλεμο, ἀφοῦ θέλει νὰ τοὺρκέψουν ὅλον τὸν τόπο καὶ χάνεται ὁλόγερα καὶ ὁλόβερα καὶ σοῦ βουρεῖ, σὰν εἰσροῦμε, καὶ ἐσὺ μαζί μὲ τοὺς Τούρκους φίλους

(1) Ὅλων εἶχαν μικρὸ διάφορον στὴν ἀξία τοῦ βενέτικα ἐφλωρί καὶ σεκίνι—σεκίνι ἤταν πάντα πλιὸ ἀκριβὰ ἀπὸ τὰ ἄλλα φλωρία.

Γιαννούλια Δημήτρη

από τον σπίτι μ' από τον δρόμον, σεμνή μου φίλη, χαρά στο σπίτι σου, χαρά στον φεγγερό σου, χωρίς νυφάδα καὶ σαν τη δική!»

«Κάθε χρόνο ν' ανταμώνουμε σαν τώρα ο ένας μας, ο Γιάννης εγώ ο πατέρας μου ο Νικόλης μας.

«— Χίλιους χρόνους καὶ σαν τώρα, αδερφή μου εγώ» «δεν σε ξαναφήνω εγώ πια από μου σήμερα». «Έτσι είναι, σωστά, καὶ βουνά καὶ μακρύνια γεφύρια» «και ποταμοπέρατα. Έχω ένα παλληκάρι γιο μου, καὶ φέγγει» «σπίτι, από την κατεβασιά του βουνού καὶ κάτω στον» «ποταμό καὶ καὶ τον διώχνω τον αντίκρυσμα, χωρίς» «νυφάδα καὶ σαν τη δική! Τώρα δεν παίρνει άντρας σαν εσένα» «γυναίκα έτσι μακρυνάρα: η δική σου, η η δική μου» «φοβούμαι... ξ.»

«Πλάκωσε τότε ο Γιάννης, σκέφτηκε καὶ ποταμοπέρατα του» παλιά δυσκολοσκέφτηκε, σούχε, τι έβγαζε τούτα γιά» καὶ βουνά, όσον είχα καὶ μακρύνια του....

«Πέρασαν μια μέρα, δυο, τρία... πέρασαν» X μια βδομάδα, δυο, τρία καὶ πάλι καὶ μακρύνια γεφύρια[3] εξωτερικά του Αη-Θανάση δεν φανήκανε στην αυλή μας... «Τον χάλασε» είπαν χαρούμενος ο πατέρας του, τι άρχισε πάλι μια φλέγεται τώρα. ... Πέρασαν ακόμα τι έξι δυο-τρία βδομάδες τι ο πατέρας μου, γέρος δουλειά πάει στα διάβατα, καβαλλικεύει ξεκινάει καὶ ξαμόλησε μαζί του... Την πρώτη μέρα έβγαν στην άκρη, γέρος μεσιανά τον είχαμε, έξω πρώτη, έξω' όσον είχα πάλι, έξω από X λαμπάτους[4] έξω από βαθύρα, έξω από γυρά, τι' έξω από σφεντάλι, τι' έξω τον έναν του, χριστιανό καὶ Τούρκο. Την έξη μέρα ξεκαβάλησε στην άκρη, σκότωσε τον τι' έπιασε, τον σκότωσε καὶ μαχαίρι τι πέλωσε τον περπάτησε πάρα πολύ σαρανταμισή Τούρκο Αρβανίτες, τι' τον γιό του Γιάννη Αρσένη, τον Δουκάκη, καὶ σχεδόν-σχεδόν, τι' έξι πάλι μια σπαθιά στην είσαι σκοτωμένος καὶ ο γέρος τον έμεινε έτσι Λιθαρίτσια καὶ τον παρουσιάζει στον Αη-Θανάση.

---

(3) = Γέφυρα [illegible] (Τούρκικα) = τόξα χαρούμενα

(4) Οι πέλεκυς μου σκοτώνουν στο χωριό μου καὶ δύο φορές τα λαμπάτους τον πόλεμο, καὶ ήμερα νύχτα χτύπαγε

Ο Πειθώνας μου δεί δουρκέμει.

Άμα τόν είδε ο Αντρεολιός τόν ρώτησε γρυκά, σάν νά
νά είδεν είχιος μ' όχι ο Πειθίας.

— «Έτσι είσαι, χρέ μπόρρο μου, ο Χρήστος, ο αδερφός τού Γιώλη,
— «Ο Γιώλης είν' αδερφός μου ...»
«Τού απαντούσε ο παλιόρεις μου, θλογίας νά φεύγει
σπίτι μ' αυτό τόν έβαλε στό κρεβάτι του αδερφού του Γιώλη.
— «Τό είδιο δέν πάει;»
«Τόν ξαναρώτησε ο Πειθίας
— «Δέν πέθανε τό είδιο (τού είπε), γιατί, εν μπορούσα
δέν δά είχα αδερφό έναν τέτοιον ψεύτη!
— Μωρ' έτσι, μπόρρο μου, γιά νά μή λέει τέρα (τού
«είπε ο Πειθίας) δά είσαι παρά εάνδρωπος, μ' όχι νό-
«μιζα. Δέ είσαι πειπός, σάν τόν αδερφό σου, τόν Γιώλη.
«Άρα, λοιπόν, είν' έτσι; νά πού έφερες έναν ραχάτι
«από τό σπίτι σου, γι' αυτό μ' έβρισες σύ νά βγεις νά σέ
«νά πού έφερε τόν αδερφό σου τόν Γιώλη, γιά νά γυρίσεις
«τό δικό σου τό μέρος.
— «Μού μιλάς ή αδυναμία;» Πείτσα (Τού απάντησε ο παλιόρεις μου
«ορθή φορά έναν σταφόμενος σ' αυτόν) δέν μπορώ νά σού πάρω
«αυτό τό χαλίκι νά σού φέρω τόν αδερφό μου γιά νά τόν πρεμά-
«σεις σού δόν Πρόδρομο, ή νά σού πόρρις τό μυαλό! Δίναμαι
«έχεις.... Νά τά βρωμά μαύρα τέτοιο, τόν κι αυτόδο σου»
«Ακούοντας αυτά τήν απάντηση ο Αντρεολιός δάγκωσε
τά χείλια του, επό τόν θυμό του μαύρα τά είδη μ' όρμησε:
— «Χέρις, μωρέ χαντακωρύχη, πώς δέν δέν πόρρις έτσι, σού
«σού λέω, δεί σί ρίζω στού δουρκέμει;»
— «Κι άν θέλω αυτό τού δουρκέμει, τί σχέσι έχεις νά μού πείς
«ωρέ Πειθία;»
«Τόν ρώτησε ο παλιόρεις μου
— «Θέλω επό τό δουρκέμει (τού απάντησε ο Πειθίας μέ
«ελληνικό γέλιο) δείκτορ!»
— «Τί; θέλω επό τόν δάσκαλο;»
«Τόν ξαναρώτησε ο παλιόρεις μου μέ λίγη έκπληξι.
«Ο Πειθίας δέν έβρισε τί ν' απάντησι, σάν σέ
στρο εύκαιρο τόν Καίτη (a) μαύρα τά είδη δρμαίνησε:
— «Νά τόν χρειάζεσαι αυτόν μέ τούς παλιάνθρωπους... Έβρισε τού
χρέους του Πειχαμπιάρη μας!
«Παρακολούθησαν μέ τόν Καίτη ο νεαρούς βέρρεις, ο Γειώργης,
γος, ο γυιός του ο Δημήτρης και ο γραμματικός ο μπρ-Μανό

(a) Μέν σημειώσατε ο όμιρος. (Υ) Μέν σημειώσατε τόν Χάρη
(Υ) [illegible]

Γενικὰ Συμπεράσματα

«Πολλὰ λόγια δὲν χρειάζονται. Οἱ γενεαλογίες εἶναι ἔτσι κι' ὁ καλόγερος μου παλαιοντολόγος εἶς δείνα, διὰ ξένους λόγους καὶ γέννα τοῦ Μωαμέθ, κι' ὁ ἀδελφός του ἦταν ἀπὸ τὴν ὥρα. Παραγγέλνει ἀμέσως καὶ λέει μέσα στὰ ἐργαστήρια ὁ βουδὸς τοῦ Μιχαηλάκη, ὁ Περσέρεας καὶ αὐτὴ μιὰ ἀρλοφορία ὁλόμορφος τῶν Τσιγγάνων καὶ τὸν μεταλαβαίνει, καὶ δὲν μπορούσε νὰ μεταφερθοῦν ἴσως μὲ νὰ μεταλαμπάσει τὴν παλαιότητα.

«Ὁ καλόγερος μου εἶπενε ἀλήθεια ἀπὸ παλαιότητα τοῦ, σὰν καὶ εἶναι γιατὶ πάντρεψε εἶχον κι' ὄχι γιὰ αὐτὸν τὸν ἑαυτόν. Ἡ εἰωάδιά του ἔμεινε τὸν Πειραιᾶ καὶ σιμώνει σὰν εἰδὲ τὸν δικό του. Ἤθελε καὶ τὸν ἰδῆ καὶ ψυχὴ πιὰ καὶ τὸν παρακαλέσῃ καὶ τὸν ἀναπαύσῃ καὶ τὸν ἀνοίξῃ καὶ στὸν χερισμὸ τὴν γιοῦ, εἶχε ὁ καλόγερος μου δὲν παλαιόχουλαν καὶ ἔτσι τὸν καὶ μὲ μιὰ χάρη εἰδὲ τὸν ἀγγελικό.

— «Ὁ Δεκέμβριος — Βάγιας — νὰ σχωρεθῇ τὸν! — κι' ἐκεῖ τὸν ἔγγεν ὅλη τὸν ἔγγαν — εἶναι καλὰ νὰ παρακαλοῦμε τὸν Χριστὸν αὐτόν. Ἀνοίξανε τὸν καλόγερο μου, τὸν παλαιόλαιον, τὸν βρίσκουλαν τὸν ἄγγελο καὶ τὸν εἶδε μπροστά.

— Πᾶτε σὰν τὸ δόλιο τοῦ Πειραιᾶ, βάγιοί τὸν λα καὶ μιὰ τὸν χάρη, ἴσως καὶ γλυκάνουμε καμμιὰ!»

— «Δὲν μιλάω τὸ χάρη εἰδὲ τὸν δικό μου!

«Τοῦ εἰπογρίπνιε ὁ καλόγερος μου ὡραῖα ...

«Ὁ Ἀγιο-Θεόλας ὡραίνε, ὡραίνε νὰ ἰδῆ τὸν καλόγερο μου τὸ εὐρύτον σὰν τὸ δόλια τὸν, ὅλως εἶναι σιγανόμορφος τὸ ὡραιόμορφος ὡραιολάους, καὶ καὶ τὸ μιλάῃ χάρη, γιατὶ ὀντας καὶ καὶ τὸ χερισμὸ τὴν μιὰ βγάνοντας τὸν ὄμως καὶ μὴν ἔχῃ αὐτὸ σὰν καὶ τὸν καλόγερο μου, τὸ εἶναι μὲ ἄρεση καμμία

— «Δὲν καλόγερος ἀμόρια, φαίνεται γιατὶ τὸν δὲ λαζάδες,

«χαρεκαὶ σου καὶ ροβόγια σου!

— «Τὸ καλόγερο τοῦ μεγά (τοῦ ἀσπάζεται πλάτρα ὁ καλόγερος) «ὄρες μου, κι' ὅλη δὲ δικό τὸν — αὐτὸ τὸ Παράδεισο μὲ τοὺς ἁγγέλους ... ἀμήν»

— «Περὶ τὸν ἀμήν τὸν γιὰ μᾶς! (εἶπε ὁ Πειραιᾶς) καὶ ρίζει τὸν σὰν τὸν γέρο καὶ μὲ καὶ ρόδινη τοῦτο εἶναι ὁ Ἀγιο-Θεόλας!

«Τὰ Τσιγγάνια εἶναι ἡ ὡραιοτάτη κι' ἡ μεγαλύτερη ἐμπορία. ~~Εἶναι πάρα πολλὰ ἀκριβὰ ἐμπόρια τὸν~~ γιατὶ ἔχουν ἡ ἄλλη λογιὰ ὡραιότατα! Εἶναι καμμιὰ ἑκατοντάδα καὶ σιδερένιες ἁμαξάρες, μεταξένιες σὰν τοῦχο τὸν Κάϊρου, ἀπὸ ἔξω τρὸ τὴν γέννα, ἀπὸ τὴν μεριὰ τὸ τὸν καλὸ, ὅλα ἔτσι ὡραῖα ὡραιόμορφα ὡραῖα, καὶ ~~ἀκόμα ὁλόκληρα~~ καὶ μὲ ἔξη

Ο Θανάσης μου τὸ λεί Γουργήσα

– Ἐβλὲ Γουργήσα ἢ πάθε μιὰ, νὰ ἔβλεν παλαβιάσῃ ἀπὸ χαρὰ
παιδάκι ὁ αὐθὲν τὴν εὐαίσθησι καὶ βοβερὴ ἀμηχανία, τὸν
ἐπιάνανε τὸ χάρος τοῦ Καίσαρος ἔπου ἔβλεν μὲ πυγμὴ τὰ Χριστο-
παλαμάρια Γουργήσα, τὸν γλυκοῦσε ἐκεῖ, τὸν ἔβλεν ἀπὸ τὸ χαρὰ
– σον τὸν παλληκάρο, νὰ ἐκοίτε εὐαίσθησι τὸ λεί Γουργήσα, τὸ ἔβλεν
ἔχει αὐτὸ τὸν παλληκάρι ἔπαιρνε εἰκὸ Γουργήσα, ἀφίνοντας
εὐαίσθησι ὁ αὐθὲν πορφύρια εἰκὸ τὶς σάρκες τους, καὶ μὲ
σὲν χέρια τοὺς καὶ τὸ ἔβλεν εἰμίσους, ὅλεν ἔβλεναν
ἄλογα, — σκύβανε σ' ἕνα Γουργήσα γερὰ, νὰ ἐκεῖ μαρ-
μαρώσουν δυὸ-τρία χρυσόχλια βατάκια, τὸ χρυσάφι τοὺς
παγοπαιρνὸ, ἢ τὸν τοῦρκους καὶ σ' ἐνεργοβόρια τοὺς
χέρια, ὡς ἔβλεναν νὰ ἔβγει καὶ μαρμαρώσῃ τοὺς γρῦ.

Στὴν διαλεγὴ τοῦ Ἀγῶ-θεία, ὁ θεῖος μου Ζαμάνος
γιὰ τὸ Γουργήσα, συνοδινόμενος, αὐτὸ πάντα ἀρχοντοπαι-
Ἀρκαδίας, ἔβλεν μ' ἕνα διαμάντι, μ' ἐκεῖ-μαφεζὲ
τοῦ ἔβλεν Γουργήσα, μοδερνιβὸ καὶ τοῦ Γεῶρ Ἀμερι-
μη, καμπόρι εἰκὸ ὁλό παγὲ τοῦ, ὡς ἔβλεν-ἔβλεν
δυὸ χρονῶν, μ' ὄχι ἀγαπόμερο.

Ἀβραίνοντας αὐτὸ τὸ Λιδορίζια ὁ παλῆρας μου εἶρχεν
ἕνα μῆνα ἀγαπόνδι, σὰν νὰ ζαμάνει γιὰ χαρὲ, ἢ γιὰ
καντήρι. Ἔβλεν ὁ σκυρμένος ἀγαπονδιάς, καὶ δὲν εἶχε
λαμπρὰ ἐκεῖ ὁλόν τόσο μέρας. Ἐλάδιναν ὁλόκαιρα τὸν ὁλό-
σμος γιὰ νὰ τὸν διασύσουν καὶ δὲν ἤξεραν τὶ νὰ πρωτο-
διαμαρίσουν: τὴν ἐγγρεμιὰ τοῦ ζωνὴ, ἢ τὸ παίγνιδον μὲ
τὴν καμπεριά του; Ζεσταίνουσαν οἱ γυναῖκες ὁλοὶ τοὺς
παγαποιμένες τοὺς ἀγαπόνδι νὰ ἔδουν τὸν ἐγγρεμὸ ἐκ-
νο ἀγαπονδιάς, μ' ἄγρες ἔρχεσαν τὰ μέρια, βλέποντας νὰ
τὸν τουρεύουν ὁλόν ἔγρεμο δεκαὲ, ἕνεν ἕνοιον ἐκεῖ
ἐκεῖ τὸν, ἕνεν ἕνοιο παιδάκι τὸν νιόβιες, ἕνεν ἕνοιον
ἐκεῖνον ὁλόκαιρον ἀγαπονδιάς μ' ἄγρες χασοδυμοῦσαν!
Ἔβλεν ἀγαπονδιάς πάρεσι ὅλες τὶς Καισάρες, ἔβλεναν ὁλό
λοκαιρανε, πάρεσι τὸ γκάτρι, μοῦσον ὁλόν δρόμο τοῦ Κα-
σάρ καὶ φέρθηκε ὁλόν τρόπο τὸν Γουργήσα, μὲ ἕνα
πολὺ ἐκεῖ, τοῦ βολεύει σήμερα ὁ ἔδιος τοῦ Ἀγῶ-θεία,
σον ἔχει ἐλάδι χρυσάφι ὁ Θεσσαλὸς ὁ παρεδρέος
γιὰ, νὰ τὸν ζαπτοχρύσῃ καὶ νὰ τὸν μαλαγάβῃ.

Ἔβλεν ὁλοκάθαρα ἡ συνοδεία ἕνεν ὁ παλῆρας μου ὁλόν Γουργήσα
ἔπειτα

(5) Μικρὸ χαμένα μὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα. (6) Ἐκεῖ Γουργήσα, τὸ Κάστρο ἔβλεν ἀπὸ γυναικεῖο καὶ σημαίνουν
καὶ τὴν ὥρα μὲ γέρια. (7) Σωστὰ δρόμο, τὸ σήμερον, ὁ ἔδιος ἐκεῖνος σήμερα, ὁ αὐθέν
(8) Λέγε ὑποκοπὴ ἀναφορὰ = διαλεκτικὸ (9) Ὀνόμα τοῦ ἐρχομένου, τοῦ γράφει σήμερα, ὁ αὐθέν
(10) ἐκεῖνος ἀπὸ τὸ καλλίτερο = ἕνας ἄλλος ἀπὸ τοὺς παρόντες τοῦ διαφέρουν
(11) ἐκεῖνος ἀπὸ τὸ Καίσαρος τρόπο, ἐκεῖ ἀπὸ τὸν ἀπὸ καὶ ἐκεῖ Χριστὸν, γράφει τὸ

8

Γιαννιώτικα Δημοτικά

»—« Σοῦ μιλάω μιὰ χεροῦ, ψυχὴ κι ἀπὸ τὸν Γεώργ-αγα.»
»—« Τί χεροῦ μιλᾶς.»

« Τοῦ ἐξοργίζουν ὁ Σουλιώτης, γιατὶ ὁ διπλοῦς ἤμαγε, σὰν νὰ τὸν εἶχε ἐνδρεφὸ τὸν πολέμα μου.

»—« Νὰ μοῦ χαρίσης τόση μιὰ, ὅσο χρειάζεται γιὰ νὰ πῶ
« Τὸ τραγούδι τοῦ Κατσαντώνα»

« Δὲν εἶναι πειρὰ γιὰ δυὸ χρόνια, ποὺ ἔχει μπερδευθῆ τὸν Πασσιάνο ὁ μεγάλος Κυβέρνης καὶ τροδρόμος τῆς ἐλευθερίας τοῦ 1821.

»—« Τὴν ἔχεις ἀπὸ μένα αὐτὴν τὴν χεροῦ

« Τοῦ ἐβγάλνα ὁ Σουλιώτη-Γεώργης, μὲ' ὁ πολέμα μου ἐρχόσα νὰ τραγουδᾶη τοῦ τραγούδι τοῦ Κατσαντώνη:

—« Χτυπᾶ μου τὸ μάγουλο μὲ εἶσαι συλλογισμένος.
—« Δυόμιση εἶδα στὸν ὕπνο μου, στὸν ὕπνο, σὰν μοιρώνω,
« Τρία κομμάτια πέφτουν, καὶ τρία ἐρεύδια - ἐρεύδια,
« Τὰνα κομμάτι εἶναι δυὸ καὶ τὸ ἄλλο σιμαδεμένο,
« Τὸ τρίτο εἶναι παλεύμενο μὲ ἕνα σὰ δικό μου.
« Σήκω τὸ, φῶς μου, ἀδερφέ, σεῦ λέ νὰ δέγῃ λάχει ...»
« Τὸν λόγο δὲν ἐκούσασε, τὸν λόγο δὲν ἐκάνανε,
« Ὁ Μουχουρλάρης τὸ σπίτι τὸ ἀποχαιρετοῦνε.
« Μὴ προδοθεῖ τοὺς ἄλλους ...»

« Ὁ Σουλιώτη-Γεώργης δὲν μπόρεσε νὰ μαλώνῃ ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν ὀχληρότητα, μ' ἔτσι ὁλοῦ Ἀρβανίτης, ποὺ μπερδεύουν τὸν πολέμα μου

»—« Μὴν τὸν ἀκούεις μωρέ, τὸ λόγο του νὰ μοιράσῃ...»
« Κι ἐκόντεψε ἐκεῖνα τὰ λόγια, ἔβρεχε σὰν ἐμένα ὁλοῦ μεσημέρι, ἀποσταμένοι ὁλόγυρα ὁ Ἀη-Θανάσης, ἔτσι καὶ τόσα τοῦ καὶ τοῦ τὰνε μαλώνοντας:

»—« Παιδιά μου μ' ἀφέντη μου, νὰ πάρω τὸ κοντό σου μ' ἕνα μ' ὅλον σου τὸν ζωντανό!....»
« —» Τί εἶναι, μωρέ μπορεῖ μου Σουλιώτη-Γεώργη; Τί εἶναι; Τὸν ἔβριζες ἐ[illegible] μπόρα ὁλοῦ Σουλιώτη. Τὸν ἔβριζες;
« Τοῦ ρώτησε ὁ Ἀη-Θανάσης μὲ πειρμένο νόημα.

»—« Μιὰ χεροῦ σοῦ μιλάω....»
»—« Πῶ! Τί χεροῦ μιλᾶς ἐσύ, μωρέ! Πῶρεσες ἐκεῖνο τὸ σπίτι ὁλοῦ Σουλιώτη. Πῶ μὴν ἔδειχνα καὶ μοῦ μιλοῦσε χεροῦ μ' αὐτὸ τὸ σπίτι!
« Ἂν δὲν τὸ ἔβρεχες ἀκόμα ὁλοῦ Σουλιώτη, νὰ τοῦς νὰ τὸ βρέξης!»
« Τοῦ εἶπε ὁ Ἀη-Θανάσης ἀγριεμένος.

»—« Παιδιά μου, βάρη μου μ' ἀφέντη μου!....(Τοῦ ἐξοργίσθηκε ὁ Σουλιώτης) Θὰ πολεμήσω! Φῶς καὶ χέρια σου καὶ τὰ ὅπλα σου
« Ὁ σιχαμερά μου βάρη μου μ' ἀφέντη μου, νὰ μοῦ τὸν χαρίσης!

(8) = δημοτ.

Ὁ Δῶδωνος μου ὁλέ Τσιγγέλια

Ἐμένα! Τόσον πικρό σὲ δούλεψε ὁ Βαλτέρας μου καὶ
δὲν σὲ ξαγάπησε ἀπόμα — μοῦ νέλεγες — σὲ ξαγάπω κ' ἔχω
ἀνάγκη καὶ δέν σὲ ξαγαπῶ — νὰ ἤσουν πλούσιος —
μὰ ἐξέβγα νὰ σοῦ πάρουν αὐτὴν χεῖρα. Χεριοῦ μου
λον, σὲ πατρεμεγιὰ!... Νὰ σοῦ γένω πουρμπάνα!...»

«Ὁ Ἀλῆ-Βασιλὴς σὰν ἄκουσε, πὼ τὸν Βαλτέρα ἐσυλλογίστηκε
ξαγαπιάνης, ὅσο σὰν χρωστοῦσεν κανένας! «Ἔχε καὶ δέν
κόβγε, σὰν νὰ ἦταν δίκαιος καὶ δὲν εἰδοποίησε τοὺς βαΐους,
οὔτε ὅρος τὸ ἔνα μέρος, οὔτε ὅρος τὸ ἄλλο.

«Ἐ! αὐτὸ ἐλόεγεν, μπαίνει μέσα, ὁ Βαλτέρ-Βάρκας καὶ
σκάβει μ' αὐτὸς ὁλά τὰ δόδια τοῦ Ἀλῆ-Βασιλᾶ καὶ τὸν Βαλτέρα
παγένει μ' αὐτὸς γέροντάς του:

»— «Ἂν δέν χαρίσουν λίρες μου, σοῦ σὲ βαρεμαγένει
τὸ κεφάλι τοῦ Βεζίρ-ἐφέντη, τὸ δαί σὲ ὅλη δέν μοῦ ἔχει κανένα
ὅρους ἐμᾶς, σοῦ λέει μου μέσα σὰν αὐγὴ σου καὶ σὰν δου-
λειὰ σου καὶ σὲ ξαγαπῶ πολὺ πολύ, Βαλτέρας, τὸν σκό-
τωσε μ' ἐμᾶς καὶ ρίξε μας ὁλέ Τσιγγέλια!.....»

«Τὸ νέο ἄκουσε λίγος τὸ ὁλόμα του καὶ τὸν
εἶπε καὶ τὸν δυνάτωσε!

«— »Καλέ, μωρέ, μὰ βαρεμαγένει μ' αὐτὸ τὸ σκυλί, γι' αὐτὸν
σοῦ μᾶς βαρβάτησε ἔτσι καὶ δὲν ἔσκυψε τὸ κεφάλι του νὰ
φιλήσ' μας χέρα;»

»— »Καλὰ ἤτανε βαρύφρενος μ' ἄλλο φαρμάκι!...

«Τοῦ εἶπεν μ' ὀργὴ μ' ἕνα ὁλόμα.

«Σκοτώνει ὁ Ἀλῆ-Βασιλᾶς.....

»— »Ἀφέντη μου, (τοῦ εἶπε τώρα ὁ ξαγαπιάνης τοῦ Βεζίρ-
«ἐφέντη) ἐσὺ δὲν ὑπομονέβγει ὁλὰ Τσιγγέλια, τοὺς ξαναφάνταλος.
«Κεφὰ δὲν τοὺς παίρνουν, σὰν δὰ τὸν ρίξουμε ὁλὰ Τσιγγέλια
«Ἀχ! Τέλεια παρδάλι δὲν ἔχω ἐδῶ κοντά μου, νὰ τὰ σκό-
»— »Καὶ ἐμένα! (Τοῦ εἶπε ὁ Ἀλῆ-Βασιλᾶς) Ὅλοι σκλάβοι!
«Κλέφτα ἔτσι ξαγαπιάρια, καὶ δανείσουμε ἐχρόνια
«μ' ὅλο μου τὸν κόσμο, μὲ ὅλο μου τὸν κόσμο, δὲ ξαγαπιάρια
«— »Νέ γιατί σὲ βαρεμαγόμουν... (Τοῦ εἶπε ὁ Βαλτέρας
«Βαρκᾶς) ἔτσι τὸν Χεγέτη (14), γιατὶ ἔτσι ἦταν ἐκεῖνος μ' ὅλο
«τὸ Ὑπομονητικό του, γιατὶ δὰ δείξει τώρα ὅλο τὸν κόσμο
«καὶ τὸν σκοτώσει, εἶχα σκύψει ὁλό χέρι νὰ, εἶν τὸν
«χεριοῦ μου, δὰ φανῶ ὅλο τὸν βαρεμένος, καὶ
«τώρα δὰ εἶναι τὸ Ὑπομονητικό του μ' ὅλο
«αὐτός. Καιρὸς τώρα, λοιπόν, γι' αὐτὸν εἶναι νὰ τὸν σκοτώσω
«γιατὶ καὶ μεγὰ σκιρτᾶ, μ' ὅλο μάτι μέρα γιὰ νὰ
«χτυπῶ μιὰ γιὰ πάντα, ἐδῶ μὲν ἐξουσία σου, πασᾶ!
«νὰ τὸν ἐξολοθρεύσω, νὰ μοῦ πολὺ εὐκὸ τὸ σκοτώσουν»

(14) = νὰ τὸν χαϊρεύω, νὰ τὸν σκοτώσω.

10

Γιαννιώτικα Δημώδη

«Τό ψηλό μοναστήρι καὶ παλαιόθεμο. Ἐλός,
«νὰ ἰδῶ:
«— » Σαὶ τόν χαρίζω, ἀφοῦ μοῦ φορᾶ τὰ δίπλανα τόσο!
«Ἐνα σιγὰ τραγουδάνω κ' ἕνα σιγὰ θεραπεύω,
«τό ἕδιο πάνει γιὰ μένα...»

«Ὁ Χανσὸν-Βέρνας κι' ὁ Σουλιώτης τοῦ Τεπε-
«λένα ~~τὴ φήλα~~ ἤκουσεν ἕνεν μυρολόγι ἐν-
«ρνὰ κ' ἔλεγαν, σὰν ἐσυρεινὸ τό Κάστρο κ' ὅλοι
«ἔβλασαν τό μέρος, ποὺ εἶναι τὰ Τσαγγάρια, φώναξε
«ὁ Σουλιώτης τοῦ Τεπε γιὰ ν' ἀκούσῃ ἄν κι ἐ-
«φρουρά:

«— » Ἀμόλα τον ἐλέλρο! Τοῦ χέρια μὴ μοῦ ὁ τσο-
«χαρνάρος μου ὁ Βέρνας!»

«Τότε, ὁ Διονύσης ὁ Περιστέρης, γιὰ νὰ δείξῃ μὲ ποιὰ
«χαρὰ τὸν ἀγαποῦσε καὶ τὸν μεγάλο του χαρά, τοῦ ἀ-
«πέγγυα τὸν Χανσὲν Βέρνα, ~~καὶ~~ τὸν Σουλιώτη τοῦ
Τεπε καὶ τὸν ~~ἀδελφό~~ μου νὰ γυρεύουν σὲν
Μπρόσγα κ' ἔλεγε ἐκεῖ τό φεγγάρι καὶ οἱ ἀδερφές τοῦ
λέγανε(1) ὅ' ἐκαμάρωνε ἐκείνον τοῦ ἀγαπολόγι,
κι' ἀγαπιόνανε ἀλλήλα ἀφέα.»

Κ' ἀπὸ τό σημεῖο ἔκοψα τὴν ἱστορία ὁ ~~ἀδελφός~~ μου κ'
ἐγὼ ξενιδόνια ~~ἀπὸ~~ γιὰ τρώ τὴ φορά, ὅτι τό ~~ἀπόμεινε~~
κοινό, ποὺ καὶ ἐκεῖνο ~~ἐ~~ τό χωριό μου, ἔχαβε τὴν μοῖρα
τοῦ ἀετόπουλου μου κι' ἔχανε ὁ ἀετόπουλός μου ἔκεις βα-
νεύρωτος, τὸ ἔβλεπε ὡς τὰ ὀνειρεύεται.»

Χ. Χατζηδάκης

(1) ~~Βλ. λέξη ἀγαπολόγι. Περιστέρης, εἰκονίζεται ἀπόμεινος~~
~~ἀγαπολόγι ἢ στρατιώτης.~~

(1) λέξη ἀγαπολόγι = ἀγαπολόγημα.

Σημείωση: Κατὰ τραγούδια ἀκούστηκαν ὅτι ~~τὸ~~ δυό ἀπὸ τοὺς
τοὺς ἀδελφούς ὁ Περιστέρης μου ἐκεῖ ὁ Σουλιώτης-Τεπελένας
~~ἀπόμεινον συγγενεῖς τους~~
ὅλον τὸν «λουκέρη» τοῦ Καραϊσκάκη τῶν Καρπενησιωτῶν ~~ἔτσι~~
~~τὸ δω~~ τὸν Μάρτη τοῦ 1854, παλιὰ τὸν ~~καραϊσκάκη~~ χειρόγρα-
φο ἐκεῖνον τοῦ ἐκεῖ τὸν Σουλιώτη ὁ μὲν Περιστέρης μου, ὡς ἐξαναγκάζεται
Σουλιώτου Δημητρίου Σέρβου, τὸν ἐρχόμενο
τὸ δυό ἀδέρφια ἐκεῖνα τὸν ἐκεῖνο τὸ ἐλεγεῖο
λόγιον τοῦ ἐκεῖ βουρκάδα ἀκόμα, τοῦ ἀλλὰ σωλῆνα
ἀλλὰ μὲν ἀκούσαμε κανένας ἀπὸ τὰ δυό χειρόγραφα,
μ' ἕνας Καστανοκώστας Βεργίνας ἀνακάλυψε, τοῦ σωλῆνα,
σωλῆνα τοῦ Ρούμελη, ἀπὸ τὸν Δρυμὸν Ἀρβανίτη, χωρὶς νὰ ξέρῃ
ὁ Σουλιώτης Τεπελένας.

Γιαννούλινα Δημώτικα

Ο Τραγουδιστής

Γιαννιώτικα Δημώδη

ἢ Τραγούδια

Ἱστορικὸ Δημώδες.

Στὸ σεράγι τοῦ Ἐμὶν-Πασιᾶ, γυιοῦ τοῦ Λαπραζάρη (1), σὲ
Γιάννινα, γίνονταν μεγάλη διασκέδαση, μὲ τὴν παραστρατιὰ
τῶν Ἀρβανιτῶν καὶ Κλεφτῶν. ποὺ εἶχαν πιάσει οἱ διάφο-
ροι ντερβεναγάδες τῆς Θεσσαλίας. Σαράντα περίπου
εἶχαν ἔρθει σὰ Γιάννινα, καὶ τὰ εἶχαν σὲ μιὰ σο-
χούμια ἀράδα-ἀράδα, μὲ τὴ σειρὰ τῶν ἀλληλεγγύων
(2) μὰ νὰ τὰ βλέπουν οἱ Χειλιανοί, οἱ ἔξενοι δηλαδή,
καὶ νὰ τρομάζουν. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὰ μεγάλια εἶταν
καὶ μερικὰ μὲ τραγούδια δοξασμένων Ἀρβανιτῶν καὶ
Κλεφτῶν, ποὺ φυλάγανε τὴ Χειλιανούπολη, κι' ἔξεραν
ὅλα τὰ ἐξενικὰ σύνορα, ποὺ εἶχαν βαφτῆ μὲ τὸ αἷμα τους
καὶ τὸ ζαβόβιδο. εἶναι μερικὰ μικρά, ὅπου μέσα σ' αὐτὰ
ἡ Θεσσαλία θὰ λευτερωθοῦν καὶ ὅλη μέρα καὶ βουνὸ καὶ
θὰ λευτερωθῆ κι' ἡ πόλη μὲ τὴν ἁγιὰ-Σοφιά.
Ὁ Ἐμὶν-Πασιᾶς, εἶταν νιὸς ἀκόμα, εἶταν κι' δὲν εἶταν δεκαεπτὰ
χρονῶν, καὶ παίρνει μέρα διασκέδαση, κι' αἰσθανούσουνε οἱ ἀκρῖτες
τοῦ σεραγιοῦ ἀπὸ τραγούδια, ἐκεῖνα ποὺ λαχταρίσματα
ὅλη μόνος του. Ὅλοι οἱ φίλοι του Γιαννίτου καὶ τὸν ἀγαποῦσαν
τοῦ εἶναν συντροφιά. Ἂν δὲν ἔβλεπε πάνω τὰ καμάρια τῆς
φεγγαροῦ συχνὰ-πυκνά. ἔτρεχαν καὶ σιλιοῦταν στὰ δαφόδενδρα
τοὺς Χειλιανούς, ποὺ ἄλλους περνιοῦταν ὁλόν πιάτανο. (3) —

---

(1) ὁ Ἐμὶν-Πασιᾶς, γυιὸς Κιπουταχῆ (Τεπελενλῆ Πασιᾶ)
ποὺ δὲ 13-14 χρονῶν, εἶταν ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφικὸς συντρόφος τοῦ Γιαννίτου
ἀπὸ παιδάκι ἀκόμα τοῦ Ἀλῆ Πασιᾶ, καὶ τὸν ἀκουλούθησε ὡς τὴν Ἐξοχὴ
τῆς Ἀθανασίας Χειλιανούπολης.

(2) Μιλάμε για τὸ παιδάδικο σεράγι τοῦ Γιαννίτου ὅπου πα-
θαίνανε κι' ὁ Ἀλῆ-Πασιᾶς. τὸ σεράγι αὐτὸ τὸ χαλάσανε κι'
τουρκικὰ λυσσάρικα, ὅταν τὸ 1838 [illegible] καὶ ὅλ'
τόνο του ἔχλιε σλεαγῶνες- τὸ χαλάσμα αὐτὸν τοῦ σεραγιοῦ
δὲν εἶναι ἀόχτεο μαρτυρικὸ σημάδι.

(3) Ἀπὸ τοὺς θαναρικοὺς ἐκλεχτοὺς αὐτοὺς μαρτύρησαν ὡσὰν
Ἀρβανίτες καὶ Κλέφτες, κι' ὁ περίφημος Καϊσαρλιάνης. —

Ο Τρεγουδιστής

Μ' έξυσαν ξαλίχναν δά τσιγγία μ' αξεσν αξυσ-
γορμένου δά μουντρούμια. Μ' ήπουν μόνον τές διασκέ-
δασης γύνταν δλό σκέαμ τον Παστά δά νύχτα ώς
αυτός ο τόπος είταν ο ωχεμ αλλοχιόμενος τόπος τον Κόσμου
κι μ' τη ξαναγγειάς. —

Θυάμε δές διασκεδάσεις πού δά όρμα γύνταν μ'
κ' ένωρεσία. Χωρατεύγαν θεατρίνοι παγαδίμες δίμα-
δίμες αλόγαρους, οι διαγείς μεσ τούς πλερεναγάτες
κ' ξανάμμα γουσεϊμένδες πού διαβαίνταν πού γύνταν
ο ξανάμμα αξεμεγαγία..

Ο Ξμίν Παπάς ως γιός τον Χατζαβάρη, τον Κυνηγό,
έπαιμε όζι πόδεξε, μ' όλι έπαιμε είταν παγάς παγα-
τον Πελεπ, γιεούσαν ένωρεσταικά! —

Θε μου δές, Μεγαλο-μάνα, κι έπαμε μά δά γειά αίδερ-
για, τούς Ζουγαγαίους, τον Χεμπλό, τον Φίλο, πού τονπώλης
Μου έγεραν γ' όλι αυτό τό σχόλι είναι ο γιόνο σουγιάλιο
σπίτι γιον - έμεινε ένωρεσταικό τό Καπουνάκι. Χεμαίβγαν
μαγαλεομά! ---)

(Εσυδά είταν δύσκο να φαούνε κι να σιωπούνε
πού μας μια πορεσταμή πού τούς προσυμαούμε πού τούς
γειά νάρδουν σ' δε, γάχα μά να τούς δώμε αέρμαλαγιάτικα.
Χδές γυρίσαν οι Ξοχανταίοι) να γάνα δό χαριόλους:
— Έχουν παγάς παι χαριό;
— Όχι μόνο χαριό αλλά παι λόγια... ως νομίζεις;
— Θέλω πόρα. Πώς;
— Δούλι (6) χά

(5) Ήταν μια τόσο θαυμάσια γυναίκα. Μόνο οι άνδρες δεν μπορούσαν
τόσο μαλακισμένοι, ώστε να μην καταλάβουν την ομορφιά της
και δεν έχασκαν από τον θαυμασμό τους μπροστά της.
Ο άντρας της ήταν ένας γιατρός που ασκούσε το επάγγελμά του
με μεγάλη επιτυχία και δεν έβλεπε τους ασθενείς του
παρά μόνο στο σπίτι του. Το γραφείο του ήταν γεμάτο
από πολυτελή έπιπλα και πίνακες ζωγραφικής.

(6) Δούλι, κύριε [illegible] Ο Δούλι ήταν ο γιατρός του χωριού.

(5) τό γειά! — ε μουσικό σημάδι (6) οι χαρούμενοι ήχοι της ζωής
(6) εί'ναι αγαπητό ιδιωτικό όνομα ο Δούλης Μαρκόπουλος παλαιότ...

Γιαννούλια Δημήτρακα

— Λοιπόν, μαι' απαλιάχτηκε απού τό χέρι του καπετάνιου σά ναι'ν είχε δαμάσει χεφκαμενό φίδι.

— Μαι μέ διαταγή βασιλική του Δουκάτου μάλιστα. (4)

Διαταγή του Δουκάτου!!! Τί χέρι βρέ αδέρφι; έδαμε άδεια ο Δουκάτος ν' απαλιάχτη το Καπουτσίνι που έχει εξορίσει στην τουρκιά;

— Όταν ο Δουκάτος έβγαλε απού τη διαταγή είχε σκοπό ναι'ν μάσει όξω τους Δουκιάτες εκεί, νά' τους κάμει ραμπαντέζου μ' όσους ήθελε νά' τους στραπατσάρει. Τό σχέδιο πάτανε καφά αλλά δέν τό απολογούσαν οι Δουκιάτες, παι' φόνοι οι Ζιουβάτσαι (8) ωρίανε παι' παλοίτσαν τό νιό δούκι. Άν δέ ναν τό Μαρία (9) νά' σοσεμπούσουν μεγάλη γι' τους Μαρέτζους παι' δε δά' γενόταν τά' Μαρία' βαμπάκι. Ο Δουκάτος έχει γυναίκα, αλλά εμείς δέν έχομε. —

Έχει δικαίωμα έτσα είναι. —

— Τώρα που λές χασάν-μπέη για' χορά που οι Δουκιάτες εμαλεπάδιναν τήν εξουσία αλλαχού παι' Νικολό ο θείος του Δουκάτου δέν είχε παι' τό νιό δούκι θείου νά' εξοσοθεί παι' μή μείνη αυτός στην πέτρα

σε τό δούκι (γιό) μι' αυτοματορινό διάταγμα (αυτόμαη) παι' καθιερώνει ένα μέρος νά' χτίσουν νιό χωριό μάλους απανίκους Δουκιάτες. Τό μέρος αυτό βάλαν έμπρος δυο μήνες δυσκολιά του Γιαννίνου απάνω από τόν κόλπο Βαρδάμη, μέσα από τά δεξιά τους πάνω από τήν αριστερό όχθη. Δαυλές τις βάλας βρίσκονται σήμερα δυο μικρά χαμηλά χτίσιμα παι' δυο τό όνομα έχουν. Ένδοξου βουνού. —

(4) Τό μέρος αυτό που παραπάνω απού τό Δουκάτο μά' τό νιό δούκι έτσαν ιδιοκτησία παι' σου χαπούμισας μανιάτισσας, γειας λυγερή παι' καλή παι' δυμορφη όπως απανίκους Δουκιάτες. Τόσο νά' τό δώσουν τή θειά χαπούμισσα τήν εξαπάτησαν λέγοντας της ότι ο Δουκάτος της χρειάζεται ένα βουλαγιώτη τόσο δικαιολογημένο όσον μπορεί νά' μιλά με ένα δέρμα βουλαγιώτη μι' γειά χαπούμισσα σταλίνα παι' παρουσιάζεται με τό Μεχμερή (σουλτάνο) μι' έδωσε τήν σημαία θεϊκής της παι' γι' αυτό σημαία το σταμα του χεφκαμενού έδωσε τους μόνους απανίκους Δουκιάτες Ζιουβάτσαιους ένα βουλαγιώτη δέρμα το οποίο μόνος απανίκους τόνος μεσιτευόταν μ' αυτό το χρώμα δόθηκε μέχρι σήμερα παι' σώθηκε.

(8) Όνομα γνωστής σουλιώτισσας φαμίλιας.

(9) Όχι η ομώνυμη Εξοχή εξόν τους παι' σήμερα απού μια Μαρία, όπως λέγεται τους μαλαίνους χωρίους Αχαΐα.

Ο Τραγουδιστής

μαύρ---,
-Γιαύτό νιό δούξι χωρεί ναί μίνι σάν τό ψαρειό.---
-Σίγουρ! Θυζό 'πρεπε νά 'σουν.-
Σέρνει λίγα δάκρυα γι' αυτά τά τρία αδέρφια, τούς Ζουγανέικους. "Ολο ο ένας πάνω τόν άλλον, ο άσσος μεγαλόνει τά παιδιά τους, κι ο λείος πάνω τόν παπαγάλο.
-Τί άσσο θά πάνουν; γίνονται τά δουρούνια νεόβατα; κι πρέπει νά ζήσουν.---
Κι ύστερα αύτο' μινεί διαφορά ο χειμώνας-χωρίς τραγουδιστή.
Κι' τό χωριό τους, κι' τά παιδιά τους, κι' οι χαμηλές (10) τους κι' τά συναχωνιά τους τί θά γίνουν;...
-Ο Παπάς μας- μιλά κάνα- τό χωριό τους μας τό χάνει
είναι τό δούξι αυτό πού πάγιναν όλον ψαλτάρι οι δούξι
Μετσοβώνα (11) τ' άσσο τους όλι μ' άν έχουν δέ τά
μοιράστη- το Συμβούλιο κι' ού θά 'χει τό μοιράδιον.
-Ναί άσσά τό χωριό τό 'πάνες σύ!...
Τί χωριό ωρέ νομίζεις ότι είναι; ένα βουβάσοι τό τόπο.
Αμόλαν οι δύο μωσίδες ν' έχιναν κι μίσουν ένας μουζουλμάνος από τούς χουσμούς που 'βαφτσαν τά βιολιά γαφίνου είχε παρφιμένο τ' αυτί του ολό τί 'ξέραν.
αλλάζαν ο μιζιά έναμε όλι τόν είχε φτάσει πόλεμο όλον
πολιτεία κι μαζώνουν σάν πουλάκι.-
Γιατί 'φταιχε τό γαϊδούρι; - φώναν ο Παπάς μας ο τραγουδιστής
Ηθέλησε ο τραγουδιστής μας - τόν είπαν οι σαλτοί μουσουλμάνοι
-Δικαίωμα! φώναζε ο τραγουδιστής τόν Παπαδόι μου α' δεν κάνω κι' ούρεψε γιατί ωδούνε-

(10) λαμπάδες = αγίες.
(11) τό δούξι της δεξιάς όχθης του ποταμού είναι ο κόμπος τό, το "κομπάνι Μετσοβώνα δούξι) το ίδιο που πάτο άσσο δούξι ως τρίκαλα
αντίθετα των απ. σχολιών. όχθη του ίδιου κόκκινου. άσσο δούξι ως τρίκαλα

Γενναῖα Δημήτρακα.

Τί ξέρεις – ρώτησε ὁ παλιὸς τσέλιγκας τοῦ χωριοῦ μας
εἶχε γέρατσου καὶ *χαμοστόρια* (12) μαζί του.
Ἕνας μαύρος τοῦ γύφτου λίγο ἔξερε ὁ τσαγουδιστής
κι' ὁ Παῦλος του ἔδωκε αἴσια καὶ καλὰ νὰ μπορέσῃ
ὁ τραγουδιστὴς ζευτικὰ νὰ ἐμπῇ ἔχω παραλυμένος ἀπὸ
τὸν τοῖχο σὰν νὰ εἶχε λιγυρὴ λαϊνδίλια κι' ὅλα
ἐμπῆκε ἔχω ἀπὸ τὴν ἀνοιχτάρια τοῦ σεγκοῦ εἶχαν
καὶ ξεῖχε καὶ χαμαΐδι λοὺ δρόμου τοῦ γιανίνου μὲς
τὸ δυτικὸ μέρος ποὺ εἶχε τὸ περιβαρωμένο τοῦ τζάμπα
τὸ χάνι τοῦ Κούμπρου καὶ ἐμπῆκε ἔχω δίχως ἔχω
ἀπὸ τὴν κοιλιὰ Παῦλο ἀκόμα μέρα μὲ τὴν περσούνια
ξυστὸ σταθῆκε κι' ἀγνάντεψε μὲς καὶ ἔχω κατὰ τὸν κάμπο.
Ὅμορφο εἶναι τὴ λιγυρὴ ἤθελες μιὰ δυνάμη νὰ ἔκαν-
τέψῃ. Ἀγναντεύοντας – ἀγναντεύοντας ἀφαλίμενοι μεγάλη
μιὰ συνοδιὰ ἀπὸ πεβαμένους. Ἀναίμενα λοὺ πεβα-
τοὺς τσέμπαλα, καὶ μὲ τὶ χεντουκλωμένη τοὺς φέμε-
λες καὶ τὰ χρυσᾶ, καὶ μὲ τὶ χεντουκλωμένη τοὺς φέμε-
ξιτανὰ τρία ἀδέρφια οἱ Ζιουζιανοῦδες, ὁ Χεῖλος,
ὁ Ἅμπος, καὶ ὁ Γιώργης, ποὺ ἤθελαν νὰ ἀφεντέψουν
λὸν Παῦλο καὶ λοὺς δύο ἀφαλιμένους ἤθελαν
σὰν ἀφαλιμένοι τρία λό μαντέψω.
Ὁ γκιταλεμένος τσαγουδιστὴς μὲ τὰ μάτια καλὰ φανάρι.
Ποὺ ἄνοιγε μάτι σπουδαῖο! Ἔλαμπε λιγυρὸν τὰ τσιμπέλια
ἢ μὲ μεγάλα λοὺ Πλατάνου.–
Ὅλοι οἱ μουσικοὶ λό μεγάλο καὶ μικρὸ τὸν ἔνοιωθαν
κι' οἱ τσοχαντάρηδες καὶ δὲ θὰ σταμάτησε ὁ σκοπός. Τί νὰ
κάμῃ ὁ καημένος;

---

(12) *χάμι* ἀγνωστ. = κάτω, *χαμαιτάω* = κάτω, μιλάω σιγανά

Ὁ τραγουδιστής.

Πᾶν νὰ ἰούλη τὸ σουρίζη ἡ αὐλή ὅλη δὲν τοὺς περιτρεοῦσαν αἰμαλιγίνια ἀμμὰ θάναλος. Ἡ συνοδιὰ ὅσο ψυχαίνε καὶ βγαίνε ὅσο σκιώνε καὶ βγαίνε, κι' ἡ καρδιά τοὺ τραγουδιστῆ χλωνόσε δυνατὰ σὰ νἄθελε νὰ σπάλη. Σύγκοντε βγαίνε κι' αὐτὸ ὅλοντε φαίνεται κ' ἐμένα καὶ τὸ παίδεμα τοῦ Γιαννίνου. κι' ὅλους ὅσους ἀκούονταν ὁ τραγουδιστὴς μὲ γκαρίσματα μὲ κ' ἔτσι θὰ παλαίφανε νὰ βγοῦνε τοὺ τειὶ Ζιουγανέους καὶ τοὺς παραφέραν τὰ κουέντα καὶ τὰ Ζαγόρια (13) καὶ τὴ βεντιὰ τοὺς καὶ τὴν ἀντρεία τοὺς οἱ μόνοι δουζιτῆς ποὺ βρίσκονταν ὁλίν Ἤπειρο (14) λίγες δεκαπέντε δρόμοι ἔρεν ἀκόμα ἀπ' ἐκεῖ ποὺ βρίσκονταν ἡ συνοδιὰ ἂν ἔκλεναν βεβαίως ὁ τραγουδιστής.

Ἡ συγκίνησή τους ποὺ ἔβγαινε τέλεα ἀδέσφιγτη τοὺς δουζιτῆς τουρκοφάγους νὰ σκιώνουν ζέγνοιαν δλοι καὶ ξαφνοφοβεμένοι ὁλοὶ τὴν ἀρματιά, κι' ἡ ἀδυναμιά τους ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ τοὺς κρατᾶ ἀντοὺς ἐσέρνε χάνονταν ἀμέσως κι' ἐκεῖνοι οἱ τρεῖς μὲ ἀλλόφρονα μαγουλάκια τοὺς τρέχαν γλόσσαν σ' ἕνα κῦδος τραγούδι τραγουδιγμένο ποὺ γνωρὸ ποὺ οἱ λύκοι του μὲ τὰν καρμένο ἀπὸ διάφορα ἐθνικὰ τραγούδια ποὺ μᾶς ἔμεναν.

---

(13) Ἐνοεῖται τὴ Ἤπειρος.

(14) Τότε μόνον οἱ Ζιουγαναῖοι βεβαιονταν, γιατὶ ὅμως ἤρθε κι' ἕνας ἐγκάρδιος τοῦ Μάρκου Μπότσαρη ποὺ τὸν εἶχαν πάει σχεδὸν οἱ Ἀρβανίτες καὶ ἐμαλώθηκε μὲ τὸ χεριὸ Παζιοχῶρι κοντὰ λιγώτερο ἀπὸ δυὸ ὥρες ἀπόστασι ἀπὸ τὸ Μπουτσάρι ποὺ ἔχουν σήμερα.

Γιαννίνα Δημήτρα

αυτός νά τραγουδήσῃ τούς γάμους καί δλή κοινωνία καί δλής διαμερδάσεις τῶν μοιρῶν καί τῶν κοσμάδων τοῦ Γιαννίνου καί τῆς Αρβανιτιᾶς. Θά κουμαντήσῃ ὡς δέν ἐφύτεχε μεδοξού δλού διαβάτες νά σερνοῦσαν ἀπό μυροβολιᾶ του, αὐτός τό τραγούδι γιά γιά ἀγγελική γυνή ἐναίνα σέ παίδι τραγουδιοῦ. Καί ἔφαγε τό τραγούδι:

«Γιά ἰδέτε τρία ἀγγελικά μοιρολατίνα,
«Πού κάνα γιά τό μανδῆλι, ὅλον σέ κουνιζει,
«Γιά ἰδέτε τρία ἀγγελικά κυπαρισσομάγια.
«Ποῦ γιά λοχίζουν αὐγερινό γιά μέρα λιθαρίτσια.
«Φέν σάν μαζοῦνε γιά μαγό, μ' οὐδέ γι' ἀμαρτωλίκια,
«Μόν σάν μαζοῦν γιά περήφανοι....

Οἱ τζοχαντάρεοι γυρίζαν ἐξεμινιά, ἀφέ ὄχι καί τόσα ὥστε νά κουμαντοῦν ἀπό τά δόματα τοῦ τραγουδιοῦ. Τά τρία ἀδέρφια ὅμως γυρίσαν μέ γυναῖκα τοῦ τραγουδιοῦ, πού εἶχε μεγάλον λό σπίτιον, κι' ἄμοναν κοντά τοῦ τραγουδιοῦ, πού τούς φάντασε μέν τήν τύχη μεγαλύτους, μέ τό κύπαρμα συνεννοήθηκαν καί σέ μιά λυγμή μετάχτηκαν μέσα ἀπό τούς δύο τζοχαντάρεους πού τούς συνόδευαν καί πῆραν φλεβοτά Γιάννινα ὅπου τά κουμασμένα τ' ἄλογα τῶν τζοχαντάρεων δέ μποροῦσαν νά τούς φέρουν ἀπό τό κουτό. - Οἱ τζοχαντάρεοι ὅμο νά κατοφέβουν τό κύπαρμα, οἱ τρεῖς Ζιουγαλαῖοι εἶχαν μία ἀφαντοι.

Τήν ἄλλη μέρα οἱ Ζιουγαλαῖοι ~~βρ~~ βρίσκονται
ἀχαμνοί ἀό. Νέο-Σούλι κι' ἔβαναν κεφαλοῦρα μέ
λίς καλίμ ἀ'ζάγια τουρκιά ἀπό τά πλάννα οἱ
τζοχαντάρηδες ἀνάγγειλαν τό Πασᾶ-γύρισα ὅτι τάχα
οἱ Ζιουγαλαῖοι εἶταν κειρό φυγεῖοι ἀπό τό
Νέο Σούλι, κι' ὁ τζαμπουλιάς μέ τό τζαμπούλι
τά πλιαλέιτσια κρολά τού ξεμν-Πασᾶ τό μέ
τον διεταγήν κι' ἐσούσε μετέ.

«Διάβου οἱ κάμποι μάκερό κι' τά βουνά μάχαιρα
«Κι' οἱ Ζιουγαλαῖοι τά ἀκριά μά τούρκικα κεφάλια (15)

Ἕνας γκιάς ἄκουσε τό ζόρκα τού τζαμπούλι τού εἶπε:
Τί ἔχεις αὐτοῦ ἀρέ ἀναστοχαλούκη;
Τό τραγούδι τό ξέρει μακρυά κι' ἀκούρα τό κακό τον (16)
δέν τό ξέρη ἐκεῖ ἀπόσκοβα ἀπόμεινε ὁ τραμπούλης
βλέποντας ὅτι κάρα σοῦ ~~ἀπόμεινε~~ εἶχε κρόχαμα:
— Ἄχου τό ξέρει τό τζαμπούλι τσίλο! — τοῦ εἶπε ὁ γκιάς
μισοχαμογελῶντας καί κατέβασε ἕνα ἀλυσίνιο τσάι
μεγάλο ἐκεῖ. —

Χ. Χατζοβασίλη

(15) Αὐτό δέν τό κατέρθωσα γιά νά ἀντιγράψω τό ἀκόλου-
θο τοῦ Κοσοκοτζάκη, ἀλλά θέλοντα νά καταλάβω ἀπό τό
ξέρουν τά λουρκικά τραγούδια μου κρόσωπα
αὐτά τραγούδια κακά ἀπό ἀρματολούς δέν ἔχουν
χαρακτήρα νίκης χειλιάδων ἐναντίον τούρκων, διότι κά-
τοια τραγούδια τραγουδιοῦνται ὅλων ἤσυχα καί δέν κάνουν
ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν κι' αὐτοκαίγουν ὅλα τραγούδια
τέτοια τραγούδια αὐτοί ἀκροῦνται κι' ἐθνικοί μουσουλμά-
(16) νοι ἀπό θαυμασμό σέναν ἐχεινο γάμο ἔχει κακοτυχία
κι' ἕνας τουρκαλβανίτης κι' ὅταν κάποια ἕνα τραγούδι κου ἔχει.

«Βάστα τούς ναμπούρηδες μέ τούς σουγιάδες
δίνω δυό ὀκάδες τό μπαμπάκι τοῦ σπόρου
ἀπό ἀλεξάντρεια.
- Μή λές μου. Δημόνιος! Δίνω τόσες μέχρι
τό Μαγούλι τό ξέρεις. - - -

Ἐζέ S.

159/184 Α' ΟΡΔ. ΕΘΝΙΚΟ ΧΑΡΤΙ ΕΦ. "ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΒΗΜΑ" ΜΜ. ΜΑΡΤΙΟΥ 2ΤΡΕΧΟΝΤΟΣ Σ' ΜΠΛΟΚ ΧΑΡΤΟΔΕΤΗ ΑΠΟ ΑΝΑΔΟ ΣΧ. 35×23

Γιαννούλικα Δημητράκου

Η Λιμνή

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Γιαννίτικα Δημοτικά

Η Λειχά

Λειχά αφάνια θά 'ναι νύχια. Πολλές βορμοῦχες
θά Γιάννινα, μέ μαῦρα μαγνά, σάν ἔβενος, καί
μαῦρα μάτια, σάν σκοτάδι ἤτανε, ἔφερναν
τόνε αὐτό τ' ὄνομα.

Ἡ Λειχά ἤτανε τ' ὡραιότερο χανούμ μές σ'
ὅλα τά Γιάννινα, μέ τά δεκαοχτώ τζαμιά του. Καί
ὅλοι ἔβγαιναν ἔξω, νά τή δοῦν, νά χαρτέψουν
αὐτ' ἀνάστημα πού φόρεσε τόν τόπο παλαβωμένο, φέτσια ἀπ' γύναι-
κας ποτέ δέν εἴδανε τέτοιας ὀμορφιᾶς, τό 'μυγαρισμα μαῦρα μάτια,
σάν ἔλιωναν τόν ἀέρα πάλαβα σάν σεμπρένιο περιτύ,
καί ἀπ' ἐκεῖ τό ἀγέρωτο ἀπ' τή στράτα του, σάν σάν μετέωνε
τά μαῦρα σάν νερά τό μαγαμένο λάτσο φυλαρί τήν νύχτα,
καί δέν φαίνονταν σάν τά μεγάλα μαῦρα μάτια της, μέ τά
μακρυνά καί δροσερά φρύδια της, καί τά μαβρόχειρα
μαλλιαδά της, σάν ἡ νυχτωνιά μέ τή δική της, σάν τ' ἀδο-
κίμαστα μαγούλα της, σάν τά μοραϊτίκια χείλια της,
σάν τά μαργαρωμένα μασελαρίσια δόντια της, σάν τό
χιονάτο σῶμα της, σάν τ' ἀέρινο πάλαρο φόρεμά της,
πού ὁ ἀγέρωτος ἀπ' αὐτή της, σάν τά μαῦρα μαγ-
νά της, τά μαῦρα σάν τήν ἀνέβασμα σάν λέγες τά μυρα-
τά σπίτια της, πού ὅλοι ἔβγαιναν, λέγω, ἔξω σάν μετέωνε
φεγγάρι, σάν νά 'ταν ἀσυνήθεια, τόν παλαιό αὐτόν
αὐτό μαῦρο τά ἀρχοντόσπιτα τοῦ μεγάλου,
αὐτό τήν ἀνωφερένια μορφοδεσιά της, πού τήν
πού Πασᾶν καί τήν πού Πασᾶν, μ' ἄρματα αὐτ' ὁλη ἐ-
βγαν μέσα της ἡ ἀνωμαλία του.

— Χαρά σου, σοῦ θά 'ποῦν παίρνου τήν Λειχά,
τήν κόρη τοῦ Ἀλῆ ἄγα!

Πολλοί γυρίσαν θά Γιάννινα σά ὁ Ἀλῆ-ἄγας

ὁ στρατηγὸς μεγάλος "Κολοκοτρώνης" καὶ ἡ γυναῖκα
του, ἡ Νοῦρι-χανούμη δὲν ἦταν ἀληθινὴ γονέας τῆς
Λεϊλᾶς, ἀλλ' αὐτὸ δὲν σημειώθηκε γιατί ὁ
Σουλιώτης ἀπαρατεῖ τὴν γυναῖκα ἢ σημαίνει μὲ τὴν σύζυγο
τὴν ἴδιας τοῦ ἀνδρός, μ' ὅσο παλιόκαρδη καταφερτὴ εἶναι ἡ
γυναῖκα ἑνὸς βιρίου, τόσο ἀκαμάτερη σημαίνει ἡ σύζυγος
τοῦ. Βασιλοπούλες, ἢ τὸ ἀγγλικὸ φαβοριτοῦλες ἢ μαιτρεσσοῦ-
λες, ἀλλ' ἀφορμὴν φιλοχορίβα τοῦ Καυκάσου
ἰσοτιμῆ, ἀκαλαμιτῆ, ξυσμένες χριστιανοῦλες, ἀδελφοῦρο
αὐτὸ ἕνα ἀγάλιο φιλοχορίβο μποροῦσε νὰ γενῆ σημαῖ
μαρὰ ἕνα Σουλιώτη, θαὶ τὸν Μιχαὴλ τὸν Β.' ἢ ἕνα
Σουλιώτη-Σουλεϊμαῖ, ἢ ἕνα Σουλιῶτη-Σηλήμ. Ὁ βιρίος
εἶναι ὁ ἐρωτιδιασμένος αὐθρωπος τοῦ κόσμου, ὅ,τι
αὐτὸ τὸ βίτσιμα, ἐκεῖ ἀγγος, μὲ ὅλα νὰ μὴν ἔχῃ α-
δύνατο αὐτοκαὶ ἀδοφῆ, γιατὶ σὰν ἐκαίνου ἐμφιάζουν
τ' αὐθρώπια, καὶ πολλαδῶφ ἄλλη ἡ ὀμορφωσύνη ἐ-
ξήντη, ὅταν μιγαύῃ ἡ αὐτοκρατόρισσα ἀγροχῆ
τοῦ αὐτρός.

Ἔτσαι ἀγαπῶνό ἐμμανιτό σρόμια τὸ αὐτὸ ἡ Λεϊλά
ἔτσαι τὸ χάρια τοῦ Ἀγη-ᾶ, τοῦ Κολοκοτρώνη.
Κάλα' τὴν μεγάλη τῶν Ἑλλήνων ἐπανάστασι τοῦ
1821, ὁ Ἀγη-ᾶς, ὁ Κολοκοτρώνης, ἦταν σφαλιάρης
τοῦ πασᾶ τῶν Τρικκάλων Ὀσμάν, ποῦ φορμούσε
τὸ φοβερὸ Μπεηλόκι, τὸ ὁποῖο ἔμπαινε ἡ σπάθα-
τη ἐνιὰν ἄλογο τὴν νύχτα τοῦ Ἁγ-Δημήτρη, ποῦ
ἐπιολῆς ἦτανε γιορτὴ τοῦ ἁγίου, βρέθη τὸ
ἁγιὶ ἕνα μεγάλο μοιρολόγι, ἀπὸ ἑνὸς χρόνου,
σὰν ἔμαγε ἐκεῖνα οἱ ἄρχοντες τοῦ ἐπόλεμε-
τὴν Σουλιώτισσα μάνα, ἀνάρεσα ἐξ ὀρφῆς

σπῆς ἄλλες δυολυμπίες γυναῖκες αὐτὸ φαΐδι,
αὐτὴν ἐδιμμή, σὺν τρε αὐτὸς τὸ γιὰ ζαγαύτ
νὰ χωρίσῃ τὸ πεφάλι του σὲ δύο, θυμήθηκε, σὺν ἔδ-
χε φωτογραφία ἡ γυναίκα του, ἡ Νουριέ, νὰ ἔχῃ
σὰν ἀσφαλιά ἐκμαγεῖο γιὰ δούλα της νὰ ἔβγει
δέν τὸ σώλησε τὸ μοιβάλι, ἀλλὰ τὸ στρε αὐτὸ ἔ-
βαλε σὲ μιὰ σημαιοφόρα Μπολσεβίκα μικρο-
μάννα, σοῦ δὰ πῦφαρε εἰδὰ γιάννινα.

Αὐτὴ πῦφανερμένη Σουλιωτοῦλα ~~ἔβγαι~~
ἔβλαν τ' ἀσπίρια βουρκωτοῦλα Λεϊλά!

Ὁ ~~Αμ~~ Ἀμπ-ἀγᾶς, ὁ Κολοφάγος, τὴν ἀνόμασε Λεϊλά,
ὄνομα τῆς σεβαμένης ἀδερφῆς του, ἔβγι τὴν
θύμισε, χωρὶς μάμμα θρησκευτικὴ διαθύ-
νεση, αὐτὴν ἔφερε εἰδὰ γιάννινα. Ἀλλ' ἡ γυ-
ναῖκα του, ἡ Νουριέ, ἐμισοῦσε πόσο σοῦ τὴ
βλαβοσύλα, σοῦ τὴν ἔκανε ἐχθροπάϊδα της
ἔσωθεν δὲν φανερώνουσε, αὐτὴν μελαχρι-
νὴν σὰν ἀγριόγατα της, πόσο σοῦ σοῦ
λίγοι γκρίζον ὅλη δὲν ἔβλαν μεγαλοψυχία της γύρω.

Ἀλλὰ μὲ τὴ Λεϊλά δὲν γκρίζε ἔτσε αὐτὰ
αὐτὰ, γιατὶ σὺν ὁ Ἀμπ-ἀγᾶς, σὺν τὴ Νουριέ-χανούμ
τὴν μιχὲ φανερὰ σὲ σοῦ τὴν ἀσφάλεια της,
αὐτὴν σὰν βαν νὰ νομίσῃ τὴν Νουριέ-χανούμ
μάννα της αὐτὸν τὸν Ἀμπ-ἀγᾶ σφαίρα, ὅπως αὐτὸ
τοῦς μπορεῖ ἀκόμα ἔβγι, γιατὶ, αὐτὸ ἀδρύβηκε
τὴ χριστιανὴ Σουλιωτοῦλα μέσα σὲ μιὰ ἐκ-
κλησιὰ (~~τοῦ χριστιανισμοῦ~~) τοῦ χριστιανισμοῦ
τὸ χριστιανικὸ αὐτὸ καὶ τὸ Ἑλληνικό, σὰν

Αμηδινή Τουρνοσούλα, πού ἤτανε δόξα φαναριώτισσα μουσουλμάνα, σοδιμοροῦσε νά συνοικιάσῃ γιά τ' ὄνομα τοῦ Μιχαηλάκη απού τήν Τουρνιάς.

Σά ἤβαν δυσκολιά, δυσκολιά χρονῶν ἡ λεϊλά- ἐπῆσι ἀχί;- ὅταν ἀρραβώνιαζε μιά μέρα ἡ νομισμένη μυλέρια της, ἡ Νουριέ-Χανούμ, ἔβαφε ἀπό μιά-δυό βδομάδες σπίτι. Ἡμπρολογιέρα ἀπό τή Σουρμελοσούλα στῆς πλούσιους ἀπό τήν πόλη γιά τόν ἀλάνι ἐκεῖνη, σοῦ πόμενε ὅλη τήν αἴθρα φέρνει τόν Κόσμο, ὑπάρχει πάντα γιά τήν ἀγορά, φραγγιά σύνηθες γιά Τουρνοσούλα δόξα σοῦ, σοῦ τήν Πυρή ἤτανε μιά παμπάλαιη γιαλόπετρα της, ἡ Λουλφιέ Χανούμ, σοῦ ἀναμάσιγνε νά τῆς σῆ;

— Γιατί χολιέζεις παίδισσα ἔλει πούρτη Λεϊλά μου; Μααα! Οὔτε απού Ρωμιά σῶν εἶσουν δέν ἄπανος ἔλει! Πέθανε ἡ μάνα σου, πέθανε. Μιά απού δυό μέρες σαββαίνουν; Ἔλει θεῖος ὁ Θεμός μας, ὁ Ἀλάχς μας! Μήν πανῆς ἔλει.... ἐν ἀμαρτιά!

Ἔναν μῆνα ἔβαφα σπό τόν δωμάτιο τῆς Νουριές, ὁ Ἀλῆ Ἄγας, ὁ Κολοφάρης, ἀν τῆ ἔξηντάρη σπίτι γυρίσα, ἐφάνη-πάλι, ἐπιφήμησε, πολύ τήν Τουρκιά μοιρολόϊ, νά δώσῃ τήν Πυρή μέ τήν χαρά, τῆ ἡ χαρά δά αὐτόν νά ζήσα σαντράντη καί μαγιόλα σέο τόρμα. Αὐτό ἤτανε τό σπίτι συνοικιόμενο τοῦ δοῦ Τούρκους, τῆ ὄχι μόνο οἱ ἔξηντάρηδες τῆ οἱ ἑβδομηντάρηδες, ἀλλ' ἀπόμα καί οἱ ὀγδοντάρηδες σαντρωτοῦσι, ὅταν χηρέψουν

από την μια μοναχή, η την μια από τις αγάπες γυναίκες του, γιατί την άφησαν αυτές την γυναίκα τους, όσο τό 'βλεπε και αφρόπαιρνε, μ' όλο αρχαγγελικός είταν ένας Τούρκος αξιωματικός, όσο, όλα του λείψη η αγάπη γυναικεία του — έχει ανάγκη να 'ναι αντιπαθητική μια γυναίκα, και μεγάλα με παλάρη, και δυνατή με χαρακτήρα και με αμορφάδα.

Να φανταστής ο Αλή αγάς, σαν μαγεμένος, δεν είταν δύσκολος, αλλά σιγά να σάρη είδαν όλοι οι άλλοι. Έβγαλε μια τον νου του ένα μεγάλο αμορφο κορίτσι από την συνοικία της Λούβας, αλλά δεν το εύρισκε τόσο αμορφο, και τόσο μεγάλο, σαν την Λεϊλά. Συνέλαβε ένα άλλο από τα κορίτσια της Καραβλιάς, και ένα άλλο από την συνοικία του Κάστρου, υπερμεγέθη και αυτά στην αμορφιά, αλλά τι αυτά δεν έβλεπαν σε όλη την Λεϊλά! Και σερνάλας μες την αγορά από το νου του όλα τα μεγάλα και αμορφα χαρακτηρίσματα, που βρίσκουν μες τ' αστρονόμι για να μετρούν τα διαστήματα, και μη μπορώντας να ερμηνεύσουν, πάνω από την Λεϊλά, ώσπου σε μεγάλο του να σάρη γυναίκα του την Λεϊλά! Την Λεϊλά, που

θαυμάσιες, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ, ἀνάμεσα στοὺς, καὶ τὸν ἀγαποῦσε καὶ τὸν σεβόταν γιὰ ἀνάμεσα στὴν Λεϊλά, σύρθηκε σὲ δύσκολα καὶ σὲ ἐπικίνδυνα γιὰ τὸν θάνατο τῆς γυναίκας του, στὶς Νουριές, σὰν τὶν θεωροῦσε γιὰ μάννα της, τὶ αἰσθανόταν ὅμως τὴ βαριὰ θλίψη τοῦ ἀντάμα της!

Τὸ βράδυ ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα, σὰν ἀποφάσισε αὐτὸ ὁ Ἀλῆ ἄγας, ἔβγαλε ἀπὸ τὸν δάσος, συλλογίζηνε- συλλογίζηνε, καθὼς μὲς τὸ δωμάτιό του ἀκούσε τὸ σταλὶ νὰ βάνῃ, σοῦ τοῦ χρειάσανε μιὰ ὥρα περίπου ὕστερα, ἀπὸ τὸ μυαλό του καὶ χαμόγελο μορφοῦ του, καὶ σὰν ἔτσι ἔβγαλε φουφοῦλα ἕνα χαμόγελο δειλόφοβο καὶ ἀπόφασισε νὰ τὸ ξεμυστικωθῇ στὴν Λεϊλά. Ἔβγαλε αὐτὸ μόνο τὸ Θεὸς ὅση μὲ αὐτὴ ἤταν χρειά ζοντα ἀπόψια λόγια, καθόσια δυνατὴ ἀπόφαση νὰ τὴν κάνῃ μιὰ ὄμορφη ἀφεντικὴ ἀπάνω στὰ ὅ,τι ἤθελε ἐκεῖνα, ἀπὸ τὸν ὅ,τι ὅλους τοὺς ἐκεῖ γύρω ἔκανε ἡ Λεϊλά. Ὕστερα, βαρέθηκε νὰ συλλογίζεται, νὰ φαίξῃ ἀπάνω τὸ μαξιλάρι του καὶ νὰ κοιμηθῇ μαζὶ μὲ τὴν μικρὴ τὴν ἀδερφή. Ἀλλὰ, σὲρ δόλος τὸ θάρρος, δὲν μπόρεσε νὰ μιλήσῃ μέλι. Ξημερώνοντας τὸ θάρρος του, σὰν λαβωμένο φίδι, τοῦ ἔδωκε πόνοχα. Ὁ νοῦς του ἔβγαλε ὅλη τὴν ἀπόφασή του στὴν Λεϊλά. Τὸ δυσκολεμένο, τὸ σκοτεινό, τὴν ἀγαλλίαση αὐτή, τὸ κάθαρο, ὅλα τὰ φιάννινα, τὴν λίμπη μὲς τὸν ἥλιο, τὸ λάμπον, χαρά-χαρά ὁ Κόσμος ὅλος ἔβγαλαν χαμόγελο τὸ ὀλόφωτο τοῦ τὴν Λεϊλά! Τόσο μπόρεσε ξανανιώσῃ ἡ καρδιά

τὴν χωρατὴ αὐτὴ τοῦ Ἔρωτα! Τὸ σόδια τῆς Λιῒλας
σαλούσαν ἀσσούνα δὲν ἦτ, καὶ τὸ μεφάλι της
ἔφλανε μὲ τὰ σδροάϊνια καὶ τὸ φόφτμα, σουρασσούνα
τὴ σόδ τὴ φιγγάρι, σουρασσούνα τὴ σόδ τοῦ γῆτο, σουρασσούνα
τὴ σόδ τὴ λαδάρια! Θὰ μοροῦσε νὰ ἐσφέρη
σπὸ τὴν ἐρωτικὴ φλόγα, σοὺχε ἀνάψαι μές στὸ
σπῆθια του, τὴ ἐπρεπε νὰ δοσῆ ἕνα λῆξι ἐπαϊνητὴ
νύχτα: ἢ νὰ φανερωθῆ τὸν φλογερὸ ἐρωτα στὴν Λεϊ-
λὰ ἢ νὰ σωσῆ! Ἡ λύσα, ἢ τ' ἄλλο! Μέσ' ἀρχὴ στὴ
χωρούδα, φοβερὸ δίλημμα! Καὶ σροτίμησε τὸ σρῶτο:
νὰ τῆς φανερωθῆ τὸν ἔρωτά του, τὴ αὐτὸ νομίζοντας
σαθάρα της, νὰ τὴ φανερωθῆ σροσωπικὴ της, ἐσοφίζοῦ
ἄλλρα της! Κ' ἔλα, ἀσσούνα στὴν ἐρωτικὴ τὸν σρῶ-
τη, ἄρχισε νὰ ξεφωνίζη δυνατὰ-δυνατὰ μὲς σ' ἀ-
ψιλὰ μεσάνυχτα, σὰν νὰ μυλύνανε τὴ μὴ τὸν ζῶ
σασσοῦο φοβερὸ σοιχιό:

— Λεϊλααααααα! Λεϊλαααααα! Λεϊλαααα-
ααά! —

Πλαχτὴ τὴ Λεϊλὰ ἀφοσαγκάλιασε σαὶ μεσόμπη
ζωὴ τὸ ἀρσωμά της, καὶ τὸν ἀσσάντησε:

— Ἔρωτα, ἀδελφέ μου! Ἀμέσως ἀδελφὰ μου!

Καὶ μεσαίνοντας σὸ δωμάτιο τὸν Ἀγγάρα, δόντα-
ληγε μὲ φόβο καὶ λαχτάρα:

— Τί μὲ σασσάζεις, ἀδελφέ μου, καὶ σοῦ μὲ πῆρε;

— Δὲν εἶμαι ἀδελφός! (Λιγοσάϊτησε σοβαρὸ
ὁ Ἀγγάρας) Μὲν μοῦ μροάφτη σμιὰ ἀδελφὴ

σου.... Δεν είμαι εγώ αδερφή σου.... Τ' αδιανοήτου, Λεϊλά μου; Δεν είμαι εγώ αδερφή σου!
Και το φρόσωπό του βυθάνει χαμηλά, πάρα πολύ, στη μικρή βάρκα του εβραϊκού καλυβιού, σύμφωνα με όλα τα φιλικά του χρέη.

— Τρελλάθηκες, αδερφή μου; Τ' είν' αυτά που μούδες, αδερφή μου; Τι μιλάσαδες, αδερφή μου, και μου δίνει τόσα λόγια; Τόσα αγαπημένα λόγια; Τι παιδί θα μπορούσε και μου τα δίνει αυτά, αδερφή μου; Δεν φτάνει το παιδί, σήμερα τη μάννα μου; Μου χρειάζεται κι άλλο;

Σώπασε, η αγάπη η Λεϊλά, κι αυτός ο καημός κι ο πόνος, την κάνει δειλή:

— Σώπα μωρέ! Κι έχω να σου ξηγήσω για να το μάθεις όλο δεν μ' έχεις αδερφή σου και σ' αγαπώ πιότερο από μένα! Είναι αλήθεια να το μάθεις το χαμένο! Λείπει τίποτα μου!

— Ψέματα λες! Ψέματα! Εγώ σου αδερφή μου κι όχι η δικιά σου, η Λεϊλά. Έχουμε ο νους σου και μου γι' αυτά!

Τότε ο Αρή-Αγάς σηκώθηκε από τη θέση του μισοπλάγια:

— Μα τον αγιοσυμπόρη μας, τον Μωαμέθη! Δεν είσαι δικιά μου, κι όλα δικά μου μας μαρτύρια, της γυναίκας μου, της Νουριέ-Σαχρίλ νάχη!

---

1. Φόρεσε το γιασεμάκι, την παλάσπρα, γιατί οι γυναίκες και τα παιδιά τους τυφλώνει, ώσπου τον 14 έτη, ευκολάρεσα το φρόσωπό της μικρούλα αλλά ξένοια (μουσουλμάνα).

~~2. Προφήτης.~~

~~3. Μαχομετάνος.~~

~~4. Νάναι ανθισμένη.~~

Μουχρώσου, σοῦ εἶπα, γιατ' ἤτανε μιὰ μουνάχη νὰ εἶναι μωροδιά σ' ἕνανε ξένον ἀρνούχωτη, μὰ ἐγὼ νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἱστορία σου, γιὰ νὰ καταλάβῃς ὅλη δική μ' ἔχει φαλτέρα, μὰ ὕστε μὰ γρὶ σ' ἐχῶ θυμαθέρα....

Κι' ἡ Λειλά, ἔλαμπε ἀπὸ τὴν χαρουμὴ ἀποκάμωμη, σοῦ ἦς ἔσανε ὁ Ἀμὴ ἀγᾶς, γιατὶ δὲν μωρούσε σὰν νὰ ὁρμοδῇ ὑστερικὰ δ' ὄνομα τοῦ Πεϊγαμπάρη, τοῦ Μωαμέθη, ἀρχαζε ὁλοῦθε μωροδιά της, σὰν ποὺ ἔκαμε κ' ἐρώ σινοῦ της καὶ ἐλάθη μὲ ἀμμάρτη δίχα δὲν ἐρώση τοῦ Ἀμὴ ἀγᾶ.

— Λειλά! (τὴν εἶπε σοβαρὰ ὁ Ἀμὴ ἀγᾶς) μὴν ἀλλιώσαι ὀρδὲ καὶ πουρέβῃς τὰ σοδέρια σου. Κοίταξε δὲν ἐρώση ν' ἀποδῇς μὲ πούχια σὺς ἴσους σὰ χέρια μου καὶ ἀμαρτήσῃς θυμαθέρα μου....

Ἡ Λειλὰ σταμάτησε κ' ἔβγαλε τὸν πιρουνό, σήκωσε τὸ μεφᾶλι της ἐπάνω τὸν ἀμμάρτη. Ἕνα μῶνο φρὶν μὲ χαΐσῃ τὴν μιλιά της καὶ τὸν ἔπιασε μὲ μιὰ ρεζάλα δάκρυα, τώρα ποὺ ἔχάνε καὶ τὸν ἀδέρφια της, καὶ τὸ σπίτι της βέβαια, κι' ἀρχίνε "ερημη καὶ φτωχή! "Ενα μεγάλο βουβάρο, σὰν ἀδιάβατο χάος, ἀνοίχτηκε μπροστὰ στὰ πόδια της, καὶ τὴν ἔφαβοῦσε γιὰ μιγαμῆτη κάθε, πα! Σταλιάζ!

Ἀκολουθεῖ.

Κι ὁ Ἁη-Γιάννης ξαναλάβανε:

— "..... Βουρκώσανε οἱ Τοῦρκοι ὁλόμεσο-λόγι καὶ λύχαμε ὡσὰ σμύνο ἀὸ ὅλες μὲς μεριές: ὁ Κουλαχτ-σαβίας, μὲ τοὺς Ἀναβησήσιους, κι' ὁ Ὀμὲρ Βρυόνης μὲ τοὺς Ἀρβανίτες, ἀπὸ τὴν Δημιά, κι' ὁ Ἰμφραΐμ σαβιὰς ἀὸ τὴν Θάλασσα μὲ τοὺς Ἀραπάδες. Οἱ Ρωμιοὶ; ξαγκῶνες καὶ Μεσολογγίτες, Ἀρματωλοὶ καὶ Κλέφτες, ἀφοῦ ἔβγαν καὶ τὸ ντουφέκι τους μονομιᾶς, ἀποφάσισαν νὰ βγοῦν τὴ νύχτα ἀὸ τὸ πόρτο τοῦ Μεσολογγιοῦ κρυφά, μ' ὅλα τους τὰ γυναικόπαιδα, γιατὶ, σὰν ἔμαθαν, θὰ τοὺς σουβάρνανε ὅλους σιγάνου. Ἀλλ' ἐκεῖνοι μύχαμαν μόνοι τους σπιτάκι τους, καὶ σὰν νύχτα θάβγαινάν, ἀὸ ἕνα γρόμμα, σὰν ἔβγαιν γιὰ τὸν παλιὸ Καραϊσκάκη, καὶ τὸ πολὺ σμύνο, μὲ ὅλαν, καλὰ τὰ μεγάλα, σὰν οὐζὲ βγὰ-βγὰ ἀπ' ὅλα τοῦ Κάβρου, ἐμεῖς μύριζόμαν ὅλοι ξάγρυπνοι καὶ φυλάγαμαν μὲ τ' ὄμορφα τὸ χῶρο νὰ τοὺς χτυπήσωμε .... ".

Ἡ Λιόλια, λένε, χωρὶς νὰ θέλῃ πιόδε καὶ φαίνοταν σὰν νὰ μὴν καταλάβαινε ἀὸ ὅ,τι ἔλεγε ὁ Ἁη-Γιάννης. Ὁ Ἁη-Γιάννης ξαναλάβανε:

— "... Ἀμὰ βγῆκαν οἱ Ρωμιοὶ μ' ὅλα τὰ γυναικόπαιδά τους, μύχη σκιάν, οἱ Τοῦρκοι,

ασάνα του και συστή σαρκα σαρκούς. Άντρες, γυναίκες και φαμελιά, κι' από όσους χρόνια σου, οι χριστιανοί φάνηκαν πρός τα έξω, νομίζοντας ότι δ' απάρχουν τον καστελάνο Καραϊσμάη, κι' οι άγιοι νύφες ξανακαμωτήσουν μέσα στο πάνερο. Την άλλη μέρα, έπιασε, σου χάλασαν τα μονάρια των συστημάτων για να βρούμε αφάνα του χριστού, αδειρνιά και χρυσαφικά, όπου να έ-βάνα, ασαφάνια την χρονιά, από αύτα στην συστημένη Σουλιώτισσα μου να σου- γυρίσουν από τα φορέματα τα. Την ώρα που έσαν Σουλιώτισσα, και στα συστημένα Γαβρι-φια σου, σύντροφες, γιατί δεν ξανοίξει η μάνα σου να σε βυζάξη. Σε λυπήθηκα, βαν αγαπητός Βούρκος, σου είμουν, σε όπου μαζή μου, έδωκα σε μια μι-κρομάννα, σου σαν σαρκοι σκλάβα στο Τσιο μέρος, για να σε βυσάνη, ε' ανόμασα Λεϊλά, κι' όπου μας έδω, ε' έφερα μαζή μας την βυζάρα σου, στο σπίτι μου και ε' δωκα την αγαπητή σύζυγο του νδερχαμπάρη μας, του Μπαρμέκ, χωρίς να σου στεί σε έσου, κι' έβαι σέρασα για' δυαλέρα μου, χωρίς να έχουν.

Τα Χριστούγεννα δόγια δε Χρι-άγια μένουν σαν βουνά την καρδιά την Λεϊλάς και την επιανε να αι-ρεθούν. Συνέβηκε ορθή και του πάει κοντά κι' είπαν:

— Έχω δίκιο, αγά μου, να δεν σε σου είμαι

ξένη, καὶ δὲν ἔχω καλύβα, ἀφοῦ κάνας σου
δὲν μοιάζεις. Πρέπει, δὲν εἶσαι καὶ δὲν μ' ἐχεις
ἀνάγκη! Ἐμπρὸς ξένος ἕνας φρόσ τὸν ἄλλον, ἐγὼ
μὴν ἀφιλοτιμήσου σου, ὅλες μὲ τὴ χαμηλὴ Νοικοκυρά-χανούμ
μ' αὐτὲς τὶ ὅλες, καὶ ὅλες μὲ ἐμὲ εἶν' αὐτὰ ὅλες! Ξ
Ξένος κάμνεις καὶ μ' αὐτήν.... Θὰ μοῦνα μὲν
αὐτή, ὅλες θὰ καλύβα δὲν πᾶμε!....
Καὶ λέγοντας αὐτὰ ἔπιανε τὰ φύλλη.

— Μὴν φεύγη Λεϊλά! (Τὸν ἔπιασε χαμηλὰ ὁ Ἀλῆ-ἄγας).
Σᾶσου! ἔχω νὰ σου πῶ πολλὰ λόγια. Ἔλα-
δὲς, ὅπως σοῦ εἶπα, καὶ ὅσο θὰ καλοϊσαβες, ἀλλὰ
μὲ αὐτὸ τίποτα δὲν μπορῶ νὰ ζήσω, ἀγαπῶ σένα, σὲ
νόμιζα ὅλη μέρα μὲ τὰ σύννεφα.... Ἄκουσε...:
Θὰ μάνω σε... παλάτια καὶ θὰ καλύβα καὶ καλέσα...
... θὰ μάνω σε σουλτάνο!....
Ἀπόλυσε τὰ Λεϊλὰ τὰ ἐλεύτερα δέξια τοῦ Ἀλῆ ἄγα,
σοῦβαν ἔπιασε καλύβα της μὲ λίγες ἁγριές φρέ,
ἀπόλαυσε μιὰ ὥρα ἀγάπη, καὶ μιὰ ὥρα
χαρά, σὰ τὸν πρέπει νὰ πάρη ἀγαπό. Θὲ μπορέσει
νὰ βρῆ ἀπαλάγμη ἀπόλυση νὰ τοῦ δώσῃ, καὶ τὸν
μιὰ μεριά, καὶ δὲν φόβαται παρὰ-παρά· ἡ καρδιά της
καὶ τὸν ἄλλη. Ἐξ ἴσου ἄκουα ἀγάπαται καὶ, ἀπὸ τὴν
Ἀλήσουσα βοηθῆ τὸ ἄφιση, βοῦν ἀναφαγιερένη, πὸ νο-
μίζ μπορῶ καλύβα της, μὲ λίγες ἁγριές, βὸ φαίνεται
ὅλη ἀρχίς νὰ δοκιμάσου, νὰ χάνῃ τὸν ἀνθρωπίνη του
μορφή, καὶ νὰ μεταμορφώνεται σὲ ἕνα ἀγρίο

φιλή, σου άνοιγε το δόμα σου να ξαναφάγη, μή απ' τη σκληρότητα - σκληρότητα μα' να μπορέσης να βγη δω' το δόμα του να' ναι!

— Γιατί θ' αφανίσουν έτσι καλή σαν αυτούλα, λιγό; (Την ρώτησε ο Άγιος αγάς). Ποιος σε βρήκε, εσύ, άπρα σου μαγούρικον από μένα; Μ' ημένα δε σταράτη μαγλιρα σαρα' μή πάθε άλλον. Κι' εμί το 'διο μου σένα εσπιτή μου ξώρας και σε ξώρα.

Η αποσπάση την δική λιγά' τη άλλον θυμωσούρα, χριστιανή, και μεγάλου δουλειάδα, μ' όχι Τουρκοσυνά, μ' όλη οι γονοί της και η' αδέρφια της άλλον σπιτεμένοι από τό Τούρκικο στην Εξοδο του Μεσολογγιού, την έκανε δική της δυστυχή αξιοπαράπονη. Εχε ξανθήση μέσα την όψη της ο φρικτοπαθημένος αλαφρούς, και παλαιόρημένος το σχέδιο της αυτοφυάς της, έδωκε αυτή την αποφάση στον Άγη αγά.

— Αγάπα μου, αγά μου.... Στην σε' φρω άλλον μαγλιρον άπρα από την οικογένεια σου. Φύγαμε να σου, μ' όλα μ' εσύ σαλέρα σου.

Αμα' σήκωσε αυτή την αποφάση ο Άγη αγάς, ο Κολήγας την ώρα και την δυστυχή, σου 'χε βγη μυρο-

Αλλ' η Λιμή και τον περιφρονεί, απόμα και τον μέρα και την νύχτα, σπίτι σπιτάκι η γυναίκα του, η Νορίτσ.

Την ίδια νύχτα έφυγε η Λιμή από το σπίτι του Αγά-Αγα και σπίτι στη μαγεμένη μελόντισσα της, την Φαλμή, για να μείνη εκεί τη μέρα του γάμου της και την άλλη μέρα, όπου και τα άλογα όλης αγνώστου απόμα έπρεπε οι Εφημερίδες, έφεσαν όλα τα Γιάννινα δυό τρεις μέρες μετά την άλλη, ότι η Λιμή δεν έβαλε φωτιά τον Αγά-Αγα, τον Κολφάζον, μα όλο Αγά-Αγα, ο Κολφάζος, φαλμεύοντας την Λιμή την νυφιατική, μπήκανε, και δαγκώσανε δυό βόλια, τα χωρία που όλα τα επάνω απόμα Τουρκογιαννιώτισσα.

Ξαναπέρασε ο εξυπνάρης Αγά-Αγας, ο Κολφάζος, από την αυλή χαρά του. Βεβαιώθηκε και νόμισε ότι δεν φαίνεται τίποτα μα όλη αγάπη η σπίτια μέσα του. Και όσον τον ενχαίρανε, για τον ρημαλέμενο γάμο την με την Λιμή, απαντούσε:

— Ο Θεός[1] με οι πράνε, ο Θεός σώνε με βάλουνε.

Και με αυτό εννοούσε τον δάσκαλο της γυναίκας την Νορίτσ και τον εδικό μου γάμο τα με την Λιμή. Την Βαρβάρα η αδερφή μου έγινε η δρόμο παιδική βαλή του γάμου

1/ Οι Τουρκογιαννιώτες προφέρουν την λέξη Θεός Θεός.

μετ' τὸν ἡμέρα[1] τῆς συνοικίας Σερφετζῆ,[2] μὲ τὸν
φροντιστὴ μου, μ' ὅλα τὰ μαμέλια διάφανα συνοφρίνια,
μαρφίλες, δαχτυλίδια, ἐρωτόφια, ὀμυσίδες, βραχιόλια
μὲ ὅλα τ' ἀδιαπέραστα σερμπέλια, φυλιόφιαλα, μὲ κάρδο-
να φαγιᾶ, καὶ φροντίνι λάβες, ποὺ τὸ ἀγαποῦσε
τὸ θεὸ σοφὸ ὁ Ἅγιος Ἄγας, ἀπὸ τὰ μικρά του χρόνια,
ὅταν νὰ σουφαγιπιασθῆς Κολοφάγος τὸ τόνι ὁρμο.
Ὅταν λίγιωνε τὸ φαγοπότι μ' ὅσους ἤρθανε δίν
νύχια οἱ μαγεμένοι, δικοί μου φίλοι, γιὰ τὰ
βοΐδια του, μὲ ἔμειναν μονάχοι ὁ γαμπρὸς
μὲ τὴ νύφη, ἔμεινα κι ἐγὼ γιὰ λίγο ἀπ' ὅξω
καὶ τὴν θάλαρα τοῦ σπιτιοῦ, καὶ μοῦ 'πε νὰ φο-
βερίσω, ὅπως ἔπρεπε, ὁλόγυρα θάλασσα, ἕως τὸν
θεριέψανε οἱ νυμφόμουτοι Ἅγιοι Ἄγας. Μοιάζουλας
ἐγὼ ἐκεῖνος τὸ δόρο σὲ ὅλη τὴν καιρὸ τὸν
θυμᾶ-θυμᾶ τὸν Ἅγιο Ἄγα.

— Ἀχᾶ μου[3] καὶ θυμήθην ἄλφα! Χριστιανοί
καὶ Ρωμαῖοι εἴστε γονεῖς μου;

— Χριστιανοί καὶ Ρωμαῖοι, γιὰ σᾶς ἐκεῖνος
τζοβαΐρι,[4] μοῦ! Τὸν ἀδελάβες ἐμεῖς ἔρωτα.

— Καὶ τ' ὄνομά μου;

Ἐκεῖνος ἐθυμήθη ὁλόγυρο φοβερό.

---

1. Ἔφη μάρτυς
2. Σερβέτι-μαχαλᾶς, ὅλοι Τοῦρκοι ἦταν, ὅπου τὰ σαμπά μπαρμπέρικα τῶν
παλιῶν διαμπαλάδων, τὰ θεριέψανε λιθόκτιστα.
3) Κύριέ μου, παναγία μου.
4) Χριστιανικό μου.

— Καὶ τ' ἀδέρφια, (τὸ σκοτώσανε ἀπάνω) καὶ τὸ συγγενολόϊ σου, ὅλοι οἱ δικοί σου, ἔτσι Χριστιανοὶ καὶ Ρωμιοί, ὅλοι μωαμεθανοί.... Ἀλλ' ἕνα, ποὺ δὲν γνώριζε ἴδια καμμιὰ μιὰ λέξη, ἐξαφνικὰ ὁ Θεὸς καὶ τοῦ ἄνοιξε τὰ χείλια του γιὰ νὰ μάθῃ μονομιᾶς, τούρκικα, καὶ νὰ εἰσέλθῃ στὴν ψυχή σου....

— Κι' ἐγὼ Χριστιανή, Ρωμιοπούλα, καὶ μωαμέθισσα ἔγινα, ἀγάπη μου, μητέρα σύκωτά μου;

— Τ' εἶν'; — αὐτὰ τὰ 'μου ἔχασα, σοῦρτε πάνω μέσα μου, φῶς τῶν ματιῶν μου, καὶ δὲν ἔρχεσαι στὴν ἀγκαλιά μου; Αὐτὰ ὅλα τὰ 'χω σὰν ὄνειρο, δεκάξη χρονῶν δουλειά.... Χριστιανή, Ρωμιοπούλα καὶ μωαμέθισσα πιὰ σὲ ἔχω, λυγάτη, στὴν ψυχή μου.... Σκότωσέ τα αὐτὰ μέσα στὴν ἀγκαλιά μου!

— Ποιὸς θὰ σκότωνε τοὺς γονεῖς σου καὶ τ' ἀδέρφια μου, ἀγάπη μου, μητέρα σύκωτά μου;

— Δὲν καταλαβαίνεις σιόϊ τὸ σκότωσε; Ἐμεῖς οἱ Τοῦρκοι, τὸ σκοτώσαμε, γιὰ χρυσή σου ψυχή νὰ γίνῃς ἐσύ μωαμεθάνα, Τούρκισσα μὲ ὅσες ἄκρα τῆς καρδιᾶς μου. Τὸ ἀνάστημα ὁ Ἅγιος ἄγρα μὲ πάθος ὁλόχαρα, δόξα τὸ Θεό, τὸν ἀληθινό διάφορο. Ἡ λυγερὴ ἀνάστημα λίγες στιγμὲς αὐτὴ τὴ

νὰ σὲ ἀναστρέψει ἡ ἴδια τὴν ὥρα ἐκείνη καὶ ἐκεῖ
ἀγαπολαύσεις ἐρωτήσεις, σχεδιάζοντάς τον μὲ ὅλη
τὴν ψυχικὴ τοῦ ἀρρενικὴ ὡραιότητά του.

— Τούρκοι εἶναι οἱ ἀφεντικά σου, αἰχμάλωτε μου
βυτί;

Καὶ τὸν ἀντίκρισε ὀλόβολον μὲ τὸ μαγικό χαμόγελό
του.

— Χ-χαμέ-σύ-Ἀλλάχ! (1) Τοῦρκοι εἶμαι καὶ Τοῦρκος
θὰ πεθάνω, κυρά μου!

Τὴν αὐθάδειά του ἐκείνη ποτὲ δὲν τὴν ἔχει ἀγαπήσει ὁ Καλοφαγᾶς,
κι ἡ Λιῶβὰ ρίχτηκε στὰ πόδια του, σὰν ἔφτασε, σὰν
χαμένη ὅλη φρόνιμα, προλέγοντας ἕνα μυστικό μα-
χαίρι ὁλόδικό της χέρι, σὰν τύχει κι τότε μυριμήσει
κάθε ἀδύναμό τὸ φορέματό του καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ
τύπου τὸ παφτάλι καὶ τὸ σπάζει κομμάτια, σὰν
κοροϊδεύει!

— Τὸ αἷμα τῶν γονιῶν μου καὶ τῶν ἀδερφιῶν
μου, ἐκδικήσου!

Βρυχήθηκε, σὰν λιονταρίνα ἡ Λιῶβὰ καὶ, βου-
τηγμένη ὁλόκορμη τὸ αἷμα, ἄνοιξε τὰ χέρια
καὶ τὴν ἔσμιξε καὶ ἁρμάδιασε τὴν ἴδια ὁλόξερη
πρόξενιὰ καὶ χύθηκε στὸν ἕνα Ἀγωνιάτη, τὸν Σπυρίνα,
ἄνδρωσε μὲ μαγάρα του καὶ μὲ μιὰ μεγάλη δόξη,
σὰν ἔφτιανε καὶ μόνη ἀπόρια θανατικά. Τὸ ὄνομά
του ὁλά Γιάννινα, σὰν καὶ σήμερα σβοῦνται ὁλόκληρα

(1) Δόξα τῷ Θεῷ. Φράση ἀγωνιάτικη ἐκ παρόμοιας ἐφωνήθη.

χρόνια. Κι από τὴν ἐποχή, ποὺ ἔγινε τὸ δράμα, ποὺ περιγράφω.

Πόσο καλὸ χωριό, τὴν αὐγούστα ἡ ἄκρα μὲ τὸ γιαλό, ξέπνοες δὲν πρόξενο καὶ ἀπὸ τὴν ἀφορισμό.

Βγαίνοντας ἔτσι ὁ Πρόξενος τὴν ρώτησε εἰρωνικά: — Τί θὰ μᾶς φέρῃ, Κυριακούλα, σὲ πρόξενο μὲ αὐτὴ τὴν ἄκρα; Τί φόνια ἔκανες ποὺ πᾶς νὰ ἔλθῃ βοσκημένη στὰ σύνορα; Ἡ λείψανα μοιράζεις σὲ λίγες ὧρες ὅλη τὴν ἱστορία, καὶ σὲ λίγο σοῦ τὴν φέρνει;

— ... Ἤρθε νὰ μοῦ δείξῃ τὸ Μεσολόγγι νὰ μοῦ ἐμπιστευθῇ καὶ νὰ φιλήσω τὸ χῶμα, ποὺ σθύνει τὸ αἷμα τῶν γονιῶν μου καὶ τῶν ἀδερφιῶν μου καὶ νὰ ξαναφύσω χριστιανή!...

Τὴν ἴδια νύχτα ἡ λείψανα μεσονυχτιάτικη ἐμπῆρε, ἔκοψε τὸ μαλλιό της, νὰ δέσῃ τὸ ἀγγειό, ποὺ ἔφερε αὐτὰ τὰ γιάννινα, ἔνα δαυλὶ ἀπὸ ἕνα καμπαρὰ τοῦ πρόξενειοῦ, καὶ τὴν ἄλλη νύχτα, ἡ ἄλλη ἀπὸ δεκαέξη ὧρες δρόμο, διάβαινε τὰ ἀγριολούλουδα ἔτοιμα, ὡς δῶρο γιὰ τὸν τάφο τοῦ ἐγγονιοῦ της χωρὶς νὰ τὴν ἐμποδίσουν οἱ ἀπὸ μέσα οἱ διάφοροι Τουρκικοὶ Νόμοι.

Νάξος 5-6 Δεκεμβρίου 1918.

1/ Θὰ πῇ: μεσάνυχτα πρόξενε. — . —